

FLACARA
Puneveduasa-Deva
Nr. 10 (35) — 15 MAI 1954

Sutele de mii de oameni ai muncii își manifestă bucuria de a trăi liberi și hotărâtor de luptă pentru pace și socialism.

Nici cei mici nu au rămas acasă în această frumoasă zi...

ASPECTE DE LA

MAREA SARBATOARE

In dimineața aceasta totul pare a se fi investmintat în haină de sărbătoare: oamenii, orașul, natura însăși. Ziua de 1 Mai a fost cu adevărat prima zi de primăvară a anului. O zi în care căldura și lumina soarelui au irumpt năvalnic, — după săptămâni întregi de timp ploios, posomorît — biruind norii și tivind în auriu mugurii arborilor, obrații veseli ai oamenilor, faldurile drapelor ce împodobesc clădirile Capitalei.

Freacățul și larma voioasă au umplut din zori străzile. Sute de mii de oameni, în nesfârșite coloane dominate de filfiutul roșului steag de luptă al clasei muncitoare, cîntînd, scandînd lozinci, se îndreaptă spre Piața Stalin. Ai dori poate să afli în nesfârșitele coloane chipurile unor prieteni dragi ori ale unor oameni cunoscuți? Ei nu lipsesc, desigur, din fluvialul acesta imens de oameni. Treaba este însă foarte anevoioasă, pentru că, întregul oraș a ieșit la demonstrație...

... Și iată piața cea mare, locul devenit tradițional pentru demonstrațiile bucuriei oamenilor muncii din Capitala patriei noastre libere.

Flamurile roșii și portretele nemuritorilor învățători ai omenirii muncitoare străjuiesc cu solemnitate, multicolorul peisaj. În tribune, fruntași ai întrecerii socialiste, fruntași ai vieții obștești, ai vieții culturale, artistice și științifice, oaspeți de peste hotare. Iar în piață, multime fremătîndă de oameni ai muncii ce așteaptă deschiderea mitingului.

E ora 9. Freacățul pieții se stinge o secundă, pentru ca apoi să izbucnească năvalnice urale. Toate privirile sînt ațintite spre tribuna centrală în care iau loc conducătorii partidului și guvernului. În ovațiile nesfârșite cu care sînt primiți deslușești dovezile

indestructibilei unități dintre partid, guvern și popor. Iar în uralele cu care sînt subliniate ultimele acorduri ale imnurilor de stat al R.P.R. și al U.R.S.S., e cuprinsă dragostea oamenilor muncii pentru patria noastră liberă și pentru Marea Țară a Socialismului victorios.

Deodată, intensul zumzet al pieții slăbește, apoi se potolește cu totul. Cu mare atenție ascultă participanții la miting cuvîntarea tov. Chivu Stoica, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri și membru al Biroului Politic al C.C. al P.M.R. Ei aplaudă cu entuziasm pasajele din cuvîntare care vorbesc despre lupta poporului muncitor, sub conducerea partidului, pentru făurirea unui belșug de produse de tot soiul, pentru ridicarea nivelului de trai al celor ce muncesc. Ei își manifestă nesfârșita recunoștință față de poporul sovietic, eliberatorul și sprijinitorul poporului nostru. Ei își afirmă încă o dată solidaritatea de nezdruccinat cu oamenii muncii din întreaga lume, hotărîrea de a apăra pacea, alături de toate popoarele lumii.

„Poporul român sprijină cu în-suflețire propunerile sovietice cu privire la asigurarea securității colective în Europa și în întreaga lume” — spune vorbitorul și în Piața Stalin, ca și pe nesfârșitele străzi și bulevarde unde sutele de mii de oameni ascultă cuvîntarea transmisă prin megafoane, — simți peste tot adeziunea uriașă, înflăcărată, la generoasele propuneri sovietice menite să apere pacea și civilizația omenirii.

Sub acest semn — al luptei pentru pace și bunăstare — s-a desfășurat apoi întreaga demonstrație.

... Inceputul a fost marcat prin sunete de trompete și răpăit de tobe pionierești. Au trecut coloanele de purtători ai cravatei roșii, copiii poporului muncitor, primă-

Tinerețe, joc, primăvară...

Un aspect al tribunei centrale din Piața „I. V. Stalin”, în timpul demonstrației oamenilor muncii.

vara patriei. Și după ei, simbolizând parcă brațul înarmat ce apără viața noastră liberă și viitorul fericit al tezaurului cel mai de preț al patriei, copiii, — au urmat rîndurile strînse ale neînfricatelor gărzi muncitorești. Apoi, pe linia aceeași simbolice succesiuni, schimbul de mîfine al industriei noastre socialiste: elevele și elevii școlilor Rezervelor de Muncă.

Coloanele s-au scurs pe urmă una după alta, timp de ceasuri întregi: harnicii metalurgiști de la „23 August”, „Republica”, „Mao Tze-dun”, „Boleslaw Bierut”, „Tudor Vladimirescu”; ceferiștii de la „Grivița Roșie”; țesătoarele și țesătorii de la „7 Noiembrie”, „Ilie Pintilie”, „Mătasea Populară”; constructorii de utilaj electric de la „Dinamo”, „Electroaparațaj”, muncitorii fabricii de confecții „Gh. Gheorghiu-Dej”; oameni ai muncii din agricultură în frunte cu muncitorii din gospodăriile de stat și delegații de colectivități din comunele din preajma Capitalei; coloane de oameni ai științei, artei și literaturii, profesori și

studenți ai institutelor din București, funcționari ai instituțiilor de stat, sute de mii de tineri și vîrstnici, bărbați și femei, uniți prin hotărîrea comună de a lupta și învinge în marea bătălie pentru construirea socialismului și apărarea păcii.

... A trecut miezul zilei și coloanele de oameni ai muncii din cele opt raioane ale Capitalei continuă să se scurgă prin fața tribunelor din Piața „I. V. Stalin”, manifestîndu-și bucuria și dragostea de viață. Uriașa demonstrație este încheiată, prin defilarea — devenită și ea tradițională — a sportivilor, urmată de sunetele fierbintelui imn al proletariatului, „ Internaționala”. Dar prin aceasta nu s-a încheiat decît demonstrația, nu și sărbătoarea. Pînă tîrziu în noapte, scenele în aer liber ale teatrelor de vară, pajiștile parcurilor și grădinilor, piețele publice și bulevardele Capitalei au răsunit de veselie a poporului ce a sărbătorit, pentru a zecea oară în libertate, marea sărbătoare internațională a celor ce muncesc.

Defilează gărzile muncitorești.

Plini de voinție și încredere, pionierii mulțumesc partidului pentru copilăria lor fericită.

Elevii ai școlilor Rezervelor de Muncă, viitoare cadre ale industriei noastre socialiste.

Insemnări din primele zile

de Jan VINERSAN
strungar la S.M.T.-Miroși, reg. București

Vineri, 9 aprilie

În sfârșit, iată-mă la gară. Pe scările din Grivița, așa cum m-am înțeles cu ei. E destul de răcoare pentru aprilie. Noroc c-am ascultat-o pe soacră-mea și mi-am luat paltonul. Îmi pun bagajele jos și mă uit de-a lungul străzii. Tramvaiele sînt încă goale. La ora asta, ieri, alaltăieri, de-abia mă îmbrăcam să plec la fabrică. Și azi m-am sculat cu noaptea-n cap. De, nu toate zilele sînt ca asta. Nu-ncepi mereu un nou fel de muncă, de viață, Vinersane. Gîndul ăsta îmi dă parcă un simțămînt de nou, de renăscută tinerețe. Mi se pare că nimeni nu mai este ca mine și mi-e ciudă pe toată lumea care se perindă pe scări că nu știe că plec să lucrez la un S.M.T. Îmi înfund mîinile în

buzunare și-ncep să fluier „Ileuța tractorista”. Deodată îmi vin în minte tractoarele. Cîte or fi la S.M.T.-Miroși? Le-aud parcă zgîlțind aerul cu duduital lor înfundat, le văd scormonind pămîntul cu șenilele dezlănțuite, și-n larma lor aud parcă glăsciorul lui Jenică: „Tăticule, dă-ți cuvîntul de onoare c-ai să mă sui pe K.D.-eu cînd oi veni la S.M.T.” Surîd amintindu-mi fețișoara lui solemnă și-mi aprind o țigară. E tare, parcă-i de fontă. Dacă-ș avea strungul la mine, pun rămășag c-aș putea să-i iau span. Mi-amintesc de strungul lăsat la „Semănătoarea”. L-am dat ieri la prînz în primire lui Mauriciu Spitz. Om de ispravă. O să lucreze strașnic la el. Acum mă gîndesc la mine. Cu ce strung

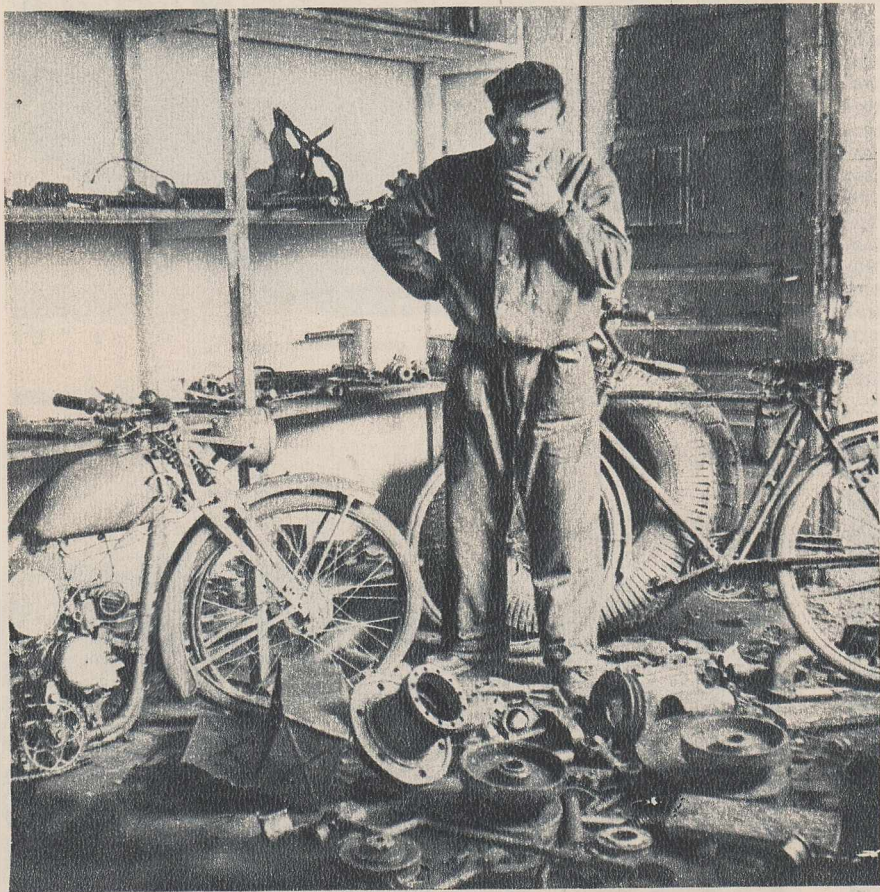
Ultimele proiecte și angajamente, în curtea fabricii, înainte de plecare..

o să lucrez la S.M.T.? Mă cuprinde nerăbdarea. Și trenul pleacă de-abia peste două ore. Măcar de-ar veni mai iute ceilalți. Să mai stăm de vorbă. N-apuc să-mi spun asta, că apare Dincă. Cu nevastă-sa. „Credeam că te-ai răzgîndit” — îi strig din capul scării. El stă locului, pufoie din țigară, se preface supărat și-mi plătește cu aceeași moneadă: „Nu, tăticule, că eu nu mi-s d-alde Vinersan.” Rîdem toți trei, ne strîngem mîinile și-ncepem să vorbim despre plecare. „Dumneata ziceai să se răzgîndească — începe Irina Dincă. — Da, știu c-ai glumit, dar vreau să spun... Apoi, nu-l cunoști. I-am zis: „stai omule, trebuie să ne reparăm căsuța, c-o să se mărite azi mîine fata. Avem interes... un' te duci?” „Unde trebuie să mă duc — mi-a răspuns el — și dacă tu nu-nțelegi că acolo sînt interese mai mari pentru noi decît reparatul casei, ce să mai discutăm?” Pînă la urmă i-am dat dreptate. Dar mă gîndeam ce-o să mînfînce... cum o să doarmă... c-o să-i fie greu. „O să-mi fie, dragă, și?” — mi-a răspuns. Știu că nu mă duc la plăcinte. Că dac-ar fi așa lesne, n-ar fi nevoie și de Diaconu, în căutarea unei piese prin sculăria atelierului mecanic... „Mîine, venim cu toții să facem și aici muncă voluntară.”

mine la S.M.T. și-aș rămîne-n cuiș cu tine.” El rîdea dar mie mi se roșiseră obraji de rușine. Că-l trăgeam înapoi. I-am dat dreptate. I-am promis că mă ocup eu de reparatul casei și i-am făcut geamantanul.

Dincă rîde și o ia de umeri: „Acum du-te, Irină. N-are rost să stai de pomană în frig. Cu salariul pe martie ți-am spus cum faci. Îl iei de la fabrică. Nouă, momentan, știi, ne-a dat cîte un avans, așa că nu-mi trimite bani. La revedere și vezi, fii atentă cum repară temelia. Că temelia e totul.”

„Așa e” — auzim din spate o voce. Vocea tovarășului Dragomir, din biroul organizației de partid, care ne însoțește la S.M.T. „Hai noroc, semetiștilor! — ne ia el repede. Cum stați cu reparațiile la tractoare?” „Deocamdată reparăm o casă” — rîd eu, uitîndu-mă la Dincă, și din spatele lui îl văd apărînd pe Diaconu. Lucrează — adică lucra pînă a nu fi semetist — alături de Dincă, la secția V-a mecanic-șef. E mecanic iscusit, numai că-i cam subțire îmbrăcat. „Era bine să-ți fi luat paltonul, îi spune Dragomir. — Trebuie să-ți aperi sănătatea!” Dar Diaconu prinde să se laude cu rezistența lui la frig și atunci Dincă, vorbărețul, începe să ne povestească amintiri din copilărie. Acum pică și Poznales. Alergînd. Ne povestește aventura lui de astă-noapte cu ceasul nedeșteptător și noi rîdem de parcă am fi la un film comic. Sîntem toți. Avem bilete, țigări și, mai important ca orice, bună dispoziție. Ne luăm geamantanele și ne suim în tron. Mai stăm puțin și pornim. Avar ogoare, un pîrîu,

zărîm niște miei ca niște grămezi mișcătoare de zăpadă, un țaran care-și ară pămîntul... „Cum or sta cu aratul și însămînțatul la S.M.T.-ul nostru?” — începe Poznaieș, privind gînditor pe fereastră. Prinde fiecare să facă presupuneri.

„Voi v-ați luat sculele de la uzină?” — aud deodată glasul grîului al lui Dragomir. „Luat” — îi răspundem în cor și ne uităm spre plasa de bagaje. Pachetele sînt acolo. Ciocane, șurubelnițe, truse de chei fixe, de chei tubulare... Mă gîndesc din nou la strungul care m-așteaptă la S.M.T. Il întreb de el pe Dragomir. Il știe, pentru că a mai fost la Miroși. Doar S.M.T.-ul e patronat de „Semănătoarea”. „Ai să-l vezi matale — îmi răspunde Dragomir. — Să nu te aștepti să fie ca unul de la fabrică. E slab. Noi, împreună cu conducerea uzinei, ne-am gîndit însă să vă trimitem curînd unul bun. Numai voi să fiți serioși, să lucrați bine.” „Se poate, tovarășe Dragomir?” — sar eu și-mi vinc să-l îmbrățișez de bucurie. Nu mai am răbdare să stau. Mă ridic și mă duc la fereastră. Lîngă Dincă. „Auzi că strungul e slab, reformat. Ne trimite uzina altul. Dar noi o să-ncercăm să-l punem și pe ăla pe roate. Ce zici?” „S-a făcut” — îmi răspunde Dincă. Imi dă un sandviș și-nccepem să facem proiecte.

Am schimbat trenul. Ne îndreptăm spre Miroși. Afară s-a întunecat și în vagon e aproape întuneric. „E comună marc Miroși?” — aud deodată glasul lui Poznaieș. „Mare — îi răspunde cineva. — Are și S.M.T.”. „N-oți fi lucrînd p-acolo?” — caută să ghicească Poznaieș. Ca fiecare din noi, e nerăbdător să vadă mai iute pe cineva din S.M.T.

Stau lîngă Dincă. Tot proiecte ne facem. Deodată apare o femeie. Cu un copilăș în brațe. Dincă îi dă locul lui și peste puțin aflăm că femeia merge la bărbatu-său, la S.M.T. „O fi el șofer bun — spune ea amărîtă — dar e bărbat rău. Vrea să mă lase.” Dincă își notează numele lui într-un carnetel și-i promite c-o să vorbească cu el. „Nu se poate — îmi spune pe șoptite — să stăm cu mîinile-n sîn cînd un om de la noi face una ca asta.” A spus „de la noi” cu firesc. Parc-ar fi vorbit de „Semănătoarea” sau de casa lui.

Am ajuns la Miroși. După toate informațiile avem de făcut vreo doi kilometri pînă la S.M.T. și ne pregătăm suflătește. Dar nici nu apucăm să coborîm bine — Diaconu își trage încă geamantanul din tren — că deodată auzim prin semi-întuneric: „Tovarășii de la „Semănătoarea” să poftescă aici, la mașină. Ne uităm unul la altul. De unde-or ști cei de la S.M.T. că am sosit acum?” Dragomir zîmbește pe sub mustață. Noi ne-nveselim și ne ducem spre cel care-l strigat. Sînt aici ca la cincisprezece oameni. Nici nu știu cîte mîini strîng, cine mă bate pe umăr, cine-mi spune „bine-ați venit”. Cînd m-am mai dezmeticit și am pornit-o spre mașină, am recunoscut pe cei patru tovarășii de la uzină, veniți la S.M.T. astă iarnă, ca să ajute la repararea mașinilor agricole. Unul din ei, Drăghici — un puști înfipt — începe să ne povestească, de cum ne suim în mașină: „Am cărat împreună cu tovarășii de-aici, în spinare, pe viscol, vîlbrochenele sosite la gară de la Centrul mecanic din Roșiori... N-am avut lemne... Semănătorile sînt de mult reparate... Cîteva zile am stat fără pîine... Cea mai mare parte a tractoarelor au plecat pe teren... Cînd mergeai pe zăpadă dădeai cu piciorul de vîrf stîlpului de telegraf... Nu ne-am lăsat...” Mașina aleargă, Drăghici povestește întretăiat, cu însuflețire de copil uimit de ce-a fost în stare să facă, și eu, drept să spun, simt un fel de ciudă c-am fost străin de toate astea.

Mașina oprește brusc. Șoferul, împreună cu nevastă-sa — femeia din tren — coboară ca plouați din cabină. „Las' c-o să-i treacă lui mahmureala” — îmi șoptește Dincă și, rîzînd, coborîm și noi. Ne întîmpină directorul și tovarășii din partea organizației de partid a stațiunii. Ciudat, n-am de loc simțămîntul c-am venit aici pentru prima oară, ci pe acela că m-am înapoiat dintr-o călătorie îndelungată.

E seară și azi nu mai putem vedea nimic. Nici măcar strungul. Auzim doar zgomotul surd al unor tractoare în rodaj și simțim mirosul ierbii crude. Mîncăm și ne ducem la culcare. Într-o cameră simplă. Fără pretenții. Nici noi nu avem pretenții. E călduț,

cearsăfurile sînt curate și saltelele foșnesc ușor la apăsare. Imi vine în minte salteaua mea de acasă, care, drept să spun, e mai moale. Dar nu am nici un regret... Inchid ochii gîndindu-mă la Jenică, la tractoare. Poate că visez cînd aud prin întuneric glasul lui Dincă: „Șoferul pleacă la noapte cu autocamionul la București... Are de luat trei motoare K.D. de la „Clement Gottwald”, unde au fost la reparat... Trece și pe la mama, „Semănătoarea”, să ne dea niște piese... Nu s-a împăcat cu nevastă-sa... Cînd o veni trebuie să-l luăm la rost...”

Măi, măi, Dincă, vorbărețule, toate alea le știi...

Sîmbătă 10 aprilie

Vorba lui Diaconu: ne-am sculat primii din sat. Pentru că de-abia după ce ne-am spălat pe dinți au început să cînte cocoșii. Ne-am îmbrăcat și am pornit-o pe ploaie, spre ateliere. Am intrat, după un înțot serios prin noroiul din curte, la mecanică. Muncitorii începuseră să sosească. Treptat ne-a învăluit zgomotul acela de ciocan, bor-mașină, polizor, atît de obișnuit atelierelor mecanice în orele de producție. Un tînăr șlefuita un lagăr la menghină, altul găurea o piesă, un al treilea începuse să sudeze. Un băiețandru, murdar de motorină de la nas pînă la picioare, a apărut în ușă și i-a strigat unuia care tot meșterea la un radiator: „Tot nu ești gata, tovarășe Gheorghe? Hai, bre, mai iute, că după masă trebuie să plec cu brigada.”

Noi ne uitam la toată agitația aceea, la însuflețirea cu care se lucra și căutam să prindem firul — cum s-ar zice. „E cu totul alt specific de muncă decît într-o uzină” — a conchis într-un tîrziu Poznaieș, gînditor. „Aici, lucrarea pe care ai făcut-o e imediat folosită.” Am cercetat pas cu pas atelierul. Am văzut că se lucrează cu însuflețire, dar am mai văzut ceva: că e multă dezordine. „Uite colo, tăticle — a început Dincă. — S-au demontat trei motoare deodată și s-au amestecat piesele... Păi, cum, măi, treabă-i asta? Fiecare piesă are inima ei, toleranța ei... Dacă pui la alt motor, șchiopătează... Uite dincolo: băieții ăia se chinu-

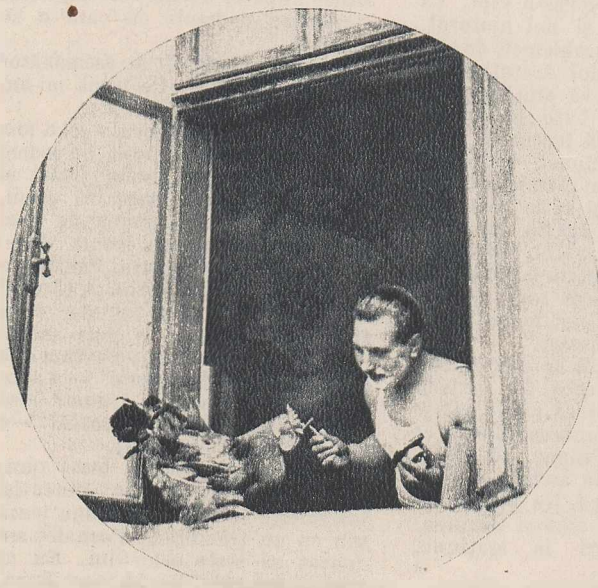
iesc să completeze conductele de ulei și nu găsesc șurubfiri pentru anexe. Al mai roșcovan l-a trimis pe altul să caute prin magazia de fiare vechi... Vedeți colo? Șuruburi aruncate pe jos, călcate în picioare...”

„Da, așa e la noi — am auzit o voce din spate. — Dumneavoastră sînteți tovarășii care au venit ascară de la „Semănătoarea”? Va așteptam... Imi pare bine c-ați venit... Eu sînt Gheorghe Voicu... mecanic aici... da... așa e la noi... dezorganizat”. „Dar ce face șeful de atelier?” — s-a mirat Diaconu. „Ce face inginerul-șef?” — a întrebă Poznaieș. „Inginerul? Ge să facă... — a răspuns Voicu cu tristețe. — Nu se ocupă, nu-și dă interesul și treburile merg prost. O să vedeți și dumneavoastră.” Noi ascultam cu încordare. „Dar de ce nu-l criticați?” „L-am criticat, tovarășe, pînă am crezut că-i om de îndreptat, că nu ni-e frică nici de dracul. Dar cu el nu mai merge...” „Dar directorul? Ce face directorul?” — a întrebă Poznaieș. „Vezi — a început Voicu plimbîndu-și mîna pe un lagăr — el n-ar fi om rău, dar s-a lăsat moale, pe tînjeală. Noi, comunistii de-aici, l-am criticat și pe el, și pe cei din biroul organizației de partid că-s nepăsători, că trec cu vederea și nu-și dau interesul pentru muncă. Dar vezi? N-au luat în seamă și treburile merg tot prost.”

S-a lăsat o tăcere apăsătoare. A spart-o Dincă, cu vocea lui: „Măi tovarășe Voicu, treburile nu trebuie să mai meargă prost. Voi ăștia mai vechi aici, noi ăștia noi, putem pune dacă vrem piciorul în prag. Hai? Ce zici?” Ghiță Bolt — așa l-au poreclit oamenii, că-i chîțibușar la motoare, — s-a uitat la Dincă, la noi toți și a spus simplu: „Să punem, tovarășe, că pe noi ne lovește dacă merge treaba prost. Acum, cu dumneavoastră sîntem mai mulți.”

S-a picat și noi ca musca-n lapte — aș fi spus în urmă cu ani într-o asemenea împrejurare. Acum îmi părea bine că eram aici în situația asta. La urma-urmei n-am venit să ne distrăm. Și nici să suflăm în pădăie. Am venit să luptăm. Cu lipsurile, cu greutățile, cu indisciplinarea și, dacă e nevoie, cu sabotajul.

Cînd am ajuns la strung, drept să spun, mi s-a strîns inima. Mi-am dat seama că e mai bătrîn decît taică-meu. Căruciorul e înmînat greoi de o manivelă. Nu există „übersetz”. Axul vibrează,

„Ehei, tăticle, să fii sănătos! ne-am sculat de-o jumă' de oră. Că avem treabă, nu glumă...”

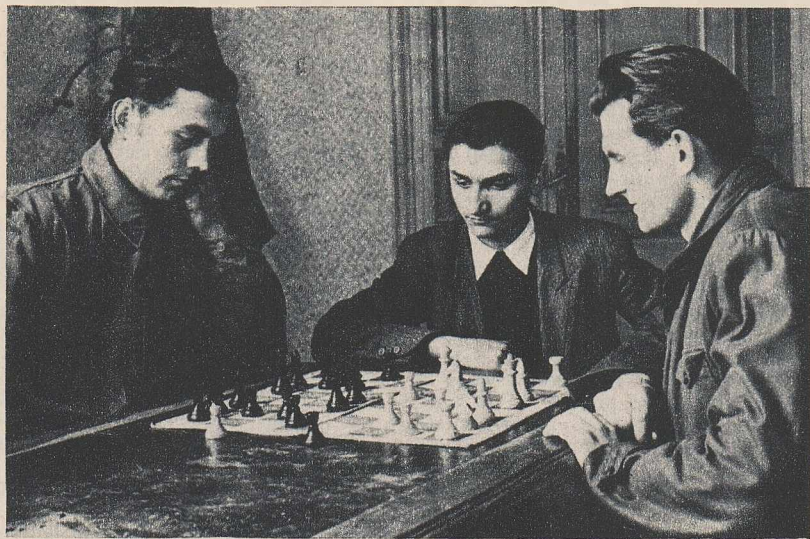
Munca voluntară pentru stringerea pieselor și fiarelor vechi, risipite prin curte, n-a fost o simplă operație mecanică. Muncitorii veniți de la oraș i-au ajutat pe cei de la S.M.T. să pătrundă semnificația adîncă, socialistă a acestor cuvinte.

„Vreau să-ți fac o critică tovarășească” — îi spune lui Dincă, Traian Burcea, fierarul.

Diaconu (dreapta) e pasionat după șah. Mai adineori a început partida cu Dumitru Ion.

nu are stabilitate, iar șpanul trebuie să-l iei pe ghicite, pentru că spingul n-are tamburul gradat. Dar, pe lângă asta, strungul e și prost întreținut. E murdar, nu are postament, masa e plină de lovituri, cureaua e aproape distrusă. „Ce mai poți face la el, Vinersane?” — mi-a spus fără nădejde Poznaieș. În sinea mea am gândit cam la fel. Dar numai cale de o clipă. Pentru că deodată am auzit vocea lui Diaconu: „Putem face, Poznaieș. Dacă nici noi n-om putea, atunci degeaba am venit aici.”

Nu știu cum, dar vorbele astea ale lui Diaconu ne-au îmbărbătat. Afară ploaia, era frig ca iarna, dar noi am ieșit veseli din atelier.

Ne-am dus la șopronul unde erau adăpostite secerătorile-legători. Pe drum pînă acolo gîndul mi-a purtat în urmă, la uzină. Mi-au apărut în față șiruri lungi de secerători, puternice, noi, strălucitoare, ieșind pe porți, ca niște copii îmbăiați, la plimbare. Cînd le-am zărit sub șopron, am oftat. Sub ploaie, sub zăpada de astă iarnă, li s-a scorojit lemnul, li s-au ruginit piesele, cuțitele. „Bine, măi tovarășe — a spart Dincă mușenia în care căzuserăm — n-ai avut unde să le adăpostiți de zăpadăși ploaie, deși se putea încropi ceva... Dar de ce nu le-ai scos astă toamnă, după lucrări, cuțitele? Să le fi uns, să le fi pus în niște lăzi, cu câte-o etichetă.” Insoțitorul s-a rezemat gînditor de stîlpul șopronului și a ridicat din umeri: „Drept să vă spun, nu ne-a venit în minte așa ceva... Și apoi, nimeni nu ne-a îndrumat”. „Ce-i aia, tovarășe, că nu v-a îndrumat nimeni? Ce, sînteți micuți?” — asărit încludat Poznaieș. Pe urmă s-a domolit dintr-odată și-a spus de parc-ar fi vorbit cu unul din copiii săi: „De-acum o să facem treburile astea împreună. Cît vă pricepeți voi, cît noi, o să meargă treaba mai bine”. Omul n-a răspuns nimic. Nici da, nici ba. Se uita mut, cu amărăciune, la cuțitele secerătorilor.

Spre prînz am avut o ședință. Cu conducerea și cu muncitorii stațiunii. Atunci ne-au cunoscut oficial — cum s-ar zice. Cel mai mult mi-a plăcut cum a vorbit Dincă. Fără cuvinte meșteșugite și fără pretenții de orator. Simplu: „Am venit, tovarăși, să vă ajutăm. O să vedeți că nu vorbim vorbe-n vînt. Vă cerem însă și noi ajutorul. Cunoașteți problemele de aici mai bine ca noi. Arătați-ni-le. Și noi o să vă arătăm părerea noastră. Uite, bunăoară: ar fi bine să facem cu toții o oră de muncă voluntară ca să adunăm piesele răvășite prin curte și să le triem pe alea din magazia de piese vechi. Că-i păcat, tovarăși, să înmormintăm acolo sumedenie de piese care ne trebuiesc. Tot noi le-om căuta și nu le-om găsi.”

În sală nu se auzea nici hîzîit de muscă. La vorbele lui Dincă vreo cîțiva clătinau capul; unii se uitau la el în ris. „Propun să reparăm ușile la atelier, a continuat Dincă. Nu putem sta așa vraiște, ziua și noaptea, fără garduri la stațiune.

fără uși la ateliere. Orice dușman poate intra în voie. Și apoi, tovarăși, de ce să ne ascundem după degete? Am auzit că unii dintre noi obișnuiesc să mai pună mîna pe ce e bun obștesc. Să reparăm ușile, să le încuiem și, după orele de lucru, să nu mai aibă nimeni voie să mai intre în atelier.” „Da, da” — au strigat cîțiva.

„Și mai vreau să spun ceva, tovarăși — a încheiat Dincă. — Să ne criticăm. Și voi pe noi, și noi pe voi. Numai așa ne putem ajuta.”

După masă ne-a cam prins frigul. Din cîte am auzit, lemne nu sînt în stațiune. Nu s-a îngrijit administratorul să aducă cîte trebuiau. Așa se face că astă iarnă s-au luat conductele de alimentație de la peste zece tractoare și s-a făcut cu ele un sistem de încălzire cu motorină a atelierelor... Acum motoarele nu mai au conducte. Altele noi nu se găsesc. Au fost suspendate cele vechi într-un fel rudimentar și tractoarele pierd pe teren zeci de litri de motorină pe zi... Da' ce spuneam? Că nu avem lemne. Am pornit-o, Dincă și cu mine să adunăm scînduri rupte de prin noroiul de prin curte. Strînsesem un braț frumuseț cînd am ajuns în fața fierăriei. Acolo, în prag am găsit o stinghie cu un fel de balama la cap. Era ruptă și Dincă a luat-o. Deodată a apărut din atelier un om. Mărunt, tăcut, cu o căutătură adîncă, inteligentă, „Pentru foc?” — ne-a întrebat scurt. „Da — i-am răspuns veseli, cu gîndul la căldură.” „Dumnealui — azisomul arătînd spre Dincă — a cerut în ședință să ne criticăm tovarășește. Uite, eu acum vreau să vă critic. C-ai luat stinghia aia cu balama. A fost o apărătoare de soare pentru tractorist... Acum e ruptă, dar o putem repara.”

Nu știu cum vine asta să-ți fie rușine și să te bucuri în același timp. Dar am avut simțămîntul ăsta. Mi-era rușine că tocmai noi făcusem ce nu trebuia și mă bucuram că un muncitor de-aici ne criticase și arătase grijă pentru bunul stațiunii. „Îți mulțumim că ne-ai criticat, tovarășe” — m-am trezit că-i spune Dincă în timp ce așezam stinghia lângă zid. „Pe mine mă cheamă Dincă. Pe dumnealui Vinersan”. „Mie-mi zice Burcea, Traian Burcea” — a spus omul, dîndu-ne mîna și ne-am despărțit.

„Vezi, Vinersane, — mi-a spus Dincă după ce ne-am mai depărtat. — Aștia-s oamenii cu care o să luptăm”.

M-am minunat cît de asemănător gîndesc cu Dincă. Pe urmă mi-am dat seama că e firesc.

Poznaieș a aprins focul — el a fost azi de jurnă — și am ieșit. Să vedem satul, să ne cumpărăm țigări și lapte. Pentru că, drept să spun, după ciorba și mîncarea de praz de la prînz ne e cam foame. Satul e frumos, dar pustiu. Pentru că ploaie. Am stat de vorbă cu țaranul de la care am luat laptele. Ne-a spus că pămîntul e prea moale și nu poate ara. „Cînd s-o zvînta o să trebuiască să-i dai bătaie” — a spus gînditor Diaconu. „Păi, cum? O să mă mai prindă dracul pe acasă?” — a răspuns omul întăritat.

S-a făcut întuneric. Am ajuns acasă. Scenă de familie: Dincă își lustruiește bocancii; Diaconu joacă șah cu un tractorist; Poznaieș s-a apucat să scrie a-lor lui. Eu aș vrea să mă culc. Vorba tușei Roza, care ne face curățenie: „Aerul, maică, Te trage la somn.”

(Urmare în numărul viitor)

La secerători-legători... „Cuțitele astea trebuiau și ele unse, puse în lăzi, cu câte-o etichetă...”

BACI JURCA

— schiță —

de Titus POPOVICI

Ilustrații de Niki POPESCU

Pe la ceasurile cinci ale dimineții, cobora de obicei trenul de la șantier. Era un tren neobișnuit, fără acoperiș, alcătuit doar din două feruri de bănci așezate pe roțile înguste. Când Jurca, îl trăgea o locomotivă preistorică; îl purta cu greu, pufăind și grohăind, zvrilind valuri de fum pe coșul bulbucată ca o ceapă. La coborîș, trenul mergea singur; doar la cotiturile trebuia să fie frînat, ca să nu sară de pe linie. Sub roțile lui picăiau des traversele porurilor; jos, urla dezlănțuită apa Cerniței și n-ochi ager putea observa, în șuvoaiile cristaline care zburneau printre colții suri de stîncă, pinările roșii-cenușii ale păstrăvilor. Din înd în cînd, trenul părea că se scufundă în răpăstii; atunci cerul se iveau sus de tot, ca dungă albastră și limpede, mărginită de pereți rîși; alte ori, trenul ieșea pieziș pe coasta

dolinelor, unde iarba era mărunță, crudă și parcă aurie; împrejur se înălțau dealuri rotunde ori țuguiate, cu vîrfurile dezgolite, străjuit de cîte o așezare păstorească, singuratică în acele înălțimi. Aerul era tăios, înțepător și tare. În goana nebună a trenului nu se auzea decît vijitul vîntului și clănțănitul roților, rareori acoperite de țipătul apelor oprite în cale de vreo muchie de stîncă.

În dimineața de care vorbim, la frînă stătea Petrea Marcului, un flăcău zdravăn cu obrazul osos, sub a cărui piele tăbăcită de vînt jucau oase puternice. Își suflecăse minciile largi ale cămășii și stătea crăcănat, privind țintă înainte. Trebuia să fie cu toată luarea aminte; nu odată se întimplase ca vreun trunchi de pom să stea de-a curmezișul liniei. Mai ales la cotituri, asemenea lucru era cu mare primejdie.

Alături de el, pe banchetă, se frămînta Grozea, magazinerul șantierului. Ori de cîte ori trebuia să coboare cu trenul, trecea prin spaimele morții și nu se putea sili să nu-și aducă aminte de cîteva pățanii grozave: trenul azvîrlit în prăpastie, zdrobit zob, oameni făcuți piftie... și așa mai departe. De aceea îi era foarte ciudă pe Petrea, care în asemenea clipe găsisse de cuviință să înceapă să cînte.

Grozea căută spre vecinul său, baci Mihai Jurca, voind să găsească la dînsul sprijin sufletesc, dar bătrînul privea aiurea și mormăia ceva, pîrînd destul de supărat. „O fi avînd necazurile lui, se gîndi îngăduitor Grozea... L-au chemat la regională, să-l frece“... Se întoarse așadar spre inginerul Popan; acesta fuma liniștit și-și ținea pe piept cu amîndouă mîinile ziarul pe care vîntul îl zdrențuisese de tot. Grozea ar fi dorit nespuse să tăifăsuiască cu cineva, deoarece vorbind, trebuia să zberci ca să te faci auzit și să pîndești buzele celuilalt, pentru a pricepe ce zice. N-aveai vreme să te gîndești la deraieri, prăbușiri și alte nenorociri. Dar inginerul era de asemenea preocupat cu ale lui.

— Să nu uiți, tovarășe Jurca — spuse totuși după un timp Popan — să te interesezi cei cu materialele celea... Parastasul și...!

Jurca rîse în sine. Acum patru luni, cînd venise pe șantier, inginerul Popan era firav și alb ca o domnișoară și vorbea în bobote de nu-l pricepeai ce vrea să spună. Pe urmă s-a învățat să glăsuiască vîrtos, pomenind, cînd era necăjit, de alcătuirile cele mai sfinte ale cerului...

— Nu uit... nu uit... Că ai noștri se pare că s-au lipit cu dosul de fotel. Ingerul zimbi stînjinit. „Ai noștri“ era Gheorghie Jurca, feciorul bătrînului, primul secretar al regionalei de partid. Popan se aplecă spre baci Mihai.

— Te-au chemat, zici?

— M-au chemat, se necăji Jurca, scoțîndu-și șapca ponosită și trecîndu-și mîna prin părul argintiu, tuns scurt, militărește. Nu-i bai! Am să le spun cîteva vorbe dulci...

Trenul coti, trecînd pe lîngă o îngrămădire de pietre albe, deasupra cărora se înalță o stea roșie.

— Aici, spuse Jurca îngîndurat, l-au omorît în '34 pe Szilagyi... Era președintele sindicatului roșu și venise sus, la tăietori, care aveau o ceartă cu domnul Bolcoș, patronul... Oamenii lui Bolcoș îl așteptaseră la cotitura asta și, cînd au văzut că trenul coboară, au împins pe linie un vagon plin cu pietriș. Lui Szilagyi i-au zdrobit capul, iar frînarul s-a ales cu un picior tăiat. Acum e paznic la fabrica de ghete... Avea, pe acea vreme, 19 ani... Da... da... așa a fost...

Popan îl privi pe furiș, cu oarecare duioșie. Cînd venise pe șantier la început și toate erau așa de încurcate de nu știai încotro s-o apuci, se ciocnise de cîteva ori cu el și — de ce n-ar mărturisii-o? — îi purtase o frică grozavă. Bătrînul Jurca, mecanicul-șef al șantierului, era foarte liber la gură și nu cruța pe nimeni. Cînd i se părea că o treabă nu este făcută cum-secade, își ieșea din fire și făcea o zarvă de se cutremurau oamenii și rămîneau fără glas. Ceea ce-l enervase atunci pe inginer era faptul că bătrînul se amesteca în toate, ca și cum el ar fi răspuns de toate: de măsurile de protecție împotriva accidentelor, de sosirea materialelor, de înființarea unui cor sau de necazurile vreunui tinerel care avea o iubită la oraș, și-i ducea dorul.

Cînd își amintea de perioada aceea, Popan suridea, cu un fel de înduioșare; de greutățile care fuseseră — destule — vorbea cu mîndrie, ca și cum el le-ar fi rezolvat pe toate. Și n-a fost ușor; însuși primul secretar al regionalei a stat atunci pe șantier vreo trei luni. Popan nu voia să-și mărturisească, dar și de el s-a temut puțin, pînă și-a dat seama că e un om minunat (da, termenul era foarte bine găsit) la fel cu... tatăl său, baci Mihai Jurca.

Acum Popan nu se mai mira de ce oamenii, cînd ajungeau la vreo ananghie, veneau să se sfătuiască cu Jurca, chiar dacă problema lor n-avea nici o legătură cu șantierul. Și acum cîteva zile, cînd nici un tăietor de lemne din Nuced, nu venise la muncă, bătrînul s-a dus în sat, iar a doua zi oamenii ieșiră cu toții la lucru... Ce-o fi vorbit cu Iordan, președintele sfatului de acolo, ce-o fi făcut, Popan nu știa...

Lui Jurca i se părea că drumul e prea lung. Abia aștepta să dea ochii cu Holtzmann de la evidența cadrelor. „Ei, să te văd, fițîngăule,

ce-ai să-mi spui! Măi, măi... Mai ieri era un puști cu ochelari și cu picioare de cocostirc — și acumă mă cheamă să mă ia la rost... Comedie mai mare ca asta, nu-i alta cu puțință... Cum se împăuna în '42 când i-am dat un teanc de manifeste! De bună seamă își închipuia că dacă duce la bun sfârșit sarcina asta, s-a sfârșit cu regimul burghezo-moșieresc..."

Se pomeni rîzînd. "Tare-s curios ce o să-mi spună. De bună seamă, acumă, că a isprăvit cu universitatea de partid, are să mă scoată un hîrb ruginit și mi-o ține o întregă prelegere. No, nu-i bai, om mai vedea noi. Că doar am citit „Capitalul” pe vremea cînd el își rupea încă nădragii pe gardul vecinilor..."

Trenul își încetini mersul. Ajunseseră la Zîgora. În gară era o forfotă nemaipomenită: stive uriașe de lemne se înălțau în toate părțile, o macara ridica dintodată grămezi întregi și le așeza pe platforma vagoanelor. Oamenii strigau. Cînd îl văzu pe Jurca, șeful gării o tuli diplomatic în birou: se temea de el ca de dracu! Odată bătrînul venise să-i ceară socoteală pentru întîrzierea unui transport, și toată ziua după aceea șeful avusese impresia că e un criminal periculos sau, în cel mai bun caz, un om pătat definitiv în ochii muncitorilor de pe șantier.

Petrea își aprinse o țigară și-l întrebă pe Jurca cu glasul lui gros:

— No, dară, cînd vii înapoi? Dacă te întorci pînă descără, tot eu te-oi duce sus.

— De bună seamă că mă întorc, se oțărî bătrînul. Că doar n-am multă vreme de pierdut pe-acolo. Una, două, și-i gata... Le arăt eu lor!...

Se urcară într-un camion care mergea spre oraș. Mai liniștit, Grozea căpătă chef de vorbă. Se aplecă spre Jurca și-l întrebă compătimitor:

— Și cum a fost, baci Mihai, afacerea ceea cu Iordan?

Dintr-odată Jurca se înnegură și se încruntă atît de cumplit, încît Grozea se sperie. „Dar la ce dracu' mă amestec eu în treburile oamenilor?” se certă el singur.

— Nimic, ce să fie? mormăi supărat Jurca. Ia, l-am lămurit o leacă...

Grozea rise încuviințînd. Aflase el pe șantier că lămurirea asta ar fi fost un pui de bătaie pe care bătrînul i-a tras-o președintelui. Care fusese pricina, nu știa, și ar fi dat oricît numai să afle. Dar Jurca nu părea să aibă chef de povești. Sugea un muc de țigară pe care vîntul îl făcea să ardă de trei ori mai repede. Camionul gonea zdroncînd din toate tăbliile și ridica un nor de praf gălbui, care se învîltoa în urma lui, ca o coadă de vulpe. Cerul era senin.

Cînd, în depărtare, se arătară îngrămădirile de case ale orașului, Jurca începu să dea semne de nerăbdare. „Numai de n-aș uita ce am de spus. Că nu se poate să nu priceapă, dacă e om cu școală de partid! Ce ne învață partidul? Că atîta timp cît teoria nu-i legată de practică, e ca o busolă zvîrlită pe o masă. Poftim de te folosește de ea! Și acum, cînd s-a pus în picioare șantierul, să vie un Iordan... Tii!...” Se înfierbîntă. „Pare-mi-se mie, ori o adevărat că nu i-am dat de ajuns?! Și mai zice că-i muncitor! Își filfițe origina socială de parcă ar fi steag!... Sigur, trebuie să vorbească și cu Moldovan de la Sfatul Regional. Și asta s-a stricat de cînd l-an ridicat în muncă. E moale ca mămăliga și se teme... se teme... Așa-i, foarte bine, întii mă duc la Sfat. Vedem noi cum stau treburile și acolo. Și tare-s curios de ce nu vrea să dea camioanele?...”

Pachetul greu pe care-l avea în buzunar îi apăsa șoldul. Il scoase și-l puse pe genunchi, spre marea spaimă a lui Grozea, care văzu cum din ziarul rupt, în care era înfășurat, lese țeava neagră a unui revolver.

„Miluiește-mă doamne”, se gîndi magazionerul. „Bătrînul a turbat...” Se trase cît mai departe de el.

— Măi Grozea, i se adresă Jurca, tu ce părere ai de Moldovan? Hai?

— Cum, adică, ce părere? Păi... de, știu eu!... Cum să zic?... E un tovarăș bun... de-al nostru... A fost muncitor și...

Jurca dădu din mîna a lehamite și Grozea se întrebă ce anume prostie putuse să-i scape. În stînga și în dreapta șoselei se întindea un cîmp deschis, acoperit cu iarba și bălării crude, pe care primăvara le făcea să crească slobode.

I. SAFIR

Student la Institutul de literatură
„Maxim Gorki” din Moscova

Eu m-am născut sub cer de primăvară

Cine nu-i mîncat de rele,
Nu horea horele mele.
Cine nu-i mîncat de rău,
Nu horea ce horeșc eu...
(cîntec popular)

Eu m-am născut sub cer de primăvară,
În cîmpul larg bătut de bolovani.
Sufia vrăjmaș un vînt uscat pe vale
Și răscolea pămîntul de ciurlani.

Eu m-am născut sub cer de primăvară,
Verteau cocorii de la sud în șir...
Și am crescut în casă de stăpîn
Cu buruienți, cu ștefle și șfir...

Eu m-am născut sub cer de primăvară,
În cîmpul larg cu pietre și scaleși.
De-aceea-n ochi și-n inimă eu port
Întreaga bucurie-a noli vieși.

Sub comanda unui locotenent tînăr, soldații făceau instrucție.

— Așa, așa, se bucură Jurca. Învață-i pe boboci, să știe a apăra patria. La picior arm'! La stînga-mprejur, marș!...

Uitase de grijile lui. Se ridicase în picioare, urmărind mișcările sprintene ale soldaților.

Intr-un tirziu camionul se opri. Șoferul, un flacău roșcat, cu nas obraznic și ochi vioi, scoase capul și strigă:

— Tovarășe Jurca, am ajuns la Sfat!

Jurca dădu mîna cu toți, vîrî în buzunar pachetul și coborî sprinten. Urcă în fugă cele vreo patruzeci de trepte, în vreme ce, în camionul care pornea, inginerul Popan spunea cu ochii aprinși:

— E un om și jumătate, moșul!

Jurca intră repede în cabinetul secretarei lui Moldovan și cu o voce porncitoare, care nu admtea replică, o întrebă dacă președintele e aici.

— Pe cine să anunț? întrebă secretara, oarecum speriată.

— Mihai Jurca!

Ea se sculă repede, intră în birou și după cîteva clipe, ieșind, îl poști zîmbitoare:

— Tovarășul Moldovan vă așteaptă...

— Ia te uită, măi, „mă așteaptă”! Parcă-i diplomație...

Biroul era foarte elegant. Covoare moi, roș-vișinii, pereții acoperiți cu plăci de stejar strălucitor. În fund, la o masă înțesată cu hîrtii, dosare și vreo cinci telefoane, era Alexa Moldovan, președintele. Un om înalt, gras, cu fruntea pleșuvă și cu buze moi, de fecioară. Se ridică însă cu o grabă neașteptată pentru statura lui și-i ieși înainte.

— Ia te uită, baci Mihai! Cum de-ai mai dat și pe la noi?

— Iac-așa, spuse morocănos bătrînul, lăsîndu-se să cadă într-un fotoliu de piele roșie. Uite așa. Venii să stăm de vorbă.

— Ce mai nou pe șantier? Cum merg treburile?... Bucuroș, Moldovan își freca mîinile albe.

— Tu de ce nu trimiți camioanele celea? întrebă pe neașteptate Jurca, încruntîndu-se. Moldovan rămase zăpăcit.

— Bine, dar... abia de...

— Da, abia de trei săptămîni au sosit. Cîte-s?

— Trei.

— Și de ce nu le trimiți?

— Păi, să vezi...

— Știi ce? Nu vreau să văd nimic. Ce-i cu camioanele?

Moldovan tăcea, privind țintă placa de sticlă care acoperea biroul.

— Așadară, recunoști că-i vina ta?

— Mai erau niște formalități...

— În care te-ai înecat...

— Tovarășe Jurca, încercă Moldovan cu demnitate, să discutăm fără patimă...

— Apoi știi ce? Vezi, tu să poți răspunde fără patimă cînd are să te întrebe partidul de ce întîrzi cu trimiterile cimentului pentru șantier!

Văzînd înfățișarea stînjinită a celuilalt, Jurca începu să ridă.

— Te-ai lipit cu dosul de fotel, spuse el. (Fraza asta-i făcea plăcere). Și tu și feciorul meu Gheorghită. Nu-i bai... O să vă chemăm odată pe șantier și o să vedem pe unde o să scoateți cămașa.

Moldovan se frămînta pe scaun.

— Tovarășe Jurca, nu te supăra, vezi că...

— Mie să nu-mi spui că ai nu știu ce treburi! Eu am venit la tine cu o problemă. Fă bine și-mi răspunde: cînd l-ai trimis pe Iordan la Nuced l-ai verificat, au ba?

Moldovan își aprinse o țigară, răsufli adînc, apoi, privindu-l drept în ochi, spuse cu hotărîre:

— Tovarășe Jurca, atitudinea dumitale față de Iordan este incalificabilă...

— L-ai verificat?

Pe sub sprîncenele argintii, ochii de culoarea oțelului străluceau amenințători.

— Bine, dar asta nu-i sarcina mea...

— Ba să mă ierți, este!

— Nu văd ce legătură ar avea cu...

— Uite ce e, măi Alexa, eu te știu de mic. Mi-ai fost ucenic la fabrică. Nu mă poți tu duce așa, cu zăhărelul. L-ai verificat?

— Eu... nu... dar...

— Atîta am vrut să știu. Află de la mine că acest Iordan este un bandit. Asta-i una. E un prost, asta-i a doua. Să știi că ai să răspunzi de toată afacerea asta. A treia. Altfel ce mai faci?

Lui Moldovan i se părea că scena aceasta se petrece pe vremuri, cînd era ucenic, și maistrul său îl dăscălea cu asprime.

— Așa, se ridică Jurca. Eu am treabă la regională. Tot în afacerea asta. Îți spun doar atît: și tu, și cei care te-au aprobat, aveți să răspundeți. Tu știi că acest Iordan umblă să „lămurească” oamenii cu revolverul în mîna? Că din pricina lui nu vin țărani pe șantier? Că bagă într-o oală pe chiaburi și pe țărani muncitori? Nu știi? Te vom trage la răspundero... Și cu asta, deocamdată, am gătat!

Jurca Mihai pășea voinicește, foarte mulțumit de felul în care dusese discuția. Să știe tovarășul Moldovan că pe șantier sînt oameni cărora nu le place mămăligăria în materie de politică!

O luă pe strada principală, ciocnindu-se cu tot felul de plimbăreți care la acest ceas al dimineții n-aveau altă treabă și pe care-i privi cu nemărginit dispreț, ca pe niște pierdvară. Apoi coti spre malul Cerniței. Cît se deosebea Cernița aceasta din oraș de suvoitul sprinten care, acolo sus, sălta din stîncă în stîncă! Aici apa curgea domoală, stîcînd deasupra pietrelor late, șlefuiuindu-le răbdătoare, clipocind ușurel pe sub picioarele popului. Podul asta îl aruncaseră nemții în aer, la retragere, și l-au clădit din nou soldații sovietici, ajutați de muncitori. Jurca se opri o clipă, rezemîndu-se de balustradă și încercă să-și amintească la care parte anume lucrase și el. Nu-și aduse aminte, și-i fu ciudă pe e însuși, ca și cum asta ar fi fost un semn de bătrînețe.

În fața lui se ridica clădirea prelungă a regionaliei. „Ia te uită, își spuse mulțumit, au reparat-o! Arată ca nouă. Foarte bine”. Ori de cîte ori venea încoace, îl cuprindea o înduioșare pe care n-o putea pricepe prea bine. Îi veneau în mîntre anii '45, '46, luptele din vremea aceea nopțile cînd stăteau de gardă, pîzînd sediu în jurul căruia mișunau agenții lui Maniu manifestările, cînd șiruri lungi de muncitori se întîlneau în piața cu „istoricii” conducerii d un avocat hîrjit care spumega vorbind despre „datohia față de țabă și hege”... Ce ani au fost și aceia! Dar parcă-s tare depărtați. De mult ori, lui Jurca i se părea că toată viața lui n-ă făcut altceva decît să discute producția, să s

ingrijească de tineri, că doar ei sînt viitorul, și să se înfurie de moarte cînd vedea vreo neregulă, neaflîndu-și alinarea pînă ce lucrurile nu intrau în făgășul lor...

Despre toate astea stătu o vreme de vorbă cu portarul, un vechi cunoscut al său, un om foarte de treabă, dar cam nelămurit politiceste, din care pricină făcuse nenumărate borboațe. Il întrebă ce-a mai citit în vremea din urmă, și-l mustri pentru lene:

— Tu, măi loșca, nu vrei să pricepi. Nu vrei. Adu-ți aminte că pe vremuri citeam de o sută de ori un material, pînă-l știam aproape pe dinafară, și acum, cînd ai la îndemînă atîtea cărți, te lași dracului pe tînjală.

Și aruncîndu-și ochii pe ceas, Jurca tresări: ia te uită, stau la povești de un sfert de ceas.

— Asta-i! încheie el scurt. Tovarășul Holtzmann e pe aici?

— Da, e sus, te așteaptă — spuse loșca nemulțumit.

Bătrînul urcă sprinten scările late de marmoră. Era tare bucuros că o să-l vadă pe Holtzmann. „Oare cum o fi arătînd?...“

Intră. Cunoștea biroul acesta, dar nu și-ar fi putut închipui că se schimbase atît de mult. O bibliotecă mare acoperea tot peretele din fund; pe masă, într-o ordine desăvîrșită, erau îngrămădite dosare. Holtzmann sări în picioare rîzînd și-i ieși în întîmpinare cu brațele întinse.

— Baci Jurca! Bine ai venit pe la noi...

Se îmbrățișară, apoi bătrînul se dădu un pas înapoi și, fără să-i ia mîinile de pe umăr, îl privi. De bună seamă că se schimbase. Tot subțirel a rămas, tot firav, dar ia te uită cum s-a îmbrăcat, parcă-i ambasador! Pe vremuri n-ar fi purtat cravată în ruptul capului. Zicea că-i modă burgheză...

— Tu, Holtzmann, parcă ai fi doctor, rîse Jurca gros. Dădu din cap: Măi, cum mai creșteți voi!...

Glumind, îi cerceta obrazul subțire, cu trăsături alungite, ochii albaștri care sticleau ușor, crețurile mărunte de la colțurile buzelor. „Mi se pare că ai început să pricepi viața, feciorașule“ gîndi el înduioșat, lăsîndu-se să cadă în fotoliu.

— Ei, tovarășe Jurca, ia povestește-mi ce mai e nou pe șantier?

— Aha, din povești vrei să cunoști terenul? Slab, foarte slab. De ce nu-ți faci vreme într-o duminică să te rezezi pînă sus? Nu ți-ar mai strica niște aer curat. Aici la tine parcă ești în mormîntul Eroului Necunoscut... Ori, lasă, știu. Trebuie să înveți. Asta-i bine! Jurca oftă ușurel. Il cam dureau șalele.

Holtzmann zîmbea privindu-i trăsăturile puternice, fața osoasă, lată, ochii cenușii. De cîte ori, pe vremuri, cînd îi era greu, nu aler-

gase la căsuța de la marginea orașului, să se sfătuiască cu el! Jurca îl poftea să șadă, îl bătea pe umăr, îl asculta, apoi începea să vorbească cu glasul lui domol:

— Bine... Ia stai să vedem ce spune despre asta dascălul nostru Marx. Scoate din noptieră o biblie, între foile căreia pitise materiale de partid... Ceasurile treceau pe nesimțite. Pe urmă, baci Jurca a fost arestat...

„Cum de-a putut face una ca asta?“ se întrebă Holtzmann. „Să se ia la bătaie cu un alt activist!“ Ii venea greu să înceapă. De aceea, privind în altă parte, mai aduse o dată vorba despre șantier. Bătrînul clipi hoțeste din ochi și-l întrebă cu nevinovăție:

— Măi Holtzmann, tu ai multă vreme de pierdut?

— Nu prea...

— Ei, atunci hai să-i dăm drumul. O să ne înțelegem. Tu nu ești om prost. Te știu încă de cînd erai în U.T.C...

— Faci apel la vechea noastră prietenie, tovarășe Jurca?

Nemulțumit, bătrînul clătina din cap...

— Mi se pare că m-am înșelat. Te-ai prost. Așadară, e vorba de Iordan...

— De ce l-ai bătut?

— Din motive politice...

Holtzmann simți cum îi vine să rîdă. Se încrunță, dar colțul buzei îi tremura.

— Atunci, azi-mîine, din motive tactice ai să mă snopești și pe mine...

— Nu-i nevoie. Tu nu ești prost. Pe tine te pot lămuri. Ei, atunci hai să-i dăm drumul.

— Să-i dăm, tovarășe Jurca, numai vezi că și eu cunosc toată afacerea. Am declarații...

— Te încrezi în hîrtoage ca popii în scripturi. Nu-i bine. Apoi, atunci uite cum a fost. Cum de l-au ales tocmai pe acest Iordan președinte de sfat, asta nu pot pricepe. De aici începe toată buba. Că acest Iordan, ori e prost de dă în gropi, ori e bandit. Numai că sarcina e a voastră să știți care din două-i. Cum a sosit la Nuced a început să poruncească în stînga și în dreapta, să-și facă de cap. Văd eu că de la o vreme oamenii, care înainte-mi spuneau tot ce le apăsa pe inimă, s-au făcut dintr-odată sfoși ca fecioarele în noaptea nunții. Pricina acestei sfieli am găsit-o eu. În primul rînd acest Iordan are o metodă de lămurire foarte ciudată: cu pistolul. Mai ales cînd e bătut, îl scoate dintr-odată...

— Spune, tovarășe Jurca, îl îndemnă Holtzmann.

— Spun! Ce crezi că eu mă tem? O venit un fotograf în sat și Iordan și-o făcut poză, cu pistolul în mînă, ca la vînătoare de urși. Se tem și pruncii de el. Acum a făcut una foarte boacăna.

— Cu măcinatul?

— Știi? Se ridică în picioare Jurca. Păi, dacă știți cum de nu-i faceți vînt — și nu numai de acolo, ci și din partid? Asta-i frate, act dușmănos, ți-o spun pe șleau! El și cu contabilul sfatului, fostul domn notarăș Hotăran, au calculat niște cote de să te iei cu mîinile de cap. Strigă țărani cu deznădejde... Și au hotărît mă rog că atîta vreme cît nu predau și chiaburii cotele, pînă la un bob, ei nu eliberează nimănui bonuri de măcinat. Înțelegi? Nici mijlocașilor! Asta-i!

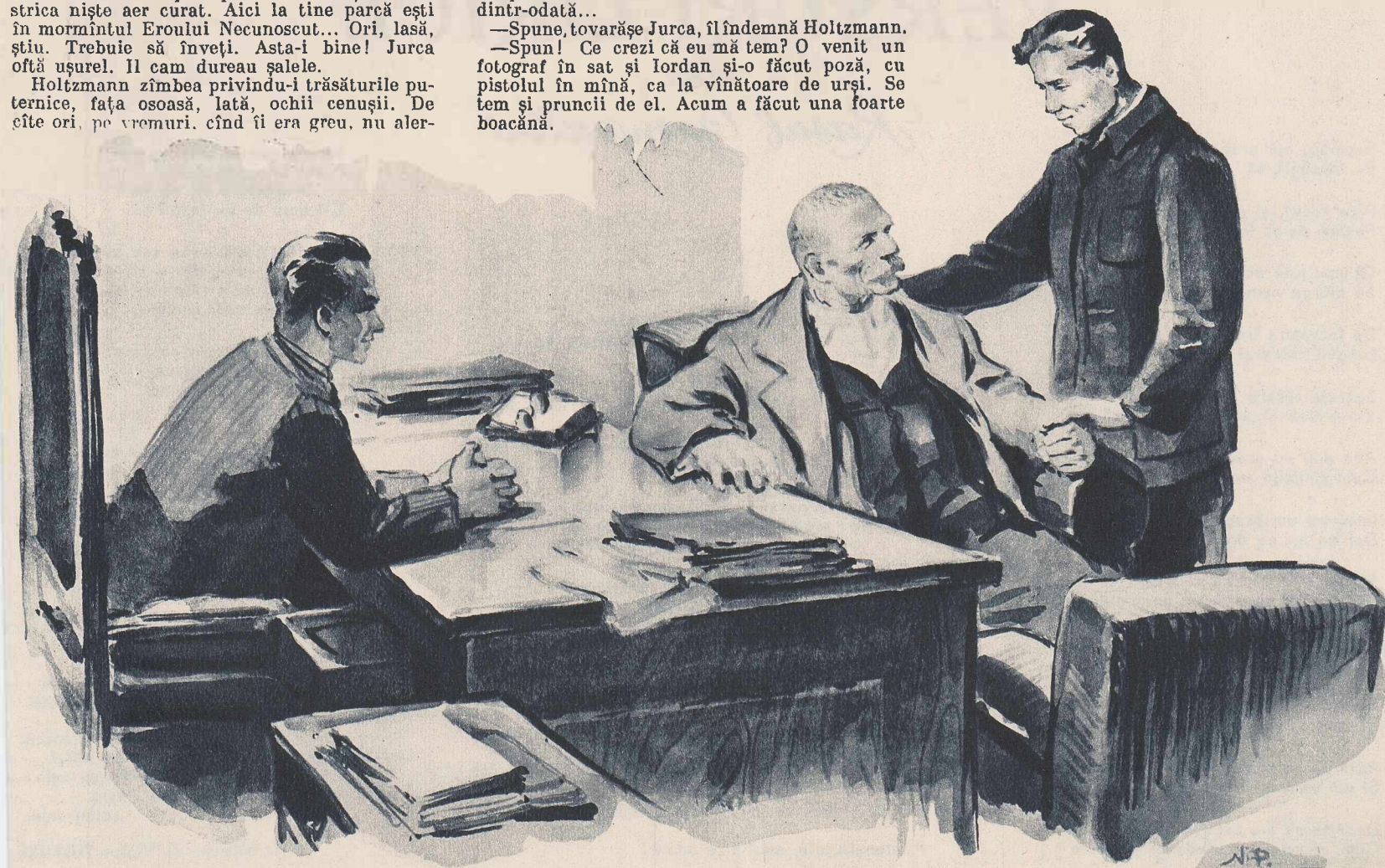
Se opri, măsurîndu-l pe celălalt.

— Eu nu știu cum faceți voi, dar nu-i bine...

Și, în sfîrșit, încă una de-a lui Iordan. Avem pe șantier un inginer, Popescu. Om foarte cult, altfel prost ca ciubota... Toată duminica stă proțap la biserică din Nuced și cîntă heruvimul. Stee sănătos, dacă-i place! Numai că într-o duminică se întîlnește cu Iordan. Unul venea de la biserică, celălalt de la circumă. Iordan începe a zbiera. Cum că Popescu ar fi „mestic“ (așa a spus el), „bandit“ și așa mai departe. Bietul Popescu, fricos și politicește nelămurit, era să cadă amețit. Nu mai trece prin sat nici în ruptul capului. Ce i-o mai fi spus Iordan, nu știu, că Popescu n-a vrut să-mi destăinuiească. Văzînd eu toate acestea, mă iau într-o bună zi și scobor în sat. La sfat, Iordan stătea cu ceafa rezemată de spătarul unui scaun, ca în strană. Fuma și porunca nu știu ce în stînga și în dreapta. Încep eu să-l iau la rost, el se răstește. Îi vorbesc eu de alianța cu țărănimea muncitoare, de metodele partidului, el că: să nu mă bag în treburile sfatului său. Auzi, tovarășe Holtzmann? „Măi, îi spun eu cu glas gros, în treburile sfatului tău bagă-se dracu', dar în problemele Sfaturii Populare din Nuced eu Mihai Jurca, comunist, am ce mă amesteca!“ Zice: „n-ai“...

Ușa se deschise încet, fără zgomot, și intră primul secretar Gheorghe Jurca. Se opri în prag. Holtzmann, cu mîna la gură, zîmbea. Bătrînul, înfierbîntat, nu băgase nimic de seamă. Obrajii pirlîți de soare îi ardeau.

— Il întreb: ce este dictatura proletariatului, măi neisprăvitate? Se sereme ca un nevolnic și

încearcă iar să se rătoiască. Eu nu-l slăbesc: ce este alianța cu țărănimea muncitoare, mări? El bîgăie. Îl ajut, îi șoptesc ca la seminar (eu am această atitudine greșită, cînd văd că unul nu știe: îl ajut, îi suflu) îi șoptesc, așa dar: veriga principală... El își iese din sărite și strigă: „adică ce te ții dumneata așa de mare, de unde ești tatăl primului secretar?” Cum am auzit asta, am văzut un fel de cureubeu în fața ochilor. Spune tu: eu, Mihai Jurca, trăiesc din meritele feciorului? Atunci i-am spus cîteva, dar nu din punct de vedere politic.

— Ci familiar... Înțeleg...

— Nu ești tu prost, se vede că ai învățat. (Bătrînul se încruntă). Atunci Iordan începu să caute după pistol și să urle: „ieși, ieși!”. Tu știi că eu nu mă speriu așa de lesne.

— Știu, tovarășe Jurca...

— Așa! A sărit la mine și...asta a fost tot. Cînd am plecat, a rămas lat... Abia i-am smuls pistolul... Dacă-l...

Văzînd că Holtzmann vrea să spună ceva, Jurca i-o luă înainte:

— Uite ce-i, tovarășe Holtzmann. Nici acela nu-i comunist, după părerea mea, care vede un chiabur că se pregătește să dea foc ariei și el așteaptă cu creionul în mînă, curios: oare nu cumva chiaburul vrea doar să-și aprindă țigara și dacă-i pun mîna în piept și-l scutur îl nedreptățesc? Asta-i! Și acum ce facem cu Iordan?

— A fost dat afară de la Sfat. L-am chemat alaltăieri aici... E un bandit strecurat în partid. Legionar...

— Aha, dădu din cap Jurca, păi, atunci s-au lămurit lucrurile.

— S-au lămurit și nu prea... Vorba e: ce facem cu dumneata? L-ai lovit și...

— Apoi, spuse rar Jurca, eu mi-am discutat problema în organizația de bază.

— Și?

— Au spus tovarășii că am dreptate și... mi-au dat vot de blam...

Holtzmann începu să ridă.

— Atunci te-am chemat degeaba...

— Ba de loc, se încruntă bătrînul. Că eu fac contestație. Pufni amărît și-și turzucă mustața căruntă. Nici o sancțiune n-am avut pînă acuma, mări...

Holtzmann clipi din ochi încurcat. Atunci Gheorghe Jurca se apropie și-i puse mîna pe umăr:

— Noroc tată! Tot în puteri, după cîte am auzit... Rîse semănînd în chip neașteptat cu bătrînul. Avea aceiași ochi cenușii, care-și încrețeau mereu colțurile, cu o îngîndurată veselie. Ei, v-ați lămurit, te-a frecat?

— Ba am să te frec eu pe dumneata, tovarășe Jurca, se încruntă bătrînul, ca pe vremuri cînd furai prune din curtea vecinii, doamna Iulia, de nu aveam o minută pace de gura ei.

— Tată, nu trebuia să-l bați...

Bătrînul îl bătu pe umeri.

— Ce prost ești tu, puiul tatii! Mare și prost... Jurca nu răspunse. Făcu cîteva pași spre geam, își aprinse o țigară și întorcîndu-se, întrebă curios:

— Ascultă, în ce subcomisie de verificare ai fost tu?

— Cum în caro? se foi bătrînul, La C.F.R. Că doar nu-i fi uitat.

— Da' de unde! Întrebam, numai. Ascultă, mi se pare mie, sau într-adevăr tot voi l-ați verificat acolo și pe Iordan?

Bătrînul rămase încrămenit, tuși, se căută după pipă, o aprinse și pufăi adînc, de cîteva ori...

— Nu prea trage, făcu el trist. E bătrînă, săraca... Oftă: Da mări... m-ați prins. Și începu să ridă, fără convingere. Tot mă întrebam eu: de unde-l cunosc pe prăpăditul ăsta? Apoi se întristă și se gîndi, a doua oară în dimineața asta: zilele trec... și anii... Îmbătrînim. Se întoarse spre Holtzmann:

— Pentru asta m-ați chemat?

Holtzmann clătină din cap.

— Pentru asta... și vreau să te întreb: mai faci contestație?

— Nu! spuse hotărît Mihai Jurca. Nu. Sînt vinovat, mări, mai vinovat decît credeți voi. Asta-i! Ei, nu-i nimic. N-am să ies la pensie pînă cînd n-oi șterge sancțiunea asta. Vreo doi ani tot mai birui eu. Și cînd te gîndești, clipi el din ochi, că abia așteptam să ies la odihnă și să prășesc ceapă în grădiniță.

Se uită la feciorul său, pe sub sprîncene.

— Tată, zise acesta, nu vrei să mergem la depou? S-a deschis chiar azi creșa cea nouă... Unii dintre cei deodată cu dumneata sînt bunici...

— Vrei să mă îmbunezi? surse bătrînește baci Mihai. Nu-i nevoie, mări. Haidem!

Ieșiră și în poartă se opriră amîndoi, privind acoperișurile orașului ce răsăreau dintre pîleurile de verdeață. Bătrînul răsufli adînc, îi puse mîna pe umăr lui Gheorghe și stătu așa, cu ochii acoperiți o clipă de un abur ușor. Apoi se scutură.

— E mare creșa? întrebă el.

Primul secretar îi luă mîna aspră, bătătorită, și-i șopti încet, cu vocea lui groasă:

— E mare.

— Atunci e bine. Trag nădojde că schimbul doi are să fie și mai vrednic...

VERSURI LIRICE

de

Rasul Gamzатов

I

Scumpo, mă grăbesc din nou la tine,
Pe mecanic să-l blestem îmi vine...

Prea încet își duce-acceleratului
Pasăre de-ar fi, îi iert păcatul!

O, mai iute de-ar zbura ca vîntul!
Să alerge cum mi-aleargă gîndul!

De fereastră fruntea mi-e proptită,
Lungă-i calea și afurisită.

Soarele răsare și apune,
Vin amiezi și nopți vin de cărbune...

Alte dăți nu urmăream acasă
Cum se-nalță soarele și cînd se lasă...

Inima-mi e-n pragul casei tale
Dar eu tot pe drum și tot pe cale.

Stelele ard fără să se stingă,
Mă-nsoțesc spre tine-n noapte-adîncă.

In orașe becuri scînteiază,
Calea către tine-mi luminează.

Mă întrebă norii albaștri, zări senine:
Ea, acolo, cum trăiește fără tine?

Raza soarelui prin geam privește
Și din ochi mă-ntreabă — Cum trăiește?

Depărtarea s-o blestem îmi vine...
Cum, m-așteptî într-adevăr pe mine?

II

Doresc doar fericire prietenelor tale!
Și bine-ar fi, mai grabnic — așa găsesc cu cale —

Să se mărite toate. Pierzi timp prea mult cu ele,
Că-mi vine să-nucui ușa cu mari zăvoare grele.

Din colț în colț odaia prind pașii mei s-o bată,
Pîndind doar clipa-n care ele — or pleca odată!

Privesc cum ceasu-și plimbă anevoiosul ac.
N-au stat prea multă vreme, dar mie-mi
pare-un veac.

Așa zălude fete, nicicînd n-am pomenit,
Le turuie gurița o zi, necontenit.

Și cînd mi-ai spus că seara vom fi numai
noi doi,
Nu foarte — numai una — dar tot veni la noi!

Dorind să scrie versuri, se scoală-n zori poetul
Și-i vine-un gură spartă. Și-i vai de
dînsul — bietul!

In ușa, chiar și acuma, vreuna-aștept să
bată...

Prietenele tale, mărîtă-se odată!

III

Întreabă pe-un moș, vecin
Peste drum de casă:
— „Dragostele cît ne jîn?
Cît timp nu ne lasă?”

Nu știu: lucru-i rău sau bun,
Dar răspuns — știu — nu e.
— „Du-te, mi-a răspuns, la un
Mai bătrîn să-ți spuie”.

Dragostea-mi prin ani, nicicînd
N-o să îmbătrînească.
Veșnic focul ei arzînd
O să te-ncălzească.

De mă-ntrebi, îți spun și eu
„Dragostea cît jîne?”
Du-te la vecinul meu
Mai bătrîn ca mine.

IV

Poemul despre tine larăși n-au vrut la ziar
să mi-l primească.
Mi-a spus redactorul: poporul nicicînd
nu are să-l citească.
Dar nu mi-a dat-napoi poemul, căci altfel
a găsit cu cale:
Să-l ia acasă, să-l citească în lîniște
soflei sale.

În romînește de **VICTOR TULBURE**

Primăvara...

Blănuri de zăpadă mai stăruiau astă-noapte... Și iată, în zori, când soarele de-abia se înalță, stalactitele din streășina casei prinseră să lăcrimeze. Pic, pic, pic, lacrimile gheței cad pe nea. Un vânt călduț mângâie ferestrele, strecurându-se printre crengile pomilor. Și ramurile mlădioase tremură, înghițind melodii tainice, subțiri, ca de harpă. Vrăbioiul, zgribulit de-atâta ger, bătă din aripi scuturându-și penelul. Se deschise o fereastră, apoi alta și alta! O întreagă stradă cu ferestre deschise! Și vântul cald, fluturând perdelele, intră în odăite. Un copil a ieșit la fereastră, a privit o clipă tainica vibrație a pomilor, a sorbit aerul cald și a strigat plin de bucurie: „a venit primăvara, primăvara, primăvara...”

Ghețurile de pe rîu au prins să pîrîie și au plecat ca niște fregate, săltînd pe valuri. Pădurile au dat în mugur, iar printre zăpezile moi a răsărit un covor de flori albe și violete: ghiocel și vioarele. „A venit primăvara, primăvara”, țipau în văzduh păsările ce se întorceau de pe țărături sudice înșirate în unghiuri.

Pîrîiașe repezi duc zăpada topită, în albiu micuțe. Iar pe cîmpul cu pete de omăt începe ca prin miracol să se înalțe pajiștea verde. La un S.M.T., dînd friu liber hidiviilor de oțel ai tractorului, un flăcău cățarat pe scaunul mașinii trage un chiot și apoi strigă către tovarășii săi: „a venit primăvara! La arat, băieți!”

Grupuri de copii, gălăgioși și veseli, au ieșit în parc. Se hîrjonesc și aleargă, iar cravata roșie le flutură în vînt.

— A venit primăvara, observă un pensionar care se așezase pe-o bancă privind cascada de tinerete.

Pe lacuri s-au lansat primele bărci. Pinzele s-au umflat de vînt și ambarcațiunile, ca niște rîndunici, alunecă pe oglinda verde a apei.

... Bătrînul zidar sosise odată cu zorii la construcție.

— Astă-noapte mortarul n-a mai înghețat — observă el. Și, îndreptîndu-se cu pași molcomi spre grupul de tineri ce se pregăteau să se urce pe schele, le strigă voios: — Intețiți transportul cărămizilor! A venit primăvara.

De sus de pe schele, orașul și cîmpurile păreau invadate de verdeață...

Mai tare, mai tare! Să trezim toate vrăbiile și toate florile din parcul palatului nostru, al pionierilor! A venit doar primăvara!...

Muguri verzi dau în floare. Vîntul cald bate domol umflînd pinzele norilor călători. Iar lacul Herăstrău, cu apele verzi tremurînde își așteaptă prietenii.

Dezmorjești
minaretul A
cia și ma
în stoluri c
gata? Și
începem

Cunosc procesul de decădere al artei burghoze încă din urmă cu cincizeci de ani, fiind mi-am făcut primele studii de pictură la München. Intre 1908 — când publicam primele desene în revista „Le témoin“ din Paris — și 1948, când am văzut galeriile de artă abstracționistă de pe strada 57 din New-York, s-au petrecut, firește, multe schimbări în pictura și sculptura apusului. Au apărut multe „isme“, fiecare pretinzând că revoluționează arta, unul mai stupid ca altul, mai absurd și mai antiartistic. În esență, însă, se repeta, exasperant, același fapt: întrecerea nebună pentru „ceva nou“, care să epateze, să producă senzație. Ce era acest „nou“? O mistificare, a cărei noutate ținea de fapt numai de formă și caligrafia lucrului. Imi amintesc că un intelectual american m-a întrebat când am fost recent la New-York: „D-ta ce fel de pictură faci? Ești abstract? Ești cubist? Sau poate suprarealist?“ (Nici nu-și putea închipui, sărmanul, că ar putea exista și alt fel de pictură!) Regret, dar cuviința mă oprește să reproduc aici ceea ce i-am răspuns...

Inițial, toți acești moderniști, de orice nuanță ar fi fost ei, s-au ridicat împotriva banalității și prostului gust burghez care domnea în arta plastică de la sfârșitul secolului trecut. Pe atunci, burghezia îndestulată nu cerea decât producții plastice dulcege, sentimentale, așa cum produceau în serie englezii Leighton și Albert Moore sau reprezentanții artei oficiale a lui Napoleon al III-lea. Era o artă destinată pieții. Și în ciuda aspectului ei domestic și nevinovat, arta aceasta mințea. Mințea pentru că ascundea viața în spatele unor etichete de cutii de pudră. Și era perfidă, pentru că cultiva un gust ieftin.

Împotriva platitudinii unor astfel de producții au protestat, cu vehemență unor „enfants terribles“ neînțeleși, promotorii artei „libere“, „independente“, „les fauves“ — cum le plăcea lor să se numească. Au răsărit atunci tot felul de „revoluții“ în plastică, ai căror exponenți nu se sfiau să nege tot ceea ce crease omenirea valoros de-a lungul veacurilor. Deviza lor era: „Să dăm foc Louvre-ului“. Pierduseră orice măsură. Cîteva zile după

Morris Graves:

Dezagregare și reincarnare.

ce avusese loc vernisajul expoziției sale în galeriile lui Pierre Matisse din New-York, sculptorul Giacometti declarase cronicarului de la „New-York Times“: „Eu nu cunosc sculptura dinaintea mea.“ Mărturisesc că mai mult tupeul acestei afirmații m-a determinat să-i vizitez expoziția, deși bănuiam cam ce aș putea vedea acolo. Când am ajuns la galerie am făcut prima constatare (și nu lipsită de tîlc): deși era abia a doua zi după deschidere, în expoziție nu se afla nici un vizitator. Și nici nu era de mirare. Un om cu mințea sănătoasă ar fi rupt-o la fugă de cum ar fi pășit în primul salon. Ce-am văzut acolo nu aș putea spune exact, pentru că nici nu am stat prea

de ISER
artist emerit al R. P. R.

mult să privesc. Imi amintesc însă că m-a indignat neobrăzarea cu care acest așa zis sculptor își bătea joc de volum, de forme, de proporții, și că pur și simplu am rămas stupefiat când am văzut o „lucrare artistică“ în care niște sîrmă încilcică era lipită cu bucățele de plastilină. Când am pătruns în expoziție, eu și cu soția mea, ne-am înconjurat pe dată negustorii spilcuiți care păzeau sălile goale, și au început să facă cu volubilitate de comis-voiajori reclama lucrărilor expuse. Credeau că sintem cine știe ce snobi plini de bani cărora pot să le plaseze avantajos marfa lui Giacometti.

Firește că au fost cam dezamăgiți domni... Dar în legătură cu această „valorificare“ comercială a artelor plastice în occident aș mai avea ceva de spus. Toți „independenții“ moderniști care-și propuseseră să sperie burghezul plat și obtuz cu năstrușnicile lor invenții plastice, s-au dovedit a fi, pînă la urmă, niște indivizi foarte cumsecade și inofensivi pentru clasa stăpînitoare. Ba chiar și folositori... Oare nu sînt preferabile pentru ea toate mîzgăliturile decadenteilor unor opere realiste, care să arate lumea capitaliștilor așa cum este ea, cu toate uriciunile și nedreptățile ei? Firește! Și iată-i pe acești gălăgioși Don Quijote ai plasticeii occidentale devenind, mai mult

sau mai puțin fățiș, aliați ai capitalismului. Nu este lipsit de semnificație faptul că mai toate curentele decadente au înflorit sub pulpana ocrotitoare a vreunui „mecena“ capitalist. La New-York, de pildă, există un muzeu de artă abstracționistă care poartă numele miliardarului Gughenheim (muzeu creat din donația văduvei lui Gughenheim).

Vorbim mereu de abstracționism, suprarealism, futurism. În fond, ce înseamnă toate acestea? se poate întreba, pe drept cuvînt, cititorul. Și recunosc că răspunsul este greu de dat. Pentru că nu poți defini nedefinitul și nu poți explica sensul acelor mase de culoare aruncate la întîmplare și acelor linii încilcice, lipsite de cea mai mică rațiune artistică. În spatele acestor încilceli se ascunde, în fond, adîncă degenerare a artei burghoze, menite să zăpă-

șască pe omul simplu. Am văzut o pînză a lui Miro, un pictor decadent foarte la modă în acei ani, care se intitula „Peisaj“. Ce reprezenta? De fapt, nimic: partea de jos era umplută cu o masă de culoare ocre, iar jumătatea cealaltă era zugrăvită în gri-bleu. O linie ondulată le despărțea. Nerușinare curată!

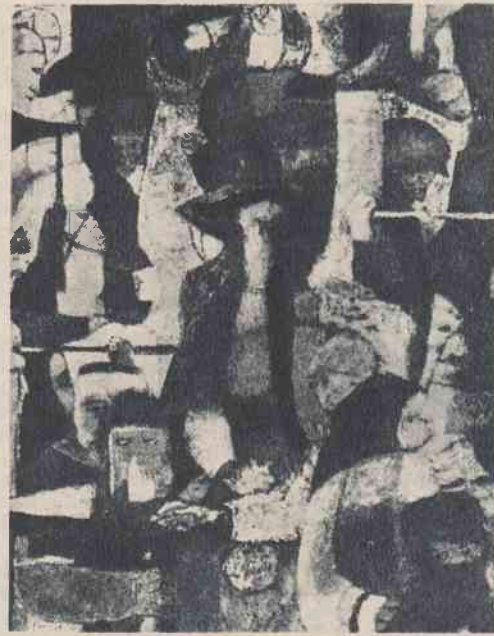
Am auzit că nu de mult a avut loc în orașul brazilian Sao-Paolo, o expoziție de artă modernă prezentată de reclamele apărute în presa occidentală drept cea mai importantă care a avut loc vreodată în apusul lumii. Am văzut reproduce și unele lucrări expuse acolo și cred că mulți dintre expozițanți sînt — să-mi fie iertată expresia — niște găinari care și-au spus: „Ce ademenitoare și rentabilă meserie e pictura! Ia hai să facem și noi.“ Și au crezut că refugiindu-se în abstracționism sau suprarealism, sînt salvați și își ocupă un loc în istoria artelor. S-au înșelat însă. Timpul, marele măturător, a și început să arate ce va rămîne din toți acești Miro, Salvador Dali, Giacometti, Calder.

În ultima mea călătorie făcută în America, am cunoscut însă și o alt fel de pictură: arta cinstită a artiștilor cinstiți. Și nu este înfăptuită decât de cei care se rup de formalism și se străduiesc să creeze opere realiste. Sînt oameni cu vederi democratice, progresiste. Printre ei sînt nume care desigur că nu au fost salutate frenetic de presa oficioasă — dar care au început a fi bine cunoscute oamenilor de bun simț: Philip Ewergood, Robert Gwathmey, Rafael Soger, Rokwell Kent. Gwathmey protestează în arta lui împotriva asuprii negrilor, iar Ewergood aduce imagini din viața muncitorilor americani; și pentru acest lucru ei sînt apreciați, deși în tehnica lor stăruie încă influența formalismului. La Paris am văzut, alături de lucrările lui Picasso și Matisse, pe cele ale unor artiști mai tineri ca Fougerson, Lansiaux, Boris Taslitzki. Și am gîndit atunci din nou: adevărul e de partea noastră, a realiștilor. Ideea aceasta mi s-a limpezit și întărit de-a lungul anilor și am repetat-o nu o dată confrățitorilor mei: în limitele realismului socialist e loc pentru orice temperament de artist.

Carl Morris:

În liniștea supremă a timpului.

Fred Conway:

Orașul.

U.M.

Locuitorii Moscovei au primit de curînd un nou și minunat dar — Magazinul Universal de Stat „G. U. M.” (Gosudarstvennii universalnii magazin). Acesta este cel mai mare și mai bine amenajat magazin universal din Uniunea Sovietică.

Expresie a griii față de om și față de cerințele lui, uriașul magazin universal din Piața Roșie îmbină în chip armonios tehnica comercială și organizarea la un înalt nivel al deservirii cumpărătorului, cu eleganța sculptoare a interioarelor, precum și cu modul artistic în care sînt prezentate clienților cele mai diferite mărfuri.

Clădirea magazinului „G. U. M.” ocupă o suprafață imensă de 70.000 metri pătrați, iar volumul său atinge 500.000 metri cubi.

Cînd un cumpărător intră în magazin din strada „25 Octombrie”, în fața lui se deschide panorama impresionantă a unui adevărat oraș comercial. Pentru a ne face o imagine cît de cît apropiată de proporțiile acestei uriașe întreprinderi comerciale sovietice, este necesar să cunoaștem cîteva cifre și date asupra magazinului:

Cele trei linii — străzi care străbat interioarele „G. U. M.”-ului — au o lungime de 250 m. fiecare. Iar lungimea totală a teșghelelor este de 2.500 m. În sutele de încăperi ale magazinului funcționează peste 130 de raioane. La dispoziția clienților se află un sortiment bogat de mărfuri, avînd peste 30.000 nomenclaturi diferite. Marele magazin „G. U. M.” poate fi vizitat în cursul unei zile de 150.000 de oameni și el poate deservi prin vînzătorii săi simultan nu mai puțin de 25.000 clienți.

Totul este astfel aranjat încît cumpărătorul să aibă maximum de confort și să-și poată economisi cît mai mult timp.

La raionul de încălzămînte sînt instalate aparate speciale Röntgen, care permit să se stabilească măsura exactă de care are nevoie cumpărătorul.

Sînt raioane unde nu se vede nici un vînzător. În locul rafturilor sînt mari vitrine de sticlă, aranjate cu gust, care oferă cumpărătorilor diferite mărfuri, cu indicarea calității și a prețului respectiv. Tot aici, lîngă vitrină, se află și bonul respectiv, gata completat. După ce și-a ales obiectul care i-a plăcut, cumpărătorul achită bonul la casă și apoi ridică marfa de la secția de ambalaj. Totul se desfășoară fără nici o pierdere de timp.

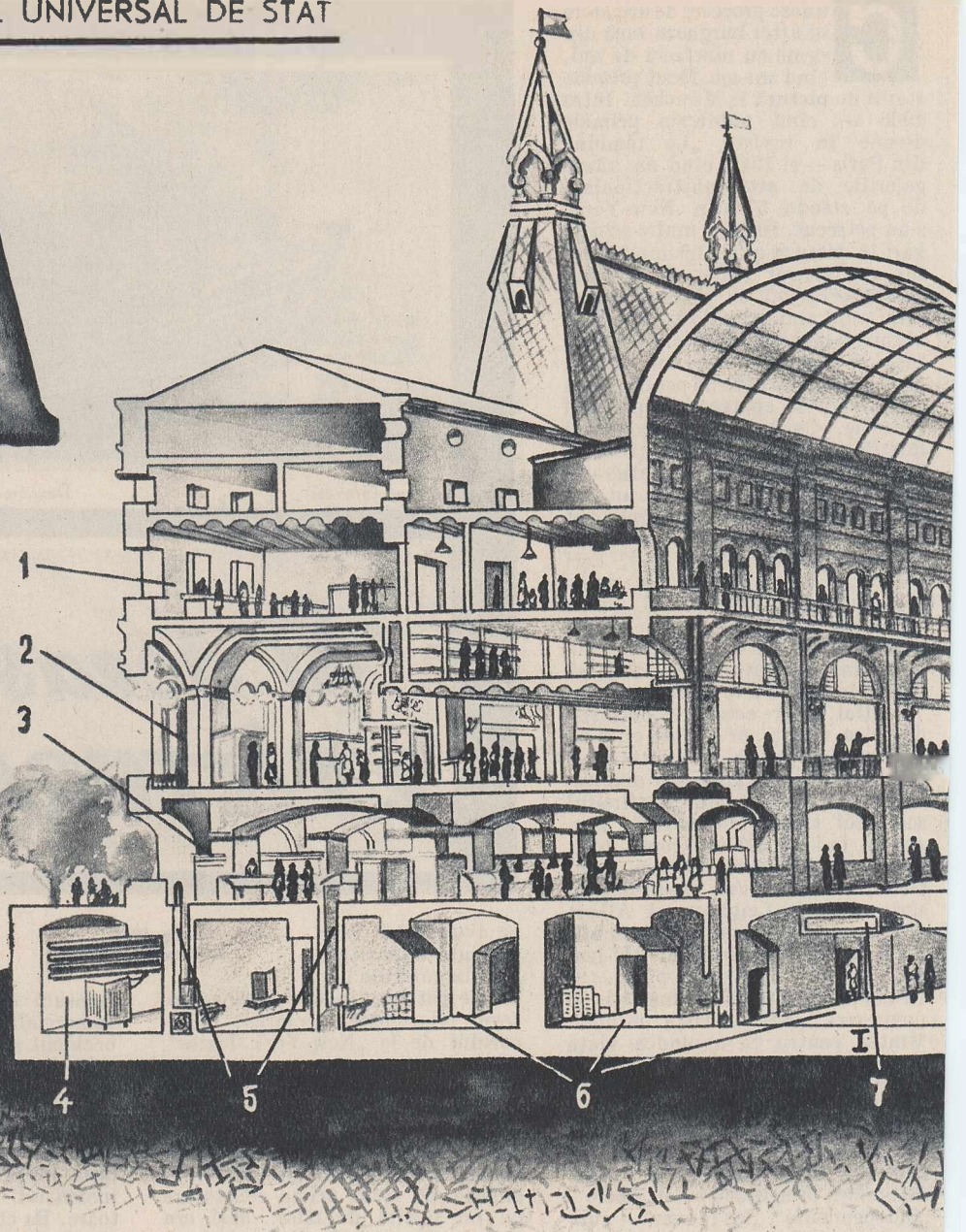
În magazinul „G. U. M.” funcționează de asemeni ateliere speciale unde se execută comenzi personale, o casă de economii, un oficiu poștal și telegrafic, diverse chioșcuri, bufete.

În scopul de a se veni și mai mult în ajutorul cumpărătorilor, s-a organizat și o casă colectoare, care centralizează toate mărfurile cumpărate de un client în diferite raioane și îi face un singur pachet, înlesnindu-i totodată și plata la o singură casă.

Imense și pline de animație sînt și subsolurile magazinului. Prin cele trei largi șosele subterane asfaltate, 200 de autocamioane aduc zilnic în depozit tot felul de mărfuri. Datorită unor mecanisme speciale, descărcarea unui camion nu durează mai mult de 2 minute.

În primele zile după inaugurare, magazinul a fost vizitat de peste o jumătate milion de oameni și s-au făcut mai mult de 500.000 cumpărături.

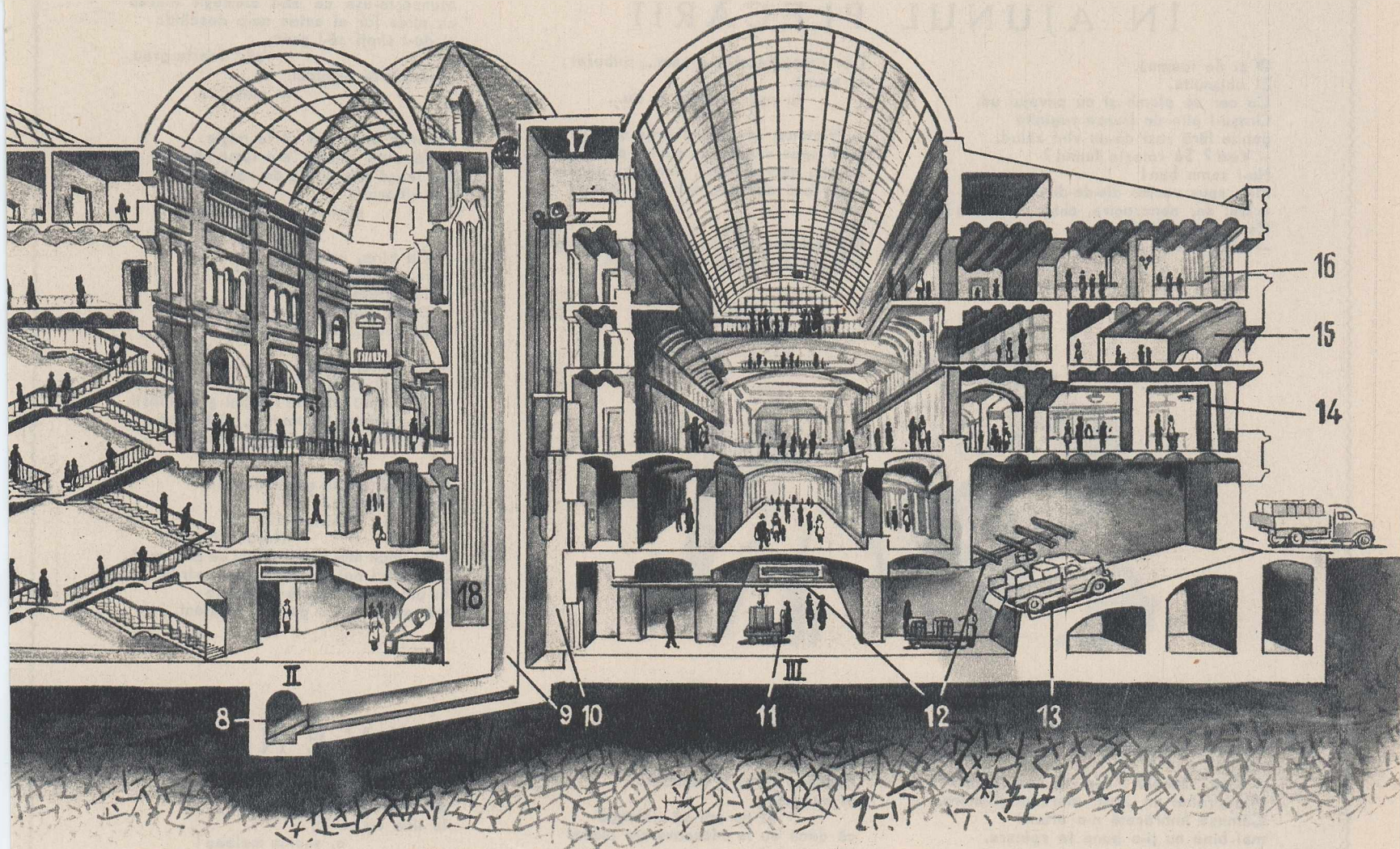
Insemnările vizitatorilor marelui magazin „G. U. M.”, cuprinse în cartea de impresii, sînt grăitoare în ceea ce privește felul cum sînt deservii cumpărătorii. Ele oglindesc entuziasmul și recunoștința omului sovietic față de partid și guvern pentru această nouă și vie expresie a nețărmuritei griji purtate poporului sovietic.

Pentru ca cititorii noștri să aibă o imagine mai clară asupra a ceea ce reprezintă „G. U. M.”-ul, dăm aici, în desen, o secțiune a uriașului magazin. De la stînga la dreapta se pot vedea mai întîi turnurile fațadel ce dă în Piața Roșie, apoi cele trei mari corpuri de clădire. Numerele dau următoarele explicații: 1. birouri; 2. raionul de confecții; 3. „Gastronom” (magazin alimentar); 4. camera transformatoarelor electrice; 5. ascensoare de mărfuri; 6. magazia; 7. instalație

Raionul țesăturilor de mătase. Vînzătoarele ajută clientele în alegerea modelelor.

de ventilare; 8. colector de scurgere și 9. burlan de scurgere; 10. ascensoare de mărfuri; 11. unul din autocarele care transportă mărfurile în magazinele întreprinderii; 12. sub tavan sînt instalate șine suspendate, prevăzute cu un teleferic, cu ajutorul cărui mărfurile sînt descărcate din autocamioane (13), care intră pe planul inclinat direct în subsol; 14. „Lumea copiilor”; 15. birouri; 16. atelier de confecțiuni de damă; 17. cabina liftului; 18. galerie de aerisire.

In interiorul marelui magazin domnește de dimineață pînă seara o necontenită animație.

Articolele de mase electrice sînt foarte cerute. Magazinul „G. U. M.” este bine aprovizionat și cu această categorie de produse.

Întoarcerea în patrie^{*)}

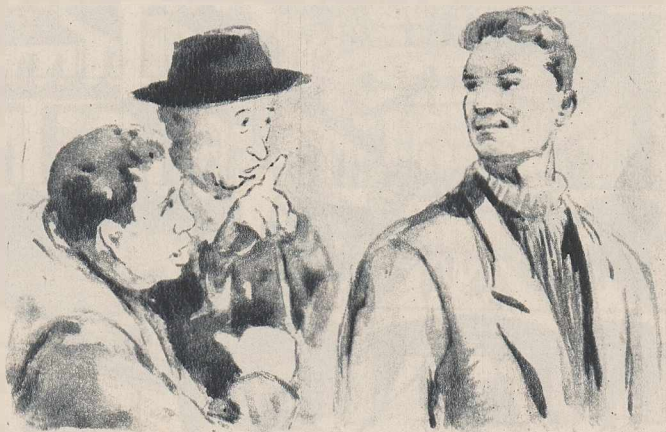
ÎN AJUNUL PLECĂRII

O zi de toamnă.
Zi obișnuită.
Cu cer de plumb și cu pavajul ud.
Orașu-i plin de frunze ruginite
gonite fără rost de-un vânt zălud.
— Vezi? Se rotește fumul?
Nu-i semn bun!
Mi-a spus vecina dis-de-dimineață.
— Da, da, nenorocire, chiar de drum!
Ce grabă? Stați!
— Rămii de ții la viață.

Dar timpul nostru e cam... tulburat;
ai mamă,
tu ești singurul ei fiu...

— Prietene, se supără prea sfântul!
Mi-a spus mieros un cuvios părinte.
Te știu necredincios, dar vezi, pământul
nu-și lasă nici păgînul. Ține mînt!

Ei! m-am găsit eu cui să-l lămuresc
principiile noastre despre viață.

— Te duci în Sibiria — fix.
Mi-a șușotit în taină o bătrînă:
— Vezi, spune-alcea în Apocalips
versetul unșpe că-ntr-a șaptea lună...

— Vine războiul! Ce te faci atunci?
M-a-ntrebat un „fost” marcant și mare.
Cămașa îmbrăcată n-o arunci
mai bine nu ți-o pune în spinare.

— La Moscova? E bine, minunat.
Eu nici nu sînt în stare să-ți descriu.

Sînt necloplit
și-n loc de mulțumesc
le-am rîs în față.
Căci lor,
degeaba le-aș fi explicat:
ei nu-nțeleg
și nu pot să-nțeleagă
că dacă eu la Moscova-am plecat
e pentru că
pămîntul meu
mă leagă!

DESPĂRȚIREA

Ei, prieteni, prieteni, ați venit cu toții
— Cum, Neagu! tu ai ieșit din schimb?
— O dregem noi! Ne știți în urma roții?
— Și lancu? Nu știam că te și plimbi.
— Mi te-ai găsit și tu să-mi faci morală
și chiar acum de plecare... buuun...
Ei, uite mîine plec și eu la școală
dar unde — mori de ciudă — n-am
să-ți spun.

— Maria, loșca, turturele scumpe
V-ați cam udat în ploaie amîndoi...
— Se uscă ei, cuptorul lor erumpe
tot șarje repezi.
Reșițeni de soi!

— Dar unde-i Nicu, „marele fruntaș”?
— Știi ce înseamnă astăzi o pisică?
— Nu. Ce?
— Să-ți spun eu? Un tigru.
— Aș!
— ...după-autocritică, nenică!

— Să nu ne faci acolo de rușine!

— Să nu te fure vreo rusoaică dulce.
— E reșițean beget sau vorba vine?
O fură el de-l cazul și-o aduce.
— Numai să vezi să fie metalurgă
și-atunci îți spunem îndoiți mulțam
„ca șarjele mai repezi să ne curgă”
așa cum spui tu:

„peste plan
și ani”.

— Ba nu! Să fie inginer constructor
mai mult avem nevoie, la adică...
— Dar fie ce o fi. Numai să vină.
— Și chiar poet să fie

tot nu strică.
— Tovarășul Vasile! Ați venit?
Bătrînu-mi strînge mîna.
Mă privește.
Mulți ani de închisori l-au girbovit.
Dar ochii-l strălucesc tot tinerește.
— Muncește bine...
Se-mplinește-un vis
pe care noi și-n carceri l-am văzut...
Și drumul tău de-l astăzi larg deschis
e pentru că ați ția au căzut...

Muncește-așa ca să-i cinstești mereu
cu pilda lor ei calea ne-o deschid:
și de-l simți că-i greu,
că-i foarte greu,
gîndește la prieteni,
la partid...

Tăcerile ades pot să te miște.
— Tăcerea unșori e-o lume-ntr-oagă —
Ne leagă zile grele de restrîște,
dar viitorul
și mai mult ne leagă.

— Cu bine, prieteni!
Vara voi veni!
— Te așteptăm.
— Drum bun!
— Să scrii... Să scrii...

— Cu bine, mamă.
— Dragul meu, cu bine.
— Ți-s ochii plini de lacrimi și zîmbești.
— De fericire, scumpe, sînt plină.
Înceie-te... și vezi să nu răcești.

Iși mișcă trenul roțile din loc.
Noroc! Noroc!
Să scrii!

Noroc! Noroc!
...De mult nici fumul alb nu se mai vede.
Și trenuri noi se-anunță pe cadran.
În ploaie nemșcată o femeie
mai stă în mica gară cu castani.

REVENIRE

Din drumurile-mi lungi,
din părți străine,
la tine eu revin,
o, scump meleag!
Mi-e dragă-alcii:
și-o platră,
și-o tulpină,
și fumul alb al caselor mi-e drag.
Pămînt natal!

O, cum te-am mai dorit,
nicicînd nu îți pot spune în cuvinte:
s-ascult Bîrzava-n șopot repezit
tăcerea înălbitelor morminte.
Să holnăresc pe ulițele strîmbe
cum rătăceam în anii de demult,
pe Dealul Crucii pașii să mă plimbe,
furnalul, vechi prieten, să-l ascult.
Și să privesc de sus, pe înserate,
— așa cum deseori priveam cu gîndul —
orașul meu,
cu zgomote ciudate
și bolta sa de flăcări,
cuprinzîndu-l.

Mi-e drag aici și colbul de pe uliți
și fiecare colț e-o amintire:
aici cîndva noi ne-am bătut cu sulii,
acolo-i locul vechi de înfîinire.
Pe zidul galben cu așis de teatru
am așternut eu primul manifest
era în mai,
în patru zeci și patru —
parc-ar fi ieri
așa îmi amintesc.
Iar într-o noapte primul sabotaj
— jîșneau înalte flăcări la furnale.
— Fiți calmi, tovarășii!
Calm și mult curaj:
...a căzut tovarășul Mihale...

*) Fragmente din lucrarea de diplomă la absolvirea Institutului de literatură
„Maxim Gorki” din Moscova, al Uniunii Scriitorilor Sovietici.

Și-o clipă,
m-oi opri și-n cimitir,
lângă-un mormânt modest și fără flori
și-n suflet să-mi învie amintiri,
ații de dureroase uneori.
Și iar la drum s-o iau
cu ochi curaji,
căci lacrima — se spune — e alean.
Voi, de trecut să nu mă întrebați,
durerea mea
e-adînc de ocean.

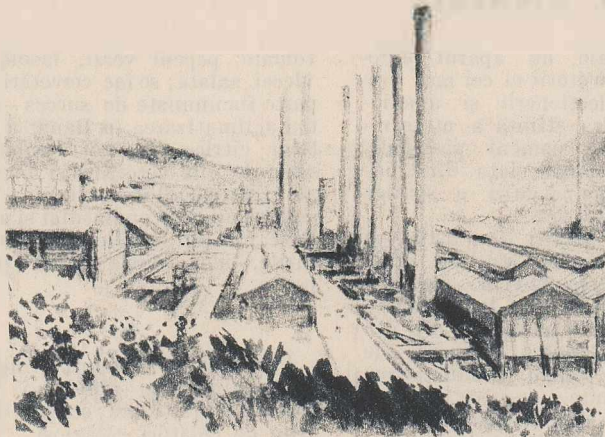
Pămînt natal!

O, plaiul meu iubit,
văzută-am multe-n anii despărțirii:
în munții Alla Tau am hoinărit
și-am băut din Ciu,
rîul iubirii.

Pe cai cazahi
am străbătut mari stepe,
nisip încins și flori de sacsaui.
Am ascultat cuvintele înțelepte
în turtele din fiecă aul:

— „Pe-acest pămînt,
ce-i înălbit de oase —
nicio cînd desțelenit,
vrăjmaș,
arid,
vor înflori ogoarele mănoase,
c-așa ne-au spus
tovarăși din Partid...”

Și-atunci privind spre-ndepărtata zare
tractoare uruind am auzit,
mușcînd din fărîna mari excavatoare
și trenuri noi vîind,
venind, venind...
Treceau alături marile chervane...
Și am văzut în zări, unduțoare
grădini și holde, crînguri verzi în floare
și oameni mulți

trecînd în lungi coloane
sub roșul răsăritului de soare...
Apoi Ucraina,
holdele albastre,
— o mare nesfîrșită fără mal, —
și cerul strălucînd cu mil de astre
măreț

cum e doar cerul meu natal.
Creștăciutul reînălțat și falnic
mi-a reținut privirile un timp
pămîntul ucrainean ațit de darnic
ogorul meu de mîni făcu să-l simt.
Pe Volga,
mama apelor Rusiei,
pluteam încet cu-n cîntec de burlaci.
Pe Volga-Don
prin poarta măreției,
noi am ajuns în noul port Calaci:
o fată încerca să nu mai plîngă
iubitul petrecîndu-l de pe mal;
plecau vapoare albe-n rută lungă
și poate
spre pămîntul meu natal.

Și-atunci,
cînd Stalingradul
m-a primit
deschis și sobru ca un bun părinte,
clipind din ochii verzi a „bun venit”,
istorii vechi mi-au fulgerat prin mințe.

O S C A R V R E A S Ă Ș T I E . . .

de Mike QUIN
scriitor progresist american

Ilustrații de A. Poch

Domnul I. Fungus Finklebottom se infundă în fotoliul său confortabil, care-i plăcea atît de mult, își puse pînca-nez-ul și desfăcu ziarul de seară.

— Tată, îl întrebă pe neașteptate micul Oscar Finklebottom, ce înseamnă „posibilități“?

— Du-te de te joacă cu trenul tău electric și lasă-mă în pace — îi răspunse I. Fungus.

— Răspunde copilului — interveni doamna Finklebottom — îl tratezi ca și cînd ar fi o năpastă pe capul tău și nu fiul și moștenitorul tău.

— De ce l-ai îmbrăcat în hainele astea? întrebă I. Fungus. — Turbez cînd îl văd...

Oscar purta un costum model „micul lord Fauntleroy”, avea privirea „în off-side” și purta ochelari mari cu ramă de os.

— Il doosebește de ceilalți copii din vecinătate și ar trebui să fii mîndru de asta.

— Tată, — întrebă din nou Oscar — ce înseamnă „posibilități“?

— Posibilități înseamnă șansa de a face bani. Acum du-te și joacă-te cu mingea — îi răspunse I. Fungus.

— Tată, cum faci tu banii?

— continuă să întrebe Oscar.

— Răspunde-i — zise doamna Finklebottom — copilul vrea să știe.

— Bani îi cîștigi prin afaceri — remarcă I. Fungus, atent încă la cele ce citea.

— Tată, poate oricine face afaceri?

— Desigur, oricine poate face afaceri.

— Dacă toți oamenii ar face afaceri, ar fi atunci toți oameni de afaceri?

— Da, fiule, dacă toți ar face afaceri, atunci cu toții ar fi oameni de afaceri.

— Atunci cine ar munci, tată?

— Pentru dumnezeu, Amalia, spune-i copilului să se joace cu elefantul de pluș!... Încerc să citec discursul lui Dewey.

— Răspunde-i — zise doamna Finklebottom. El vrea să știe.

— Cine ar munci atunci? — repetă Oscar întreabarea.

— Nu oricine poate deveni om de afaceri... ar fi imposibil... zise I. Fungus.

— Dar ai spus că toți pot deveni — insistă Oscar.

— N-am spus așa ceva.

— Ba da, ai spus, zise doamna Finklebottom. Lămurește copilul.

— Bine, atunci! Nu pot deveni toți...

— De ce nu pot, tată?

— Pentru că nu au bani.

— Dacă ar avea bani, ar putea?

— Desigur.

— Atunci, dacă toți oamenii ar avea bani și ar face toți afaceri, ar fi toți oameni de afaceri?

— Da, atunci toți oamenii ar fi oameni de afaceri.

— Și cine ar munci, tată?

— Amalia, dacă nu trimiți copilul să se joace cu triciclu, îl sugrum...

— Răspunde-i, Fungus. Il arde setea de a cunoaște.

— Cine ar munci atunci? întrebă din nou Oscar.

— Ei bine, nu toți oamenii pot să fie oameni de afaceri — zise arțăgos I. Fungus.

— Nici chiar dacă au bani?

— Nici chiar dacă au bani — repetă I. Fungus. — Cineva trebuie să muncească. S-a stabilit și numărul de care e nevoie.

— Și de cîți oameni de afaceri e nevoie, tată?

— Cîți? Unul la o mie, poate unul la cinci sute... Cam așa ceva. Un mic procent. Să vezi, fiule, nu poți fi om de afaceri, dacă n-ai muncitori. Pentru fiecare om de afaceri trebuie să fie cam de la zece la o sută sau la o mie de muncitori.

— Cîți muncitori ai tu, tată?

— Ei, noi avem o întreprindere mare, Oscar. Noi avem vreo zece mii.

— Atunci cei mai mulți oameni sînt lipsiți de posibilități, nu, tată?

— Ce vorbești tu? În America toți oamenii au aceleași posibilități.

— Tată, dacă numai puțini oameni pot fi

oameni de afaceri, ce trebuie să facă restul?

— Și ei pot fi oameni de afaceri — dacă dovedesc inițiativă.

— Dar ai spus că numai puțini pot deveni oameni de afaceri. Cei mai mulți trebuie să fie muncitori...

— Așa și este. Acum, fiule, du-te și citește cartea ta de povești „Jack și aricii”.

— Atunci, cei mai mulți oameni sînt muncitori, vor fi întotdeauna muncitori și nu vor putea fi oameni de afaceri, chiar dacă ar voi.

Nu, tată?

— Ba ar putea... Nu, n-ar putea. Stai — de unde ai tu ideile astea, băiete?

— Atunci cei mai mulți oameni sînt muncitori, vor fi întotdeauna muncitori și nu vor fi niciodată în stare să facă bani. Nu, tată?

— Ei, dacă ar căpăta salarii destul de mari, dacă... Amalia, nu-i timpul ca acest copil să se culce?...

— Dacă cei mai mulți oameni sînt muncitori și vor fi întotdeauna muncitori, singurul mijloc de a face bani este de a căpăta salarii mai mari. Nu-i așa, tată? — întrebă Oscar.

— Amalia — zise Fungus — refuz să cred că asta este... este fiul meu... Ei!... Numai înțeleg...

— Răspunde-i la întrebări — spuse doamna Finklebottom — copilul vrea să învețe. Il arde setea de a cunoaște...

Traducere de Paul MAXIM

SOIUL CEL NOU

— reportaj —

de Al. GİRNEAȚĂ

Peste un lan a bîntuit seceta. O secetă cumplită. Spicele secătuite foșneau jalnic la cea mai mică adiere de vînt. Dar pe alocuri, cîteva fire răzlețe se dezvoltaseră normal. Spicele acestea erau grele de rod, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat cu suratele din apropiere. Ochiul atent al cultivatorului le văzu. El rupse spicele acestea, opri semințele și în anul următor le însămînță. Obținuse un soi de grîu rezistent la secetă, care se poate dezvolta și în condiții grele.

În altă parte, unde gerul pișcă semănăturile, cîteva grăunțe rezistă și, într-un lan cu spice sterpe, ele rodesc, dau urmași cărora gerul nu le poate cauza nici o supărare, care i se împotrivesc.

Într-un alt loc, vîntul face pozne. Pe o plantă aduce polenul străin al alteia și în anul următor apar niște copii stranii, care moștenesc și unele dintre apucăturile mamei, și unele dintre ale tatălui, ori capătă caractere noi, ce nu mai amintesc de nici unul dintre părinți...

Așa se întîmplat în natură. Așa au apărut soiuri noi, plante noi, așa a evoluat viața frămîntată și plină de surprize a lumii vegetale. Cînd omul a observat felul în care procedează natura și a început să intervină în viața plantelor cu scopul de a crea noi soiuri, după

interesele sale, au apărut agrotehnica și slujitorii ei cei mai credincioși, selecționerii și amelioratorii. Tînăra știință a atras repede mii de oameni pasionați, care i-au închinat viața, dînd bătălii crîncene pentru a smulge naturii tainele sale.

Astfel de bătălii dau astăzi și cercetătorii tinerei stațiuni experimentale de la Lovrin. Asemeni tovarășilor lor de la celelalte stațiuni experimentale, cei din Lovrin luptă pentru obținerea de soiuri noi și pentru îmbunătățirea celor existente.

Stațiunea experimentală de la Lovrin, deși numără numai patru ani de viață, a avut o seamă de izbînzi. Astfel, aci s-a creat soiul nou de sfeclă de zahăr denumit „Lovrin 532“, care dă un spor de zahăr de 5,4% față de soiurile raionale; s-a obținut recolta record de 8.500 Kg. porumb-boabe la hectar, prin cultivarea hibridului obținut din încrucișarea soiurilor „Phister“ și „Romînesc de Studina“; s-a creat un soi nou de grîu de toamnă, pe nume „Lovrin 10“, care s-a dovedit mai spornic și mai timpuriu decît soiurile cultivate în Banat; s-a dovedit că semănarea în cîmp a pătlăgelelor roșii dă rezultate tot atît de bune ca și răsădirea, fiind totodată și foarte economică; s-au obținut, prin hibridare, producții mari la

tomate, pepeni verzi, fasole, dovlecei, salată; se fac cercetări — în parte înecuminate de succes — pentru acimizarea în Banat a plantelor citrice. Se pot enumera o serie de alte cercetări și încercări ale tehnicienilor stațiunii. Toate acestea au un scop imediat și nemijlocit: recolte sporite la toate culturile, mai multă hrană pentru popor.

Prima zi de februarie. Unul din compartimentele rapidului Timișoara-București era ocupat de un grup de călători gălăgioși.

Din grupul acesta de călători unul ieșea cu deosebire în evidență. Un om între două vîrste, cu un chip blînd, liniștit, și cu un aer de resemnare, în pofida încăpățînării și tăriei obișnuite de care dă dovadă cînd are de rezolvat o „trebuliță“. Omul acesta ținea pe genunchi o mică lădiță, frumos făcîntă, al cărei capac era înlocuit cu un geam. Chiar cînd se ridica la fereastră nu se despărțea de lădița sa. Un îndrăgostit n-ar fi strîns la piept portretul iubitei sale cu mai multă gingășie decît își purta bărbatul acesta lădița. Prin geam privea mereu în interior, unde un fir, o singură plantă firavă, cu numai patru frunzulițe, se lăfăia pe toată întinderea, schimbînd parcă ochiade cu creatorul ei.

Inginerul Șiclovan n-ar fi dat firicelul acesta nici pe bogățiile cele mai de preț. El era rezultatul mai multor ani de zbuclum, de căutări — cînd amăgitoare, cînd sterpe — de bucurii, de înfrîngerii și victorii. Acum, la capătul drumului, părintele își aducea odrasla s-o prezinte unei adunări de savanți și cercetători, oameni pretențioși care întorc lucrurile pe toate fețele pînă să te creadă. Șiclovan nu se speria însă la gîndul că avea să înfrunte areopagul agrotehnicienilor noștri. Calm, avînd alături copilul acesta firav și iubit, avea să arate justetea cercetărilor și metodelor sale, avea să arate că nu s-a pripit și nu s-a înșelat. A obținut, ce-i drept, numai un singur exemplar, dar aceasta-i de ajuns că să confirme metoda.

Cînd trenul a ajuns la București, viscolul era în toî. Grupul de agrotehnicieni de la stația experimentală agricolă din Lovrin s-a oprit la hotelul „Dunărea“. A doua zi aveau să participe la sesiunea științifică anuală a „I.C.A.R.“-ului. Pînă atunci, o ultimă revedere a materialului, o masă „de Capitală“ și un somn bun...

Dimineața, mult înainte de so-rocul trezirii, Șiclovan începu să bată pe la ușile tovarășilor săi.

— La voi sînt șoareci? întrebă el îngrijorat.

— N-am observat.

— Nici gîndaci?

— N-am băgat de seamă nici asta, îi răspunse mirat Horia Groza, directorul stațiunii. Dar ce ți s-a întîmplat? Ce-i cu dumneata de ești atît de răvășit?

Șiclovan se trînti pe un scaun. — Numai la mine au fost jigodiile astea, fir-ar ale dracului! Pareă, înadins ni-au dat camera cu șoareci ori gîndaci. Mi-au mîncat planta, blestemații. Au lăsat numai un ciot de tulpiniță. M-a pus naiba să las lada deschisă, ca să mai respire puțin aer. Atunci a venit năpasta.

Groza era sincer îndurerat de întîmplarea aceasta. Căută însă să-l liniștească.

— Pii pe pace. O dată ce planta a încolțit, dovada e făcută. Ar fi fost mai bine, e drept, să ai planta întreagă. Dar, în sfîrșit, nu e — nu e! Principalul e că rezultatul experienței se vede din bobul încolțit. La vară ai să refaci experiența și ai să prezinți mai mulți hibridi.

Puțin mai îmbunat, Șiclovan trecu în camera sa, închise cu un oftat capacul lădiței și se scufundă într-o ultimă citire a notițelor după care urma să-și susțină referatul.

Acum zece ani Vasile Șiclovan ieșea pe poarta facultății de agronomie cu o diplomă în buzunar și cu o nepotolită sete de a cunoaște. Se simțea atras de viața grea, migăloasă, plină de frămîntări, decepții și neori de victorii, a cercetătorului. Voia să obțină soiuri noi de plante, mai productive, să găsescă metode de lucru economice și eficiente. Un lucru înusa nu-l gîndea Șiclovan: că armele pe care le avea el atunci la îndemînă erau ori cu o bătăie prea scurtă, ori simple pușcoace de soc. Profesorii săi, în majoritatea lor, îi dăduseră o învățatură bună pentru „știința pură“ și destul de proastă pentru practică. Afară de darvinism, Șiclovan luase în bagajele sale pe Mendel, pe Morgan și Weissmann, toate teoriile reacționare care, în loc să-i dea aripi, îl legau de picioare.

Originar dintr-o regiune în care orzul de toamnă nu dădea rezultate prea bune nerezistînd la ger, Șiclovan și-a propus să încrucișeze orzul de toamnă cu grîul de toamnă și să obțină astfel un hibrid puternic, nepăsător la ger, productiv, cu boabe bogate în substanțe făinoase. Bun lucru, dar ce te faci cu învățătura din școală? Ceea ce plănuia Șiclovan se cheamă „incrușări între genuri“ sau incrușări îndepărtate. La aceasta, teoriile lui Mendel-Morgan spuneau hotărît: „nu se poate. Natura se opune. „Idioplasmele“ părinților care iau parte la încrucișare nu se potrivesc și de aceea se exclud. Dacă prin cine știe ce minune aceasta s-ar realiza, ar fi o simplă întîmplare, excepția care întărește regula!“ Șiclovan pe atunci era convins că așa stau lucrurile. Însă spiridușul ce îmboldeste pe fiecare cercetător îi spunea să încerce totuși, poate, — cine știe! — reușita experienței lui va fi excepția care confirmă regula. Și a început să lucreze.

Dar metodele pe care i le punea la îndemînă genetica mendelomorganistă erau ca niște bricege tocite cu care ai fi încercat în zadar să tai piatra. Orzul continua să rămînă orz — și grîul, grîu!

Așa ar fi stat lucrurile fără îndolia și astăzi, dacă lui Șiclovan nu i-ar fi venit în ajutor știința sovietică. Făcînd cunoștință cu teoriile și practica lui Miciurin și Lisenko, ca și cu experiențele strălucite ale altor savanți sovietici,

Agrobiologul V. Șiclovan la masa de lucru.

Șiclovan a prins nădejde că în sfârșit va fi lumină și pe ulița lui. Trebuie să spunem însă din capul locului că la început nu a acordat teoriei micuriniște încredere totală. O considera interesantă, dar încă nu suficient verificată în practică. Faptul că au reușit unele încrucișări îndepărtate, ca cele dintre grâu și pir, sau dintre secară și grâu, era încurajator. Șiclovan știa însă din practică că o metodă care dă rezultate bune într-un caz, poate fi complet lipsită de eficacitate în altele. Important era ca principiul să rămână valabil.

Cu speranță dar și cu îndoială, Șiclovan a pornit să înfăptuiască încrucișarea între grâu de toamnă și orzul de toamnă. Experiența a durat trei ani. Pricina: o rezistență destul de curioasă din ambele părți.

Așa s-a desfășurat munca... Șiclovan a aplicat întâi metodele clasice, experimentate de Micurin, Lisenko și de colaboratorii săi. Prima metodă încercată a fost apropierea vegetativă, adică altoirea. De la început s-a văzut că drumul acesta nu dă roade, deoarece altoirea în pai nu e posibilă, pentru că nu se face sudură între părinți.

El renunță la hibridările vegetative și trecu la cele sexuate. Prima încercare a fost polenizarea orzului cu polen amestecat. Micurin obținuse rezultate deosebite în încrucișarea dintre măr și păr cu ajutorul polenului de piersic, care juca aici rolul de activant. În cazul său, Șiclovan însă n-a obținut nimic. Atunci a încercat metoda introducerii în ovar a polenului împreună cu bucăți de stigmat patern. Operația aceasta este grea, fiindcă cere o atenție deosebită. Inchipuți-vă că tăiați cu bisturiul o părticică dintr-un bob de nisip și o aplicați la un alt bob de nisip. Și aceasta direct în câmp, la vremea înserării, fără microscop... Nici metoda aceasta n-a dat rezultate.

Șiclovan era acum la răspîntie. Avea în față patru eșecuri. Orzul era încăpăținat și nu vroia să primească încrucișarea cu grâu. Inginerul și-a amintit de învățăturile de altădată. Dacă, totuși, Morgan, Weissmann și acoliții lor au dreptate? Poate că, într-adevăr, încrucișările îndepărtate nu sînt posibile și toate cercetările sale sînt sortite eșecului? Dar dacă-i așa, cum de-au reușit hibridările lui Micurin, ale lui Lisenko și Tișin? Nu poate fi vorba de excepția care întărește regula, ci de cazuri frecvente, care dărimă teoriile morganiste. Dar dacă-i așa, de ce nu-i reușesc lui experiențele? Ce se întîmplă în plantă? Cine-i vinovat de asta? E vinovat micurinismul? Fără îndoială că nu! S-au găsit o serie de metode, dar asta nu înseamnă că drumul e închis, că nu se mai pot face alte cercetări, că nu mai pot fi găsite alte metode, mergînd pe linia sigură a teoriei micuriniște. Dar care-s aceste metode? Nu cumva trebuie intervenit direct în ovarul de orz? Cu o metodă mixtă, o hibridare vegetativă și sexuată? Șiclovan s-a hotărît să încerce acest drum.

Zis și făcut. Incrucișarea aceasta trebuie făcută, chiar dacă va cere vreme îndelungată. Și, în cele din urmă, a reușit. Prima operație se făcu vara trecută, în laborator. Cu ochiul liber, folosind un bisturiu foarte fin, Șiclovan făcu o secțiune în ovarul de orz, ceva mai jos de limita bazei perisporilor.

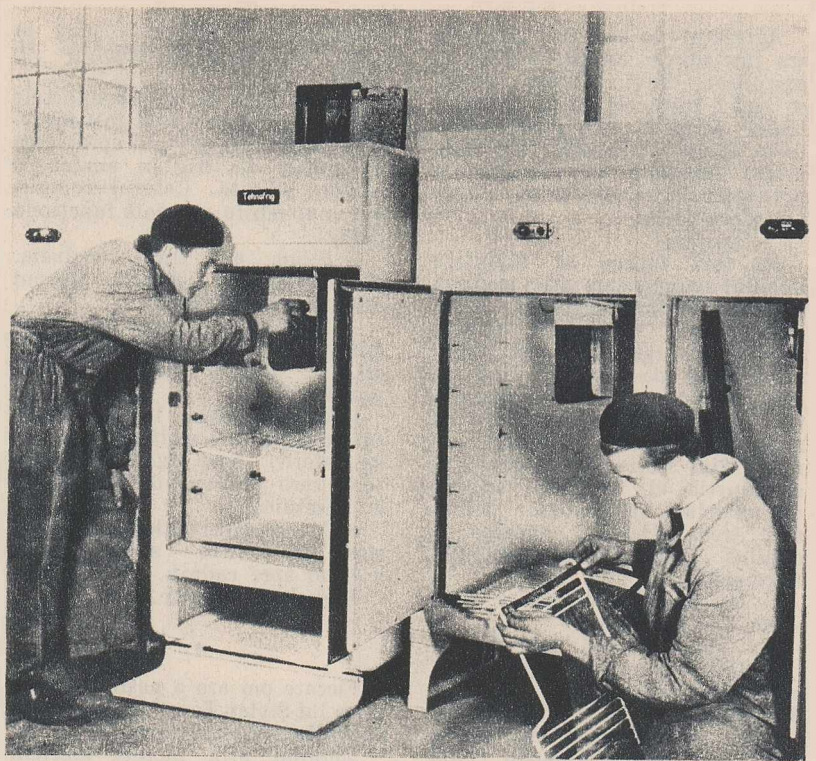
El trebuia să dovedească că tubul cu polen își continuă drumul prin stigmat și partea superioară a ovarului, chiar dacă e scos de sub influența oosferei. De aceea a luat partea superioară a ovarului, pe care a pulverizat polen, și a pus-o pe o bucată de hîrtie de filtru umedă. După cinci minute, polenul a încolțit, tubul polenit și-a început călătoria și, lunecînd ușor, după șase ore a străbătut stigmatul și porțiunea de ovar, ajungînd la hîrtia de filtru. Dovada era deci făcută. O dată avută siguranța, s-a trecut în câmp. Porțiunea superioară a ovarului de grâu, — pe care se pulverizează polen de grâu — a fost lipită pe partea inferioară a unui ovar de orz. Tubul polenit și-a continuat drumul și a ajuns la sacul embrionar, fecundîndu-l.

Șiclovan a considerat sosit ceasul marii încercări. În zilele acelea tot universul era îngrămădit în microscopicele ovare de grâu și orz. Inarmat cu bisturie, pensetă, lupe și alte câteva mici accesorii, Șiclovan trecu în câmpul de experiență.

A făcut întâi toaleta spicului de orz. A înlăturat de pe o parte a spicului toate spiculele, iar de pe cealaltă, numai spiculele laterale, tăindu-le aristele. A operat apoi florile de orz, smulgînd staminele cu penseta. Pe urmă a repetat experiența cunoscută, după care a învelit spicele în vată și le-a izolat în pungi de pergament.

În noaptea aceea Șiclovan n-a dormit. S-a plimbat de la laborator la câmp, făcînd tot felul de calcule și ipoteze. A stat ceasuri întregi în fața spicelor din experiență, voind parcă să vadă prin pergament ce se întîmplă acolo. Va reuși această încercare, sau va eșua? Căuta, analiza punctele slabe ale metodei. E mult pînă dimineața. Abia atunci va putea vedea rezultatul: fecundare sau sterilitate. În zilele următoare, Șiclovan a știut ce se întîmplase în ovarul de orz. Din 91 de flori hibridate a obținut cinci boabe cu embrion, opt fără embrion, iar restul au rămas sterile. Experiența reușise, metoda se vădise valabilă. La sfîrșitul perioadei de coacere, inginerul a putut vedea limpede caracterul boabelor obținute: forma bobului era alungită ca la orz, culoarea roșietică și sticlozitatea ca la grâu. Rămîneau deschise încă o serie de probleme — și rămîn încă și azi. Ce va ieși din boabele hibridului? Ce caractere va avea moștenitorul: va păstra el aspectele de azi, sau le va pierde? Șiclovan n-a răspuns încă la aceste întrebări. Din cele cinci boabe a obținut o singură plantă, cea mîncată de șoareci în camera de hotel din București. Anul acesta experiențele continuă. Șiclovan nu mai e însă singur. La toate stațiunile „I.C.A.R.-ului” se repetă experiența și metoda sa. La Lovrin el merge înainte, ajutat de doi practicanți și de laboranți.

Fără îndoială că metoda sa va găsi aplicare și în alte hibridări. Sfiosul inginer Șiclovan a înregistrat un succes pe care continuă să-l perfecționeze. Așa e cercetătorul: niciodată mulțumit de rezultatele de ieri, contraziind și propriile concluzii, pentru a le verifica — astăzi caută alte probleme, încercă să răspundă la ele, frămîntat de îndoieli, furat uneori de succese efemere. El știe însă să discearnă rezultatele cercetărilor și să scoată din ele numai ceea ce e perfect valabil și folositor pentru înmulțirea recoltelor.

Se montează ultimele piese la frigider.

TEHNOFRIG

— reportaj —

de C. BOZBICI

Băteam aceste străzi, împreună cu alți copii ai mahalalei, îndreptîndu-ne zilnic, în lunile de vară, spre apa portocalie a rîului. Soarele verii ne arăma obrazii, brațele și spatele gol; praful, în care laba picioarelor se cufunda pînă peste glezne, ne ardea tălpile. Era în anul 1936... Ne bucuram de căldura soarelui care înlocuia cămașa.

Așa era acum 18 ani în locurile unde azi se înalță fabrica „Tehnofrig” din Cluj: rîul cu copii palizi, cîmpuri de porumb pe aproape; ici, colo, case răzlete ridicate parcă în grabă, magazii cu duhuri insuportabile, clădiri reci, austere. Că s-au schimbat multe, și mai ales în ultimii zece ani, o dovedesc blocurile de locuințe muncitorești și noile fabrici moderne, ridicate aci...

Are întreprinderea „Tehnofrig” un album cu fotografii, care rămîne ca un document. Ca într-un caleidoscop, în fața ochilor ți se perindă imagini triste și altele îmbucurătoare. O fotografie: ruine. Acum zece ani, într-o noapte, clădirile au fost bombardate de aviația hitleristă. Moloz, brațe de fier îndoite ciudat, urme de flăcări. Pustiu... Apoi o altă imagine: primii muncitori care lucrează voluntar la înlăturarea ruinelor. A treia imagine: primul atelier reconstruit. A patra imagine: cea dintîi hală modernă

construită. A cincea, a șasea, a șaptea imagine: construcții noi, moderne. Ultima imagine: noua uzină „Tehnofrig” pentru utilaj necesar industriei alimentare.

Într-o duminică dimineața

Aprilie 1954. Pe acoperișurile halilor bruma groasă aștepta razele soarelui. Cu gulerul paltonului ridicat, maestrul Ștefan Feneși intra pe poartă. Salută morocănos și se îndreaptă spre hală fără să mai stea de vorbă cu portarul. Înalt, adus de spate, pășind domol, Feneși părea în această dimineață mai preocupat ca oricînd.

— Nici nu s-a ras; ei, drăcie, iar coace ceva! — își zise portarul uzinei, privind în urma omului care se pierduse după colțul clădirii. Apoi intră în cabina mică, unde duduia focul gazului metan. Aici era cald și bine. O jăvră mică, pripășită mai dăunăzi, dormea pe spate, mirînd în somn...

Din nou o bătaie în poartă. Ieși să deschidă. Venise inginerul-șef. Salută scurt și plecă grăbit și el.

— Hm! Se coace ceva! filozofă portarul.

În dimineața aceasta de duminică cînci înși veniră la fel, preocupați, intrînd grăbiți în fabrică. „Asta-i semn că fac lucruri mari”.

Agregatul de 20.000 kg./calorii era într-adevăr un lucru mare și complicat. Țevi, dinam, bazin, se legau între ele într-o arhitectonică perfectă. Era primul prototip al unei instalații frigorifere uriașe, fabricate în România și proiectate la această uzină. Acum i se făcea proba.

— Incepem!

Pe țevi începu să înainteze lichidul spumos care avea menirea să verifice dacă instalația n-are vreo fisură. Cei cinci oameni așteptau în tăcere. Feneși punea mâna când pe-o țevă, când pe alta, rotindu-se în jurul instalației și cercetînd-o atent. Și el muncise, împreună cu ceilalți oameni din secția de montaj, la construcția ei, și acum aștepta cu nerăbdare rezultatele... Minutele trec. Lichidul spumos a cuprins toate țevile instalației frigotehnice.

— N-are nici o crăpătură, constată Feneși simplu.

Un sfert de oră mai târziu:

— Dați drumul la amoniac! comandă inginerul-șef al producției.

Cinci oameni așteptau. De ce trec așa greu minutele când aștepti?... Pe nesimțite, parcă, toți percepură un miros înțepător de amoniac.

— Răsuflă pe undeva! strigă unul dintre ei.

Se repezără toți și strînseră

ventilele și olandezele, pînă la refuz. Duhoarea de amoniac se risipi.

Intr-un sfert de ceas conductele se albiră, de parcă ar fi fost ninse. Deși în hală era cald, în apropierea instalației de frig se simțea o răcoare plăcută. Colosul compus din mai multe agregate funcționa perfect.

— Știam eu! trase concluzia, pe neașteptate, Feneși. Grupul celor cinci se înveseli.

— Rămîne sub presiune pînă mîine dimineată, spuse inginerul-șef. E timpul necesar pentru probă.

Luni dimineată... În hală, în jurul instalației frigorifere de 20.000 kg./calorii, s-au strîns muncitorii care aflaseră de experiența de duminică.

— Manometrul indică aceeași presiune ca și ieri — spuse Feneși, arătînd spre cadran.

Experiența reușise...

Fiecare om are o pasiune. Pasiunea lui Ștefan Feneși este tehnica, inovația, raționalizările...

Mergînd prin incinta fabricii, privirile îți sînt atrase de un turn a cărui menire n-ai vedea-o în prima clipă aici. E o instalație masivă pentru distilarea lemnului, una din creațiile maestrului Feneși. Ea dă întreprinderii însemnate

cantități de mangal, fabricat din rezervele interne ale întreprinderii. În evidența biroului de inovații se află încă multe alte raționalizări și invenții făcute de acest maestru: pistolul pentru tăierea fierului cu ajutorul gazului metan în loc de acetilenă, mașina de îndoit tablă pentru cazanul malaxoarelor și altele. Inovații care au ajutat la timpul lor la rezolvarea unor probleme acute de producție.

Despre mici mîkniri și teorii ciudate

Cîte odată, însă, maestrul Ștefan Feneși tare-i necăjit. Și necazurile-i vin mai ales de la biroul de inovații. Să vezi: depune schițele unei noi mașini și nu primește nici un răspuns, luni de-a rîndul. Așa s-a întîmplat cu schițele și explicațiile scrise, privind mașina de îndoit cercuri la rece. Au trecut o lună, două, trei... Azi ne aflăm în anul 1954: un an și nici un răspuns! S-au pierdut schițele, s-a îngropat lucrarea, iar tovarășul Toth de la biroul de inovații se spală pe miini ca Pilat din Pont: „Nu eram în acel timp aici”. Intr-adevăr, nu era. Acum, însă, este, dar în multe privințe parcă n-ar fi. Ne convingem făcîndu-i o vizită.

Prin geamul mare, care cuprinde aproape o jumătate din perete, vezi un om stînd la un birou masiv, lustruit. Lîngă el, cîteva registre. Intri. De sigur că primul lucru pe care-l întrebî, e cum se duce munca cu inovatorii, cîte inovații sînt...

— În primul trimestru al anului curent s-au realizat 48 de raționalizări și perfecționări tehnice — vine răspunsul tovarășului Toth după ce răsfoiește registrul de evidență. Și, ca o constatare obiectivă: „Anul trecut a mers mai bine”.

— De ce?

Răspunsul îl primești imediat. Se cunoaște că tov. Toth „a studiat” problema. Și, după cum încearcă el să demonstreze, îți dai seama că teoria pe care o face, o crede pînă la nemărginire:

— Aici intervine o chestiune obiectivă: să vedeți, oamenii nu prea fac inovații, deoarece deocamdată nu avem produse noi, iar pentru vechile produse, toate posibilitățile au fost exploatate.

— Dar, poate, tovarășii inovatori nu au fost suficient stimulați și ajutați... încerci să-l aduci pe o cale mai firească pe scepticul responsabil al biroului de inovații.

— Da' de unde! Să vezi cum stau lucrurile: sînt multe motivele pentru care se fac inovații și numeroase categorii de oameni fac raționalizări. Fac și muncitorii, fac și inginerii, și funcționarii. Noi, bine înțeles, le primim pe toate, dacă ni se aduc. Dar dacă

nu mai sînt produse noi!...

Mi s-a părut că văd atîrnînd balast de picioarele celor de la biroul de inovații. Poate o fi birocratism? Mi s-a părut la un moment dat acest birou de inovații plicticos. Nu sînt nici cărți de specialitate, nici nu vin aici oameni să studieze. Să discute. Parcă în afara de ședințele lunare nu este nimic. A. da, am uitat: sînt cîteva registre cu copertă tare, un om plictisit și amintiri ale unor propuneri de inovații rătăcite, ca acea a lui Ștefan Feneși...

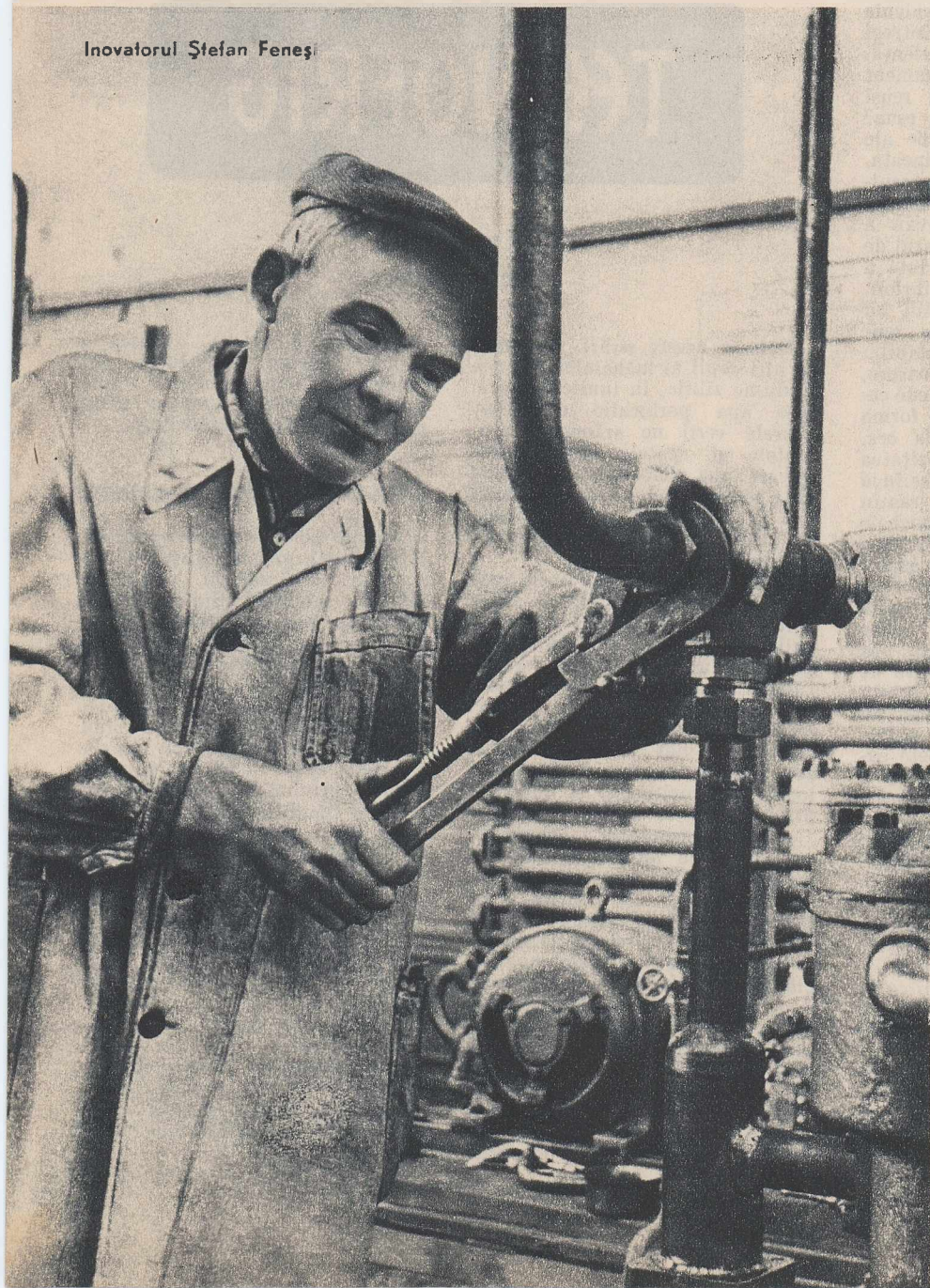
Marca fabricii

Cînd vizitezi o fabrică de pîine, cel mai mult te impresionează malaxoarele. Sînt aparate suple, în permanentă mișcare, care frămîntă coca cu o repeziune uimitoare, brațele lor metalice făcînd piruete repezi în cazan. Iar cele mai moderne întreprinderi din țară au malaxoare pe care stă scris: „Tehnofrig”-Cluj. Harnici constructori, îți zici, cîste lor că au făcut această mașină care ușurează munca grea a frămîntatului! Dar așa cum fiecare om are povestea lui, nici aceste mașini nu sînt lipsite de peripecțiile construcției.

La cîteva luni după ce primele malaxoare fabricate la „Tehnofrig” fuseseră expediate la unele centre de panificație, direcțiunea fabricii fu înștiințată că o parte din mașinile livrate nu funcționează. Mergînd la fața locului, tehnicienii constatară că rulmenții se făcuseră „plăcîntă”. Așa se întîmplă cînd tovarășii de la „Steagul Roșu”, care lucrează rulmenții, nu fac un control tehnic riguros asupra produselor lor! O asemenea neglijență încurcă de multe ori treburile a două-trei întreprinderi. Noroc că era un caz întîmplător... Au trecut de atunci multe luni de zile; malaxoarele trimise ulterior fabricilor din întreaga țară de către întreprindere sînt de o calitate excepțională. Un malaxor „Tehnofrig” frămîntă în cinci minute 400 kg. cocă. E o productivitate pe care nu o au mașinile de acest fel importate pînă mai dăunazi din străinătate.

De patru ani pe poarta fabricii „Tehnofrig” ies variate mașini pentru industria noastră alimentară. Anul acesta, au fost livrate suplele centrifuge pentru determinarea grăsimii din lapte. O mic de ore a fost experimentat separatorul de lapte înainte de a fi dat în folosință, pentru a se constata gradul de uzură și a livra un produs de înaltă calitate. Muncitorii și tehnicienii de la „Tehnofrig” și-au făcut un obicei și un titlu de cinste din exigența cu care privesc propriile lor produse. Pînă cînd nu există siguranța bunei funcționări a aparatului sau mașinei construite, oamenii nu-i dau drumul în lume.

Malaxoare, separatoare de lapte, tancuri izoterme, cupatoare Dampf, frigider, dospitoare mobile — iată numai cîteva dintre produsele pe care le dă industriei alimentare, întreprinderea „Tehnofrig”. Majoritatea acestor produse se fabrică pentru prima oară în țara noastră. Ele sînt o dovadă a progresului pe care l-a făcut tînăra industrie romînească constructoare de mașini și a grijii partidului pentru mecanizarea producției, pentru ușurarea muncii omului.

Inovatorul Ștefan Feneși

Frânturi din ISTORIA TERMOCENTRALEI

Erau pe terminate construcțiile de case muncitorești pentru petroliștii de la Moinești, când dulgherul Arpad Droppa a auzit că nu departe de satul său natal, la Sîngeorgiu de Pădure au început lucrările pentru înălțarea celei mai mari termocentrale din țară. N-a stat mult pe gânduri: și-a împachetat lucrurile, și-a luat rămas bun de la tovarășii de muncă și încă în ziua aceea a pornit la drum. La Blaj a schimbat acceleratul cu trenul local și s-a postat la fereastra vagonului, așteptând, plin de neastîmpăr, ca odinioară în copilărie, revederea ținuturilor cunoscute și atât de dragi. Încă de departe simțea parfumul pișcător al brazilor, mirosul dulceag al rășinei. I se părea că trenul urcă prea încet, prea gîfîind. Într-adevăr, de atîta suîș, locomotiva scîrțîia din încheieturi, huruia și scotea atîta fumărie pe nările-i de oțel, încît șirul de vagoane se pierdea în coama neagră, dezlînată, a fumului. Deasupra dealurilor, un soare înalt, palid, poleia cu raze roșiatice cîmpiile cafenii, arate pînă la poalele povînișurilor. De lîngă fereastră, Droppa avea impresia că toate aceste petice de pămînt au încercat să se catere pe deal, dar lipsite de

F. M. VULCEZANU

vlagă s-au resemnat cumiți, la mijloc de drum. Privea cu ochii întredeschiși depărtările; deasupra cîmpiilor, liniile nesigure ale dealurilor conturau zarea; rar cite un copac, crescut fără socoteală, sau un tufiș desfrunzit, uscat, dantela marginile cerului. Trenul urca atît de încet, încît lui Droppa îi venea să coboare, să pună umărul la tampon, să ajute locomotiva în urcuș...

La Sîngeorgiu de Pădure, în fața lui se întindea un cîmp neted în mijlocul căruia se înălțau două stive de scînduri de brad. Lîngă ele se mișcau siluete înalte, îmbrăcate în pufoaice cenușii.

— Mi-s dulgher, s-a prezentat el inginerilor și ei i-au răspuns: „bine“.

Ca să nu stea de pomană, și-a scos securea și a început să ascuță țaruși pentru măsurători. Pe urmă iar a întrebat:

— Mare va fi șantierul?

— Mare, i-au răspuns, și el a continuat să ascuță țaruși pînă seara tîrziu. Prima noapte a petrecut-o în aer liber, lîngă un foc de tabără. Lîngă el, inginerii își întindeau planșele la lumina unui lămpăș

de carbid și discutau despre clădiri, despre măsurătorile de peste zi, făcînd însemnări cu creioane de toate culorile.

— Aici, în stînga, vom ridica barăcile pentru muncitori, spuse un inginer, iar aici, magaziiile pentru materiale.

Droppa s-a uitat într-acolo: cîmp întins, neted la fel cu bolta cerului, unde, la milioane de kilometri depărtare, licăreau stelele.

— Le vom coborî pe pămînt, i-a spus același inginer, ghicindu-i parcă gîndurile.

A doua zi în zori, cînd l-au chemat să bată primul țaruș, a scuiptat în palme:

— Incepem doară!

Și de atunci zi și noapte măsura și tăia scînduri, organiza atelierul de timplărie și împărțea oamenii. Cînd soseau oameni noi pe șantier, alerga în întîmpinarea lor la gară să vadă dacă n-au venit cumva dulgheri. Printre cei sosiți și-a întîlnit o mulțime de tovarăși cu care mai lucrase și la Zemeș, la fabrica de tutun, și la Uioara, și la Moinești.

— Haide măi, Birtalan, că trece ziua de pomană. Te vei duce diseară

la administrație să te scrii pe listă, acu' nu-i timp de pierdut.

Așa au fost primiți și frații Derzi, și frații Ambruș, toți dulgheri de mîna întîia, și Iszlay, și Rêti. Și cu fiecare zi care trecea soseau noi oameni, noi trenuri încărcate cu materiale. Țăranii din sat se adunau roată în jurul lăzilor mari și priveau la inscripțiile pe care nu le pricepeau.

— Sînt litere rusești, le explica Droppa arătînd spre literele de pe o ladă. Mașina asta a sosit din Uniunea Sovietică, de la Kiev, iar cealaltă din Leningrad.

— Tot din Uniune sînt și tractoarele acelea mari, a spus cineva și Droppa încuviință:

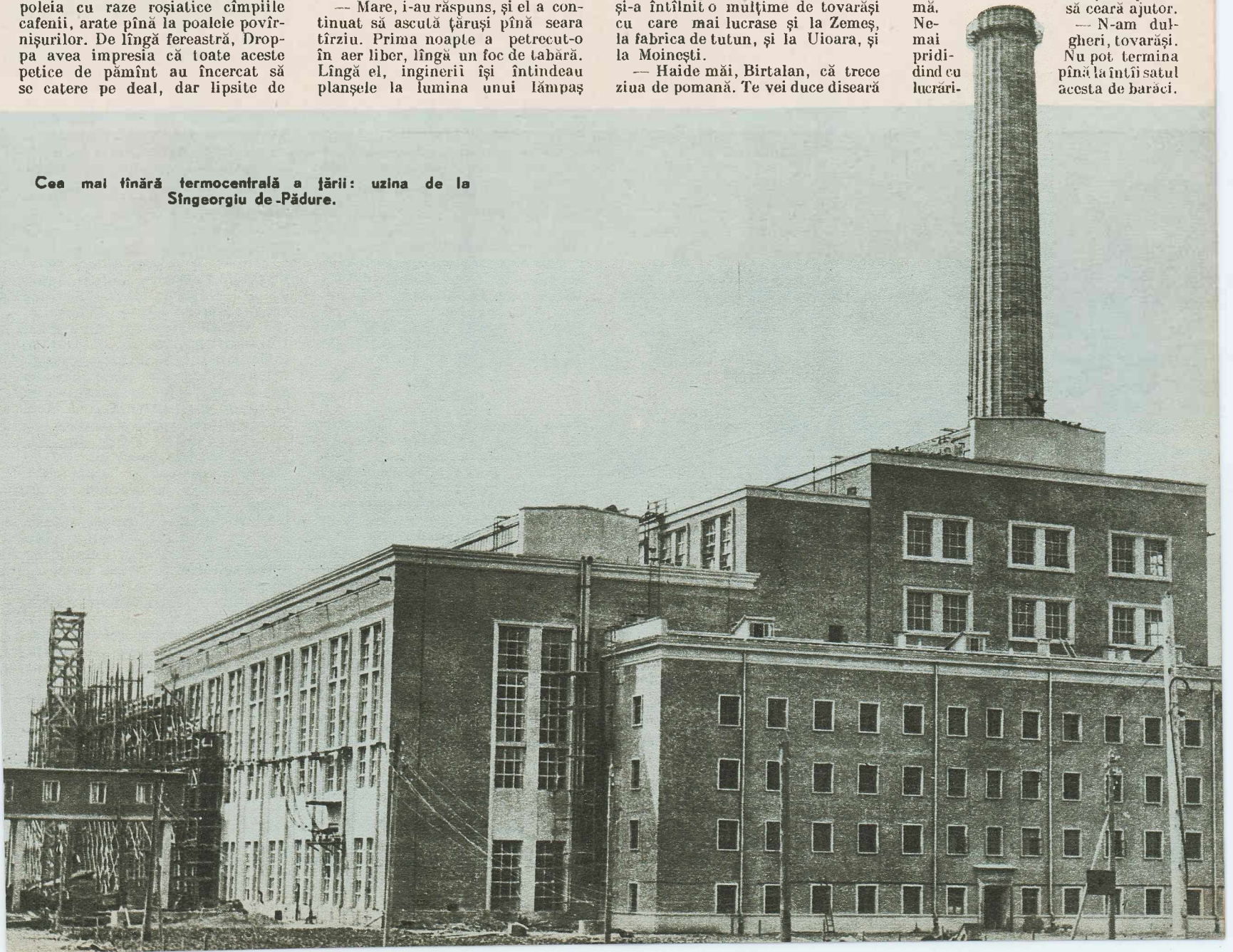
— Și macaraua și excavatorul de la picioarele dealului...

Cu cît soseau mai mulți muncitori pe șantier, cu atît erau mai multe de făcut. Și Droppa a priceput un adevăr: că degeaba dau zor zidarii și betonierii dacă munca de dulgherie

rămîne în urmă.

— N-am dulgheri, tovarăși. Nu pot termina pînă la întîi satul acesta de barăci.

Cea mai fină termocentrală a țării: uzina de la Sîngeorgiu de Pădure.

— Sînt destui tineri în sat, învață-i.

Și Droppa știind că dulgheritul se învață numai cu securea în mîna, a dat securi și în mîna oamenilor care nu știau încă umbla cu ele.

— O să învețe, a spus el inginerilor cînd aceștia clătinau mirați din cap. I-om ajuta. Eu tot așa am învățat meseria. Pe șantier.

Și a mai învățat ceva Droppa pe șantiere: să organizeze. Că degeaba cioplești bine cu securea, sporul numai atunci e spor dacă știi împărți oamenii. N-a trecut mult și echipa condusă de el avea 32 de oameni și alături de brigada lui, s-au mai înființat și alte brigăzi.

Nici ucenicii nu s-au ales cum se alegeau pe vremuri, numai dintre tineri. S-au calificat în dulgherie și băieți de 18 ani, și oameni în al căror act de naștere era trecut anul 1908—1910.

De la barăci au trecut la confecționarea cofrajelor de beton, pentru hala de mașini, pentru casa de comandă, pentru clădirile anexe și pentru turnul de răcire, cel mai mare turn de acest fel din cîte s-au construit pînă acum în țară.

Hala cea mare, unde au început să se instaleze miile de țevi și mașini sosite din Uniunea Sovietică, se înălța tot mai sus. Casele din împrejurimi și chiar și blocurile de cărămidă roșie ale muncitorilor păreau niște colibe pe lîngă construcția centrală. Sus, în vîrfurile celei mai înalte schele, de unde se puteau cuprinde toate zările, Droppa anină un brad tînăr. De cîte ori nu a rămas aici după terminarea lucrului, minunîndu-se de privești? De aici se vedeau casele de cărămidă, cu cerdac înalt, blocurile muncitorești și, crescînd, halele turbinelor, unde în curînd aveau să pornească roțile de oțel sosite de departe, din Kiev, să elibereze milioanele de kilowați care vor aprinde în acest colț ascuns al țării, lampa lui Ilici.

Mai bine de doi ani au trecut de atunci... Cît s-a muncit? La asta e greu de răspuns. Dacă am lua scîndurile care s-au întrebuițat pentru cofrajele de beton, apoi am putea face din ele un gard, lung de 15 km...

*

Ion Oprea și Petre Someșan sînt prieteni și tovarăși de multă vreme. Unul a lucrat la Casa „Scînteii”, pînă a ajuns la etajul al optulea și tot el a tencuit și hala rotativelor; celălalt a început munca de zidar la șantierul de la Salva-Vîșeu, a participat la ridicarea zidurilor combinatului textil din Botoșani, a muncit la construirea fabricii de ciment din Bicăz, a înălțat din prefabricate magazia de cereale din Hațeg și „nu putem să lipsesc — a spus — nici de la înălțarea acestei termocentrale”.

Așa a ajuns Petre Someșan la Sîngeorgiu de Pădure. Nu era pentru prima oară pe un șantier; nu o dată a dat viață planurilor de pe planșele arhitecților. Dar tot ce a văzut aici în prima zi cînd a sosit pe șantier l-a entuzias-

Ticușor îl învidiază arozav pe Gheorgh

mat. În stînga lui, pe un drum defundat, un tractor mesteca nămolul sub șenile; în fața lui o caravană de autocamioane încărcate cu materiale de construcție aștepta să elibereze drumul o altă caravană; deasupra lui, cățărați în vîrfurile stîlpilor de fier de înaltă tensiune, electricienii montau izolatoarele de porțelan; lîngă o clădire, o macara mare sovietică, cum nu văzuse încă, în formă de „T”, ridica la cinci staturi de om un tambur care se odihnea pe trei vagoane deodată. În dreptul macaralei, betonierele, aliniate ca soldații, rumegau o masă cenușie; betonul răsturnat peste bandele de cauciuc ale transportoarelor se ridica la înălțimea unui etaj. Lopătarii spintecau pămîntul, un excavator mușca adînc în lut, un tren electric gonea cu zeci de vagonete încărcate și, peste acest babel aparent, acompaniat de un huruit puternic al zecilor de motoare și mașini, se auzeau dinspre hala cea mare a cazanelor bătăile ritmice ale ciocanelor, mînuite de montatori. Și în acest iureș al construcțiilor, Petre Someșan s-a prezentat la inginerul-șef pentru repartizare.

În prima zi, în timpul lucrului, văzînd atîția muncitori, o ușoară îndoială se strecură în sufletul său: „oare ce fel de locuință voi primi?” Și mare i-a fost mulțumirea cînd după schimb, cei de la sindicat i-au arătat locuința: încăpătoare cu încălzire centrală și cu lumină electrică.

Construirea uriașului turn de răcire a cerut multă îndemînare și curaj muncitorilor tîmplari care, sub îndrumarea lui Arpad Droppa, — au executat schelăria și cofrajele de lemn pentru turnarea betonului.

ar da să conducă și el macarava lui.

— Asta înseamnă că pot să-mi aduc și familia?

— De bună seamă, tovarășe Someșan.

Și n-au trecut decât câteva săptămâni și a sosit pe șantier soția și fiul său Iuliu în vîrstă de nouă ani.

Șeful de echipă Ion Oprea l-a întrebat o dată:

— Cîte cărămizi ai așezat pe zi la fabrica de ciment din Bicz?

— 1600.

Ion Oprea a clătinat din cap, apoi seara la ședința de producție l-a chemat la întrecere.

Întrecerea dintre ei a continuat pînă la terminarea termocentralei: cînd unul, cînd altul era în frunte. Sus pe schele își zimbeau, în timp ce cu mișcări dibace așezau cărămizile una după alta.

— Mortar!

Un băiat tînăr, țaran din Fîntinele, viitor zidar, pregătește lada cu mortar la îndemină. Mistria sclipește în bătaia soarelui și șirul de cărămizi se înalță tot mai sus. Cei doi prieteni abia se mai văd. Seara, controlînd fișele de evidență zilnică ale pontatorilor își compară rezultatele: 1950—2000. A doua zi: 2000—2050.

Dar Petre Someșan nu numai la așezarea cărămizilor e meșter. La fel de priceput e și la tencuit. Pentru cei 18—19 metri pătrați de tencuială pe zi, pentru cele două mii de cărămizi, pentru calificarea unor serii de ucenici, pentru aplicarea metodelor sovietice de muncă, el a devenit

fruntaș în întrecerea socialistă. Seara, după muncă, îl găseai la club certîndu-se cu bibliotecara:

— Am citit în „Scînteia” că au apărut două manuale sovietice de zidărie. Noi de ce nu le avem?

După ce au sosit manualele, în camera lui Someșan nu s-a stins lumina niciodată înainte de miezul nopții.

Numai de cantină n-a fost mulțumit Petre Someșan. Și cînd a început să caute buba a dat repede de ea: cărușul care aducea carnea de la raion se cam îmbăta uneori și atunci ori îl găseau răsturnat într-un șanț, ori chefuind într-o cîrciumă. L-au schimbat. E drept, s-a îmbunătățit mîncarea, dar încă nu era cum trebuia să fie. Someșan s-a dus și prin bucătărie să stea de vorbă cu bucătarul-șef. I-a povestit despre cantinele de pe șantierele unde lucrase înainte, arătîndu-i că, unde organizarea e bună, nici mîncarea nu poate să fie proastă.

Bucătarul „nu și nu”, cică să nu-și hage nasul unde nu-i fierbe oala.

Someșan a ridicat problema și la sindicat și tovarășii l-au susținut propunîndu-l chiar în comitetul cantinei. El și-a luat sarcina în serios. A stat de vorbă pe rînd cu fiecare tovarăș de la cantină.

— Munca ta este foarte importantă, a spus el unei fete cam încăpățînată...

— De ce glumiți, tovarășe Someșan, cum poate fi important să cojești cartofii sau să speli vasele?

— Uite cum: la prînz avem numai o oră pentru masă. Dacă mîncarea e gata nu întîrziem de la muncă. Asta o dată. Și în al doilea rînd dacă mîncarea e bună se muncește cu mai multă poftă. Și stomacul muncitorului e foarte sensibil. Pricepi?

Arătînd muncitoarelor că și ele contribuie la înălțarea termocentralei prin munca lor, unele tovarășe de la bucătărie ca Zsuzsana Markuș și Maria Nagy au lansat chemări la întrecere în vederea pregătirii la timp a mîncării.

*

În vîrfurile turnului de răcire, pe o schelă înaltă de cincizeci și cinci de metri, Petre Someșan aștepta platoul cu beton care se înalță încet, sprijinit pe luminer (un stîlp gros de lemn de înălțimea schelelor). Luminerul pe care se ridică betonul, trosnește sub greutatea încărcăturii. E muncă de noapte, turnul trebuie terminat ca dulgherii să poată începe construirea instalațiilor de lemn pen-

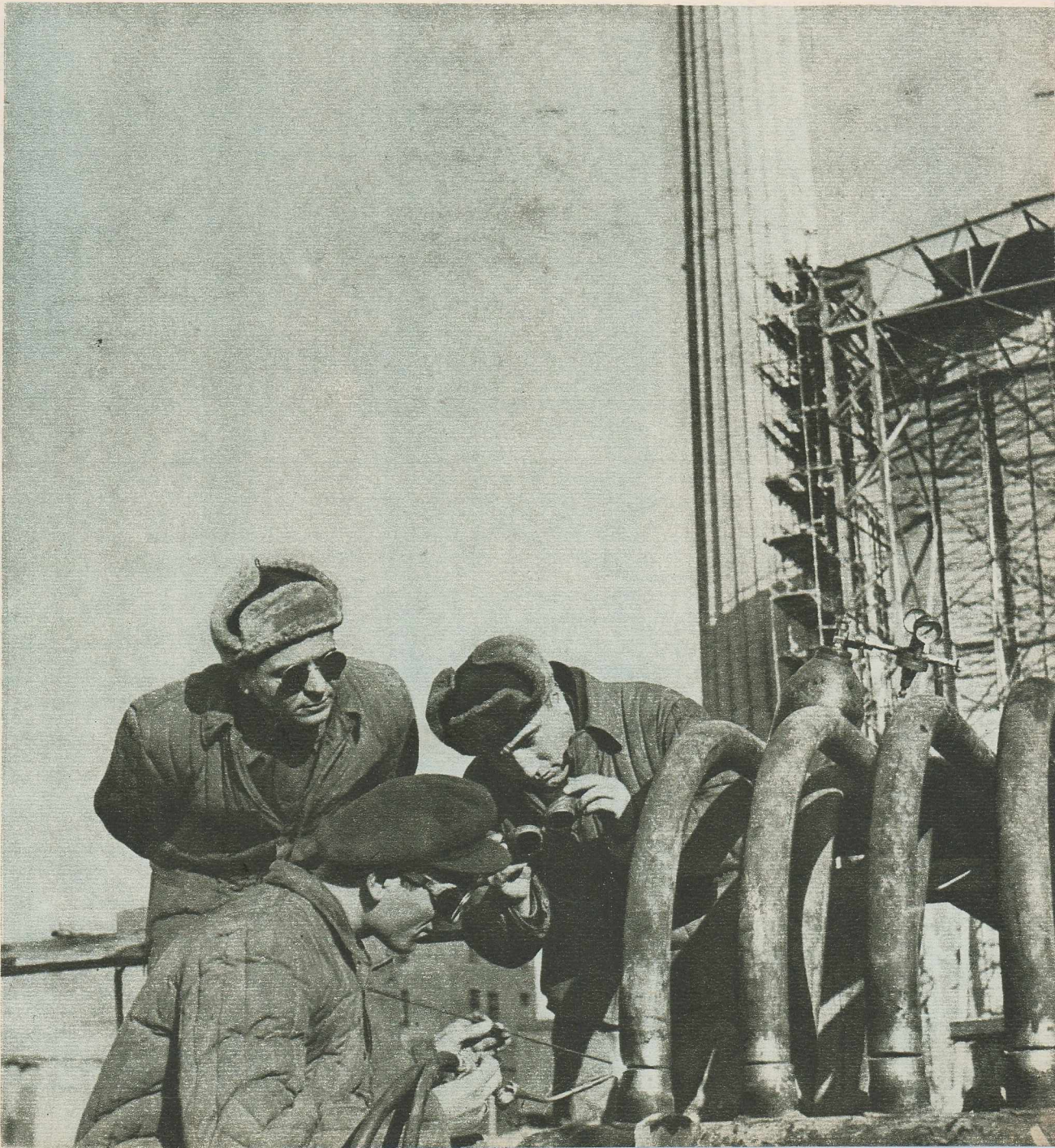
tru răcirea aburilor. Plouă. Zidarii nu se mai sinchiesc de șuvoaiele de apă. Aruncă numai căutături spre luminer, să nu întîrzie cu turnarea betonului în cofraje. Lumina galbuie a reflectoarelor creează aici noi proporții: oamenii par „sfarmă piatră” cu mișcări greoaie, încete. Deodată un trosnet puternic pune capăt tuturor zgomotelor: se face tăcere, nu se aude decât răpăitul rafalelor de ploaie pe scîndurile cofrajelor. De jos, din fundul turnului, un glas gros, răgușit, vibrează printre miile de scînduri:

— O plesnit luminerul!

Cineva îndreaptă un reflector spre mijlocul turnului de unde, pe un postament provizoriu, zidarii, descărcătorii, privesc spre luminer. Dintr-un salt și Someșan e printre ei.

— Indată se rupe de tot, îi spune un betonist arătînd stîlpul plesnit. Nu mai putem urca betonul.

— Asta înseamnă că jos, la picioarele turnului, betonul îngheață, spune cineva și zidarii încremenesc. Ei știu ce înseamnă asta. Se irosesc mii de kilograme de ciment. Și parcă dintr-odată se aude tot mai puternic huruitul betonierelor de jos. Mașinile huruie și varsă cimentul viscos și roabele

Experiența sudorului sovietic Rahim Abdulaev este prețuită de tovarășii săi de muncă omîni Marin Gavrilă ascultă cu atenție îndrănările lui Abdulaev cu privire la reglarea lacării la aparatul de sudură autogenă.

stau înțepenite în mâinile cărăușilor.

— Ar trebui întărit luminerul!

Cineva gonește într-un suflet spre baraca lui Droppa.

Somnoros, numai în cămașă de noapte, dulgherul aleargă desculț spre turn. Nu simte stropii de ploaie care îl biciuiesc. Cu securea într-o mână se cațără pe schelele care formează măruntaiele turnului de răcire. Lumina reflectoarelor nu pot pătrunde pînă aici. E întuneric, dar Droppa se cațără și pe întuneric. Lemnul nedat la rîndea îi singurează mîna, dar el nu se oprește. Un singur zgomot îl însoțește în această ascensiune ca un îndemn: huruitul ritmic al betonierelor de sub schele.

De sus de pe platou îl încurajează și Someșan.

— Mai repede, Droppa, îngheață cimentul.

Cîte ore sau cîte minute au trecut de atunci? Nimeni n-a ținut socoteala... În sfîrșit se aude glasul dulgherului:

— Dați-i drumu'...

La început încet, apoi tot mai puternic, ca o muzică atotbiruitoare se aude scîrțitul scripetilor. Betonul se înalță iar sus, tot mai sus, la cincizeci și cinci metri, pentru ca zidurile turnului de răcire să crească cu încă un metru.

— Bravo, măi Droppa, i-a strigat Someșan, dar dulgherul n-a auzit continuarea. Plecase: îi era frig și somn.

A doua zi, cînd a ieșit din schimb, Someșan l-a căutat, dar Droppa nu era acasă.

— E afară la linic, l-a îndrumat un dulgher. Ridică o sală de așteptare pentru muncitorii care locuiesc în satele învecinate.

S-a lăsat frigul și sînt zile cînd trenul întîrzie, uneori o oră sau două. Cum să stea oamenii în frig?

În sala de așteptare s-a înfîlnit Someșan cu dulgherul.

— Ai salvat cîteva mii de kilograme de ciment, auzi, tovarășe Droppa?

De mîndrie, două sclipiri repezi s-aprind în ochii dulgherului. Vrea să se prefacă indiferent, dar glasul îl trădează; de aceea încheie scurt:

— E bine atunci.

— Am vorbit mult despre tine ieri noapte, după ce-ai plecat.

Droppa ridică din umeri:

— Mai bine ați fi vorbit cum să grăbiți lucrările. Mîine, poi-mîine aș vrea să încep instalațiile de lemn și voi încă nu sînteți gata. Glasul lui suna totuși cald. Someșan îl îmbrățișează.

O locomotivă obosită, abia putîndu-și tîrî vagoanele se opriese în apropierea sălii de așteptare.

— Au sosit turbinele.

Amîndoi se grăbesc spre primul vagon, pe care cineva cu o mînă hotărîtă scrisese cu cretă: „Lumina vine de la răsărit“.

Lumina vine de la răsărit. Acest lucru nu-l știu numai oamenii care descarcă sutele de lazi cu cele mai diferite aparate sosite din țara prietenă, îl știu și țărani din Fîntînele, și cei din Regiunea Autonomă Maghiară, îl știe toată țara.

Cei de pe șantier — constructorii — care preiau și instalează mașinile, o știu tot atît de bine; de aceea se adună de două ori pe săptămînă și învață limba țării din răsărit. Alături de ei învață și țărani din Fîntînele, învață și copiii lor care urmează cursurile școlilor de calificare de pe șantier.

Înainte vreme, unii localnici mai îndărătnici trăgeau perdelele la geam să nu vadă oameni îmbrăcați cu pufoaice. Li se păreau străini. Acum stau alături de constructori și aplaudă spectacolele date de ansamblul Teatrului Maghiar din Tîrgu-Mureș — pun umărul la ridicarea sălii de cinematograf și învață cîntecele corului U.T.M.-ist de pe șantier. Printre jocurile copiilor din sat: de-a haiducul călare pe un băț de lemn, de-a baba oarba, de-a țurca, au apărut altele noi: de-a tractoristul, de-a excavatoristul... Ei nu mai vor să se facă păcurari, căruțași și pădurari, ci tractoriști, macaragii, electricieni...

Șase luni a stat sudorul Ion

După orele de muncă, ascultarea unui cîntec drag sau a unei piese de teatru este înviorătoare. Lăcătușul de turbină Ștefan Tamaș, unul din locatarii blocurilor muncitorești, este un statornic auditor al programelor de radio.

Un mic orașel s-a născut în preajma termocentralei. În spațiile blocuri construite o dată cu uzina, locuiesc familiile constructorilor și muncitorilor.

Dragomir în Uniunea Sovietică, la fabrica „Ordjonikidze“ să-și însușească tainele arcului voltaic în ale sudurii automate și de înaltă presiune. Cînd s-a întors acasă a început să pună în practică cele învățate. La început la Otopeni, apoi la termocentrala Ovidiu II unde ajutat de inginerul sudor venit de la Kiev, Rahim Iskaldarovici Abdulaev a calificat la început 10 și apoi încă 22 de elevi.

— Așa știe carte, nu glumă—a spus el elevilor cînd tehnicianul sovietic a făcut o demonstrație de sudură de înaltă presiune, poziție plafon.

Cînd Ion Dragomir a plecat pe șantierul din Moroieni s-a îmbrățișat cu Rahim Iskaldarovici și și-au luat rămas bun. Atunci habar n-aveau că peste un an se vor întîlni din nou, de astă dată pe șantierul din fundul munților, la Sîngeorgiu de Pădure. Dar nu numai cu prietenul și învățătorul său sovietic s-a întîlnit Dragomir pe acest șantier: și-a reîntîlnit aici și elevii pe care i-a calificat la Ovidiu II și la Moroieni, pe Constantin Ieremia, pe Marin Gavrilă, pe Petre Bucur.

Cînd a sosit Abdulaev pe șantierul de la Sîngeorgiu de Pădure, Dragomir stătea tocmai sus pe platoul 7 unde se țeseau țevile de înaltă presiune. De bucurie a strigat atît de tare, încît zdrăncănitul metalic al macaralei și izbitorul puternice ale ciocanelor au părut șușotiri.

— Rahim Iskaldarovici... Tovarășe Rahim! A fost mare bucurie pe șantier.

Eu i-am zărit împreună: tehnicianul sovietic, un om îndesat, cu umeri lați, ținea mîna pe umărul lui Dragomir și-i explica ceva. Cum stăteau alături, sus, lîngă balustrada cazanului cel mare și priveau la luminile roșii-violete ale aparatelor de sudură, ascultînd emoționați și sîntul atît de cunoscut și drag al arcurilor electrice, absorbînd setoși mirosul înțepător al fierului încins, păreau opera unui sculptor, un alto-relief ce ar putea purta titlul: Marea prietenie.

Dar nu numai în timpul lucrului stau alături: multe seri își petrec împreună, acasă, cîteodată la

un pahar cu vin, povestind despre București, sau despre nesfîrșitele stepe ale Uniunii Sovietice, de unde a venit Abdulaev să pună umărul la înălțarea termocentralei.

De obicei, discuțiile celor doi prieteni se aprind cînd unul sau celălalt aduce vorba despre sudură. Atunci, înflăcărați, vorbesc mai zgomotos, mai cu patimă. Iar de cînd Dragomir a mărturisit că lucrează la construirea unui aparat de sudură automată, Rahim Iskaldarovici îl ajută. Dacă i-ar vedea în clipele acelea un străin, ar crede că se ceartă.

— Aici vezi, lipsește un suport. Cum vrei să se reazine? În gol?

— Cum în gol, tovarășe Rahim?... Acest aparat va fi folosit pentru sudarea cilindrilor.

Desenul de pe planșa lui Dragomir se lărgește — liniile încă nesigure se întăresc — și în fața inginerului sudor Rahim Iskaldarovici Abdulaev, și a viitorului inginer Ion Dragomir — desenul trăiește — aproape că se aude scîrțitul arcului electric care țese, țese mereu oțelul.

Sub îndrumarea lui Rahim Iskaldarovici Abdulaev și a lui Ion Dragomir, decorat cu Ordinul Muncii, sudorii încheie ultimele țevi prin care apa va trece, în curînd, prin preîncălzitoare în cazanul cel mare, de acolo în tamburul mic la o temperatură de 500 de grade — de unde în formă gazoasă, apa se va scurge în tamburul cel mare și de acolo prin alte zeci de țevi, care se încolăcesc ca niște șerpi uriași, în turbine. Mecanicii din camera de comandă montează ultimele ceasuri de control și așteaptă clipa cînd la întoarcerea unei singure manivele, roțile mari strunjite de zeci de strunguri sovietice, vor porni să nu se mai oprească niciodată.

25 aprilie 1954, ora 10 seara. Cîteva zile ne despart doar de marea sărbătoare a lui 1 Mai. În sala de comandă a Termocentralei din Sîngeorgiu de Pădure cea mai tînără construcție socialistă, sutele de ceasuri indică tremurătoare, atmosfera, turațiile kilowații; și afară, pe stîlpii de oțel, prin mii de fire, zeci de mii de kilowați pe oră, aprind lămpa început palid, apoi tot mai puternic, tot mai scilpitor, steluț pe care le-a visat Droppa în prim zi de la sosirea lui pe șantier lampa lui Ilici așteptată de toți oamenii muncii din țara noastră să le lumineze calea care duce spre socialism.

Conferința de la

GENEVA

de I. FINTINARU

Geneva, frumoasa localitate elvețiană de pe malul lacului Lemán, are de mulți ani renumele de „orașul conferințelor internaționale”. Într-adevăr, nenumărate pagini ale istoriei diplomației contemporane s-au scris în această localitate însoțită de la poalele Alpilor veșnic înzăpezite. Dar pe vremea când soarta păcii și a războiului se hotăra în afara popoarelor, când diplomația era pentru ele o carte cu șapte peceti, prea puțin știau masele largi despre cele ce se întâmplau în „orașul conferințelor”. Este un semn al vremurilor noastre, vremuri când popoarele iau cauza păcii în mâini proprii, că atenția și interesul opiniei publice mondiale sînt absorbite de importantul eveniment internațional care se desfășoară acum la Geneva — conferința miniștrilor afacerilor externe.

Lucrările conferinței au loc în Palatul Națiunilor, unul din cele mai mari edificii din Europa, construit în perioada dintre cele două războaie, pentru a servi ca reședință Ligii Națiunilor. Iată așa numita „Sală de Consiliu”, în care se întîlnesc miniștrii de externe. În mijlocul ei o masă în formă de potcoavă, acoperită cu postav verde. În jurul ei sînt așezate fotoliile destinate conducătorilor delegațiilor, iar în spatele acestora — șiruri de scaune și banchete pentru membrii delegațiilor. Pe plafon sînt zugrăviți cinci giganți, care-și dau mîna. Ghidul explică oricărui dintre cei 2000 de ziași curioși să afle amănunte, că fresca simbolizează unitatea celor cinci continente. Dar pentru cei ce știu să descifreze sensul evenimentelor, fresca a căpătat un tîlc nou: faptul că popoarele cer celor cinci mari puteri să-și unească eforturile pentru a preîntîmpina grozăviile unui nou război.

Însăși convocarea și ținerrea conferinței de la Geneva este o dovadă că nimeni nu mai poate nesocoti astăzi această cerere categorică a popoarelor. Caracteristica esențială a conferinței de la Geneva este aceea că pentru prima dată după război ea a unit în jurul mesei rotunde pe reprezentanții tuturor celor cinci mari puteri, care poartă răspunderea principală pentru menținerea păcii și securității și anume: Uniunea Sovietică, Statele Unite, Marea Britanie, Franța și Republica Populară Chineză. Alături de ele, participă la conferință reprezentanții altor țări interesate în examinarea celor două probleme principale înscrise pe ordinea de zi: problema coreeană și problema restabilirii păcii în Indochina. Încercările neconsolatoare din

„China lobby” (dușmanii înverșunați ai Chinei Noi) de a minimaliza însemnătatea participării la conferință a R. P. Chineze au suferit un eșec pe toată linia.

În magistrala sa cuvîntare rostită la 29 aprilie, șeful delegației sovietice V. M. Molotov a arătat baza principală de la care trebuie pornit în examinarea problemelor Asiei care stau înaintea conferinței de la Geneva. Aceasta constă în recunoașterea schimbărilor radicale care s-au petrecut în Asia în ultimele decenii. În decursul veacurilor, în țările asiatice au stăpînit alte state, neasiatice, iar popoarele asiatice au fost lipsite de posibilitatea de a dispune de soarta lor. Dar acum nu ne mai găsim în secolul al XIX-lea și nici la începutul secolului al XX-lea. În prezent popoarele Asiei își iau cu fermitate soarta în propriile lor mîini și nu există forță în lume care să zăgăzuiască marșul lor impetuos spre libertate și independență națională.

Cea mai înaltă expresie a schimbărilor radicale petrecute în Asia o constituie nașterea R.P. Chineze, a cărei populație numără 500 milioane de locuitori și care exercită o mare influență revoluționară asupra întregii Asii.

Gîndurile, sentimentele, interesele vitale, năzuințele naționale ale popoarelor Asiei și-au găsit o expresie concretă, convingătoare și în remarcabila cuvîntare a șefului delegației R. P. Chineze, Ciu En-lai. Cu forța pe care o dă conștiința cauzei drepte au răsunat cuvintele: „Acțiunile agresive ale S.U.A. trebuie să înceteze, pacea în Asia trebuie să fie asigurată, independența și suveranitatea țărilor Asiei trebuie să fie respectate, drepturile naționale și libertatea popoarelor Asiei trebuie să fie garantate...” Ecoul acestor cuvinte face înconjurul marelui continent, în care trăiește mai mult de jumătatea populației globului și ele sînt aprobate cu însuflețire nu numai de popoarele Asiei, dar și de întreaga omenire dornică de pace. O atenție deosebită a fost acordată pretutindeni ideii exprimate de Ciu En-lai cu privire la faptul că ar fi de dorit o unire a eforturilor țărilor Asiei în acțiunea de asigurare a păcii în Asia. Delegația sovietică a susținut părerea exprimată de Ciu En-lai. Toate popoarele lumii, printre care și poporul nostru, o aprobă cu căldură.

Problema coreeană și problema restabilirii păcii în Indochina sînt cele mai actuale probleme ale Asiei și sarcina conferinței de la

Geneva este de a contribui la soluționarea lor.

În problema coreeană, care constă în transformarea armistițiului într-o pace definitivă și în unificarea pașnică a țării, conferința a fost pusă în fața a două atitudini diferite. De o parte sînt propunerile concrete, judicioase și întru totul realizabile, făcute de ministrul afacerilor externe al Republicii Populare Democratice Coreene. Aceste propuneri constituie un program eficace în vederea restabilirii unității naționale a Coreei și desfășurării unor alegeri libere. Ca o condiție pentru aceasta, delegația R.P.D. Coreene a propus retragerea forțelor armate străine de pe teritoriul Coreei în decurs de șase luni. Cu totul contrară este poziția reprezentantului lisinmanist. Fără a face nici un fel de propuneri concrete, acesta s-a pronunțat împotriva alegerilor pe întreaga Coree, împotriva retragerii trupelor americane din Coreea de Sud. Ce dovadă mai evidentă decît aceasta că banda lisinmanistă și protectorii ei americani se tem de votul întregului popor coreean? Ce recunoaștere mai fățișă decît aceasta că gașca trădătoare se sprijină doar pe baionetele americane și că fără ele, nu s-ar putea menține la putere nici o singură zi?

Cum se vede, cercurile agresive americane n-au renunțat la ideea de a menține ocupația în Coreea de sud și de a transforma teritoriul de la sud de paralela 38° în bază de atac împotriva R.P.D. Coreene, R.P. Chineze, și U.R.S.S. Dar e cel puțin ridicol ca diplomații americani să-și închipuie că vor putea obține la masa tratativelor, la care au fost constrînși să participe, ceea ce generații americani,

lipsiți de glorie, n-au putut să realizeze pe cîmpul de bătăie!

Popoarele sînt interesate în cel mai înalt grad și în încetarea focului în Indochina, în restabilirea păcii în această parte a lumii pe baza recunoașterii drepturilor naționale ale popoarelor din Vietnam, Khmer, Laos. Un interes deosebit manifestă poporul francez, căruia „războiul murdar”, lipsit de perspectivă, dus de colonialiștii francezi împotriva forțelor populare din Vietnam i-a adus doar moarte și ruină, slăbirea poziției internaționale a Franței, accentuarea dependenței economice și politice față de Statele Unite.

În ceea ce privește poziția fundamentală a poporului și guvernului Republicii Democratice Vietnam, ea a fost definită de Fam Van Dong, șeful delegației R.D. Vietnam la Geneva, în cuvintele: „Pace, independență, unitate, democrație”.

Cercurile agresive din Statele Unite nu sînt însă interesate în stingerea focului de război din Indochina; menținerea și chiar extinderea lui a devenit în ultima vreme obiectivul principal al politicii americane în Asia.

Încercarea S.U.A. de a organiza un front comun al colonialiștilor în Asia de sud-est n-a izbutit înaintea conferinței de la Geneva. S-a vădit că politica ultragresivă și extrem de riscantă preconizată de Dulles pentru Asia și în special în chestiunea Indochinei este respinsă cu energie de popoarele asiatice și combătută de cele mai importante guverne din Asia, că ea nu se bucură de sprijin nici măcar în Anglia și Franța, că întîmpină o rezistență crescîndă chiar în S.U.A.

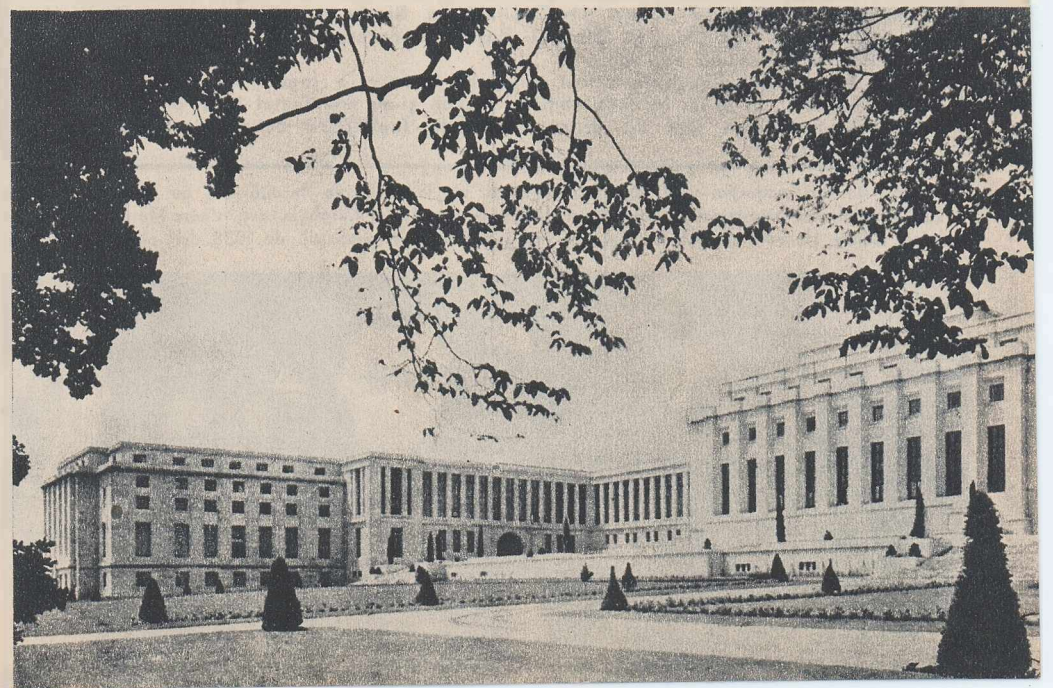
Sosind la Geneva, zelosul

Dulles și-a concentrat eforturile nu în vederea soluționării problemelor ce s-au ridicat la conferință, ci în vederea realizării planurilor sale agresive în Asia. Despre aceasta ziarul francez „Combat” a scris: „Dulles sosise la Geneva cu un splendid plan de extindere a războiului din Asia sprijinit pe biblie, pe de o parte, pe bomba atomică, pe de altă parte, și instalat pe dolari”. Un asemenea plan aventurist n-a putut întruni simpatii nici în cercul aliaților atlantici.

„Între S.U.A., Anglia și Franța — a transmis alarmat corespondentul agenției americane „United Press” — au apărut divergențe serioase care amenință să distrugă pînă și aparența de unitate a aliaților la Geneva”. Izolarea Statelor Unite s-a accentuat cu fiecare zi ce trece. „Comentatorul de la Washington — scrie corespondentul agenției „France Presse” — declară că conferința de la Geneva reprezintă un mare dezastru pentru diplomația americană”. În aceste împrejurări Dulles a socotit ca lucrul cel mai indicat să părăsească Geneva, dînd bir cu fugiții. Plecarea lui la Washington a fost considerată ca recunoașterea înfrîngerii de care vorbesc toate ziarele occidentale.

Diplomația americană a suferit un eșec categoric în prima parte a conferinței. La Geneva, delegațiile popoarelor iubitoare de pace duc o luptă dîră pentru cauza destinderii internaționale și păcii. Popoarele urmăresc cu vigilență manevrele celor care încercă să ridice noi și noi obstacole pe drumul destinderii internaționale. Și de partea delegațiilor care luptă pentru pace sînt popoarele lumii, sînt legile de neînvins ale istoriei!

Fastul Palat al Ligii Națiunilor din Geneva, unde se desfășoară lucrările conferinței miniștrilor afacerilor externe.

Un aspect de la adunarea festivă care a avut loc la Casa Prieteniei Romîno-Sovietice, consacrată sărbătoririi zilei presei comuniste. Vorbeste tov. Ștefan Voicu, redactor-șef adjunct al ziarului „Scînteia”.

ZIUA PRESEI COMUNISTE

În ziua de 5 mai s-a sărbătorit în întreaga țară ziua presei comuniste. Cu 42 de ani în urmă, în această zi a apărut primul număr al ziarului „Pravda”. De atunci, ziua de 5 mai a devenit o sărbătoare a presei comuniste și muncitorești din lumea întreagă, care luptă cu înflăcărare pentru pace, pentru fericirea popoarelor.

Avînd ca îndrumător exemplul strălucit al „Pravdei” și experiența vastă a presei sovietice, presa noastră luptă, sub îndrumarea plină de grijă a Comitetului Central al partidului, pentru construirea socialismului. Presa de partid este puternic legată, prin mii de fire, de popor. Ea luptă pentru ridicarea conștiinței maselor, pentru atragerea lor la îndeplinirea sarcinilor economice, politice și culturale ale patriei noastre. Presa noastră de partid desfășoară o rodnică activitate în lupta pentru pace, împotriva aștătorilor la un nou război. Pentru că ea corespunde năzuințelor maselor, pentru că reflectă dorințele și frământările lor, pentru că ea îi ajută la rezolvarea problemelor practice ale construcției socialiste, oamenii muncii o iubesc și o consideră ca purtătorul de cuvînt al aspirațiilor lor. Sutele de mii de corespondențe primite în fiecare an de la oamenii muncii, de presa centrală și locală, arată cît de puternică este legătura ei cu masele, dovedesc înensul prestigiu de care se bucură.

Cu prilejul zilei presei comuniste, în ziua de 5 mai, au avut loc în Capitală și în țară numeroase adunări și consfătuiri cu cititorii și corespondenții ziarelor și revistelor. La Casa Prieteniei Romîno-Sovietice din București, a avut loc o adunare festivă consacrată sărbătoririi acestei zile.

În aceeași zi a avut loc la Casa Ziaristilor, într-o atmosferă de caldă prietenie, o înfîlnire între ziaristii romîni și ziaristii sovietici. La cererea ziaristilor romîni, ziaristii sovietici au vorbit despre gloriosul drum al ziarului „Pravda” din a cărui experiență și exemplu se inspiră presa comunistă din întreaga lume.

În sala „Filimon Sîrbu” din Capitală, cititorii și corespondenții voluntari ai ziarelor „Scînteia” și „Steagul Roșu” s-au înfîlnit cu redactorii acestor ziare.

Asemenea consfătuiri și adunări festive au avut loc și în orașele și centrele industriale ale țării. La Oradea, redacțiile ziarelor „Crișana” și „Făclă” s-au înfîlnit cu cititorii lor. La Iași a avut loc o consfătuire organizată de zarele „Flacăra Iașului” și „Scînteia tineretului”.

Redactorii revistei „Flacăra” s-au înfîlnit cu cititorii din Reșița și cu cei de la fabrica de încălțăminte „Kirov” din Capitală. La Bacău a avut loc o consfătuire a ziaristilor de la „Scînteia” și „Steagul Roșu” cu corespondenții muncitori și țărani muncitori din regiune etc. etc.

Ziua presei comuniste a fost prilej de întărire a legăturilor dintre mase și presa noastră, un prilej în care oamenii muncii și-au manifestat încă o dată încrederea și dragostea față de presa comunistă, luptătoare activă pentru pace și socialism.

În scopul ridicării producției și iestînirii ei, muncitorii din industria de încălțăminte au extins numeroase inițiative și folosesc metode noi, sovietice. Lucrînd după metoda Lidiei Korabelnikova, tînăra Maria Rusu, de la fabrica „Ianoș Herbak” din Cluj, a realizat într-o singură lună economii de 1038 dm² piele pentru fețe.

ZIUA VICTORIEI

A noua aniversare a Zilei Victoriei a fost sărbătorită de popoarele lumii sub semnul luptei pentru rezolvarea pașnică a problemelor internaționale litigioase.

Poporul romîn a sărbătorit Ziua Victoriei aducînd prinos de recunoștință marelui nostru vecin și prieten, gloriosul popor sovietic, ai cărui fii viteji au eliberat țara noastră de sub jugul hitlerist.

Ziua de 9 Mai a constituit în același timp, pentru poporul patriei noastre, un nou prilej de afirmare a hotărîrii sale de a lupta fără preget pentru construirea socialismului și apărarea păcii.

În fotografia: 1) Aspect de la solemnitatea ce a avut loc la 9 Mai la Monumentul din Capitală al Eroilor Sovietici.

2) Prinos de recunoștință ostașilor sovietici care s-au jertfit pentru eliberarea patriei noastre.

SĂRBĂTOAREA CÎNTECULUI ȘI JOGULUI POPULAR

În satele patriei noastre se desfășoară o mare sărbătoare a cîntecului și jocului popular: cel de al treilea concurs al echipelor artistice de amatori din căminele culturale și colțurile roșii sătești. Serile, după ce se întorc de pe ogoare, fetele și flăcăii se întrec în a deprinde cele mai frumoase cîntece și jocuri de prin partea locului; și nu o dată se întâmplă să vezi în mijlocul lor câte un moșneag care, în ciuda anilor, saltă încașor de pe un picior pe altul, învățându-i pe tineri câte un joc știut din bătrîni.

Zi de zi sosesc noi știri către Comisia Centrală a Concursului: în satele din regiunea Arad, din cele 444 instituții culturale existente, s-au înscris pentru concurs 337 formații artistice și 428 soliști vocali și instrumentiști. Cele 610 lăcașe de cultură din satele regiunii Bacău au dat pentru concurs 505 echipe de cor și joc și 428 soliști, iar în numeroase comune, ca Văleni și Înău din regiunea Cluj, Timosu și Romînești din regiunea Ploiești, Topleșul și Lăpușnicul Mare din regiunea Timișoara, s-au înființat noi formații artistice care se străduiesc să-și îmbunătățească necontenit activitatea...

În aceste zile se făuresc noi cîntece și noi jocuri, în care țăranii vorbesc, prin mijlocirea artei, despre viața și munca lor: echipa de dansuri din Belivoii Mari (regiunea Stalin) a creat un dans despre cultivarea cartofului și un altul cu tema cositului. Cea din Glizani, regiunea Pitești, dansează „Culesul Inului”, iar mai multe echipe din regiunea Craiova pregătesc un dans ce evocă muncile pentru cultivarea bumbacului. Și exemple de acestea mai sînt încă multe...

În numeroase orașe ale țării au luat ființă, pe lângă comisile regionale și raionale de concurs, colective de specialiști care se preocupă de îndrumarea permanentă a echipelor artistice. Artiștii Teatrului de Stat din Bacău, de pildă, au luat sub patronaj ciclul cămine culturale, pe care le vizitează cu regularitate de două ori pe săptămînă, contribuind în mod temeinic la ridicarea calității artistice a muncii echipelor din acele sate.

Prima etapă a concursului — cea pe comune — a luat sfîrșit la 15 mai. Asemenea pregătirilor din această primă fază, desfășurarea următoarelor etape ale concursului — raionale, regionale și finală, care se va încheia la 23 August — vor prilejui o bogată înflorire a folclorului nostru, contribuind la dezvoltarea neasemuită a mișcării artistice de amatori din satele noastre.

PREGĂTIRI PENTRU SĂRBĂTOAREA CÎNTECULUI

În satul Jeica din raionul Bistrița nopțile acestea de primăvară au un farmec deosebit. Prunii și căișii colectiviștilor au dat mai de mult în floare și mireasma lor crudă și tare tremură în aer. Cînd prinde a se întuneca, lumina strălucitoare a livezilor ninse de flori se întrece parcă cu cea a becurilor presărate de-a lungul ulițelor satului. Zgomotele satului se sting încet și doar uneori se mai aud vocile și risetele tinerești ale vreunei brigăzi care, dornică să cîștige întrecerea, a zăbovit mai mult în seara aceea pe ogor. Apoi, într-un tîrziu, dinspre căminul cultural începe a se auzi zvon de muzică: colectiviștii se pregătesc pentru concursul echipelor artistice ale căminelor culturale. Intii încetișor, apoi din ce în ce mai puternic, sunetele pătrunzătoare ale trompetelor se împletesc cu cele mai dulci ale clarinetelor și cu vocea groasă a bas-fûgelhornului. Pe ulițe începe să alegea câte un băietan care-și vestește prietenii: „haideți la cămin, băieți, a început Borsos-baci repetițiile cu fanfara!...” Și la geamurile căminului se îndeașă căpșoarele copiilor care nu se mai satură privindu-i și ascultîndu-i pe Andrei Hunyadi și Ioan Kerekes, pe Mihai Magyar și pe mulți alți consăteni de-ai lor, cîntînd tot felul de cîntece minunate de prin partea locului.

Numai lui Andrei Borsos, tînărul dirijor al fanfarei, pare că nimic nu-i pe plac. Bate cu bagheta în pupitru și zice: „Încă o dată! De la început! N-a mers cum trebuie!” Și

cei douăzeci și cinci de colectiviști care cîntă în fanfara satului, o iau de la început cu Imnul Republicii, cu potpoururile de muzică populară românească, maghiară și rusă, fără a i se împotrivi nici cu un cuvînt lui Borsos. „Doar interesul nostru e să cîntăm cît mai bine, să reușim la concurs”, zice cîte unul mai în vîrstă. Și asta-i drept. Pregătirile pentru concurs au devenit nu numai cauza fanfarei și a căminului, ci a întregului sat. „La București s-ajungem, în finală”, îi însușește Andrei Borsos și cu gîndul acesta străbat orele de repetiție, iar cîntecele se înalță tot mai limpede, mai armonios. De la o vreme dirijorul nu s-a mai mulțumit doar cu repetițiile: a început a-i învăța, pe cei ce nu știau cînta decît după urecha, notele muzicale. Serii tîrziu zăbovea el cu consătenii săi în fața tablei negre și-i deprindea tot ce învățase el despre muzică în timpul stagiului militar: ce e cheia lui sol, cum se scrie un diez, cum notezi gama, ce înseamnă o pătrime...

Și nu o dată se întîmplă ca, în zorii zilei următoare, cînd toți se îndreaptă spre ogoare, spre grădina de zarzavat ori spre livezi, să-i auzi pe colectiviștii din Jeica discutînd însușeștii despre un diez prost luat, ori despre o melodie a cărei orchestrație nu e bine făcută...

V. TRIFU
correspondent

Sub bagheta lui Andrei Borsos, fanfara colectiviștilor din Jeica repetă noi cîntece.

Echipa de dansuri din Corund

DANSATORII DIN CORUND

Trandafirul, trandafirul roșu
S-a aplecat asupra cărării...

Refrenul acestei bătrîne melodii populare l-au cîntat de multe ori, pe scenele teatrelor în aer liber din București, în timpul Festivalului, cîntăreții și dansatorii din Corund.

Frumoasele perechi compuse din flăcăi și fete, frunțași nu numai ai dansurilor populare și ai recoltelor bogate, ci și ai artei olăritului (care este la Corund în plină floare): Iános Duka, Eszter Lórinz, Antal Kiss, Sára Kendi, Tófalvi A. Geza și alții (vezi fotografia de pe copertă) și-au cîștigat prin măiestria lor admirația zecilor de mii de spectatori, veniți din cele mai îndepărtate țări.

De atunci, membrii echipei de dansuri populare din Corund au reputat numeroase succese. Ei au putut fi văzuți pe scenele din orașele Tg. Secuiesc, Sft. Gheorghe, Miercurca-Ciuc, Gheorghieni, Odorhei și Tg. Mureș, cu prilejul unui turneu al ansamblului artistic popular „Gh. Doja” al Regiunii Autonome Maghiare, la începutul acestui an.

Dar, la un moment dat Jenő Nagy, directorul Școlii elementare din comună, și József Bartha, directorul căminului cultural, care se ocupă personal cu munca echipei, s-au văzut puși în încercătură. Ca puii de rîndnicii deprinși cu zborul, cei mai buni dansatori păraseau rînd pe rînd echipa. Puțin timp după ce Iános Duka a anunțat cu mîndrie că i-a venit rîndul să se înroleze în Armata Populară, veni și Sára Kendi cu obrăzii îmbujorați să anunțe că peste cîteva zile își va celebra căsătoria. Ei au fost urmați de alții ca Ianoș Ravasz, Mona Kedei, și alții. Din vechea echipă, care s-a bucurat de zilele neuite ale Festivalului, nu a rămas decît unul singur: Tófalvi A. Geza. Lui i-a revenit acum sarcina ca, împreună cu conducătorii echipei, să formeze noua generație a dansatorilor din Corund.

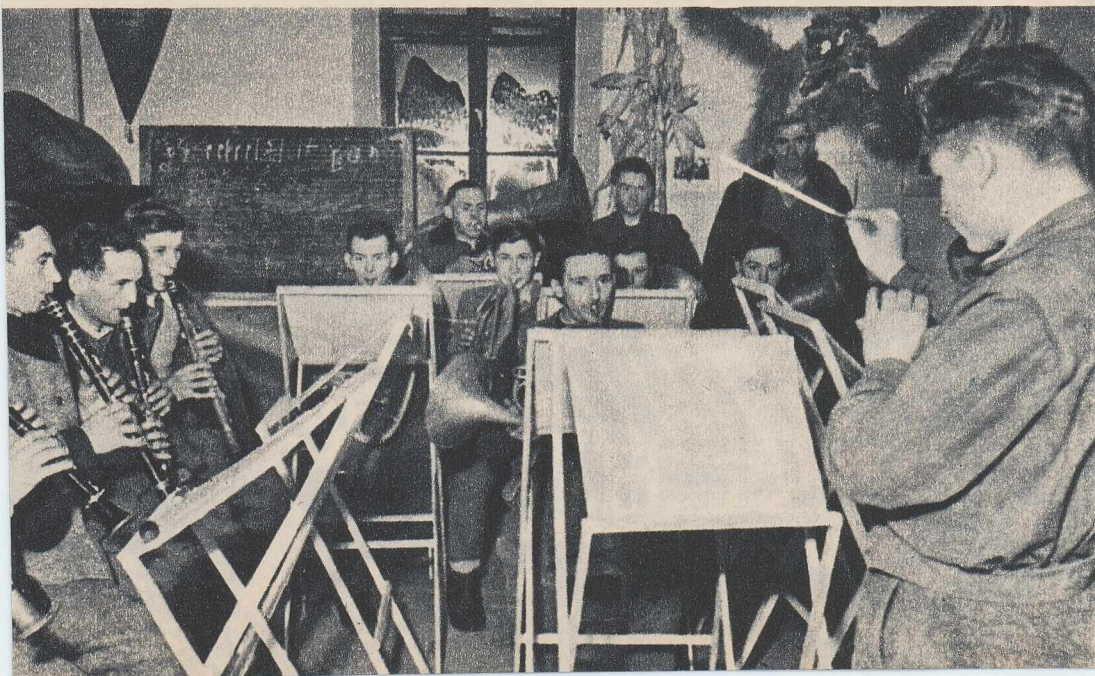
Apropierea celui de al treilea concurs pe țară al echipelor artistice de amatori nu le-a lăsat prea mult răgaz. Trebuiau să acționeze operativ. Și iată că în scurtă vreme au și fost recrutate 12 perechi de noi dansatori.

Locul foștilor dansatori a fost luat de alții noi: Anna Katona și Erzsébet Katona, muncitoare la fabrica de olărie, Tóth Dénes și Simon Gergely, țărani muncitori, Albert Bardocz, muncitor frunțaș în producție la fabrica de aragonit, și alții. La faza pe comune a celui de al treilea concurs, tinerii dansatori s-au prezentat cu dansuri din bătrîni ca: Ceardașul din Corund, Ceardașul din Sövidék și dansul „Berbuncul”. Tînăra generație a dansatorilor din Corund și-a cîștigat înfîietatea în fața echipelor din Păuleni, Valea lui Pavel și Fîntîna Brazilor, prezentate la faza pe comune a concursului.

Victoria nu a fost însă întregă. În mișcările tinerilor dansatori se simțea încă nesiguranța, stîngăcia. Ei nu sînt încă deprinși cu publicul.

„Cu toate acestea, însă, sînt sigur că vom învinge greutățile începutului — spune Jenő Nagy. Este adevărat că la faza raională a concursului va trebui să ne măsurăm puterile cu echipe ca cele din Satul Mic sau Merești care și-au cîștigat și ele un renume. Dar nu ne vom lăsa bătuti”.

Șt. IZSAK
correspondent al „Flacării”
în Regiunea Autonomă Maghiară

CINE PLATEȘTE - ȘI CINE INCASEAZA...

WHERE UNEMPLOYMENT IS HEAVY

„Unde este șomajul mai acut”. Sub acest titlu, ziarul reacționar american „New-York Times” publică harta de mai sus, indicând cu câteva puncte negre, acele regiuni din partea răsăriteană a S.U.A., unde șomajul a crescut masiv în ultima vreme. Nu este greu de văzut însă că ziarul a încercat în fapt să ascundă adevăratele proporții luate de șomaj ca urmare a cusei înarmărilor. Clișeul nu cuprinde nici întreaga suprafață a Statelor Unite, nici cifre care să indice numărul muncitorilor azvîrlîți în stradă ca urmare a politicii de pregătiri războinice a cercurilor direguitoare americane. Denunțînd manevra dezinformatoare a lui „New-York Times”, reprezentanții sindicatului lucrătorilor din industria de radio și electricitate din S. U. A., au arătat că, la începutul anului curent, numai în regiunile cuprinse în harta publicată în acest ziar existau peste 4.000.000 șomeri.

Ori de cîte ori cîrmuitorii unei țări capitaliste întocmesc un nou buget, oamenii muncii din țara respectivă știu că nu se pot aștepta la nimic bun. Dincolo de frazele demagogice ale guvernărilor reacționari despre „apărare” și „prosperitate”, oamenii simpli văd profilindu-se, amenințătoare, umbra mizeriei, foametei și șomajului.

Instrumente de exploatare și jefuire nemiloasă a oamenilor muncii, bugetele țărilor capitaliste sînt adevărate bugete ale războiului și mizeriei. Acest lucru îl știe bine și muncitorul new-yorkez la Patrik, care, atunci cînd ziarul „Daily News” i-a cerut să-și spună părerea despre uriașul buget de război al S. U. A. pe exercițiul 1953-1954, a spus pe șleau: „Știu că acest buget de 85 miliarde dolari ne va aduce în pragul falimentului. Dacă bugetul va atinge suma de 100 miliarde, s-a zis cu noi, pentru că și așa guvernul nu ne lasă mai nimic din ce să trăim. Și pe lîngă asta, mai avem de plătit zeci de impozite grele”.

Ziarul burghez „Daily Mirror”, care apare la Londra, a publicat, nu de mult, un grafic plin de semnificație. Un om, simbolizînd economia engleză, cără cu greu, pe umeri, un sac uriaș — povara cheltuielilor de război. Aceasta se petrecea în anul 1950. În 1952, povara a crescut și omul s-a chîrcit sub apăsarea ei. Iar în 1953-1954 cheltuielile militare umflate peste măsură, l-au strîvît cu totul. În culmea disperării, victima strigă: „În ascultați-mă, dacă aceasta va continua în același ritm, în scurtă vreme voi da ortul popii”.

Cele cîteva fotografii cuprinse în aceste pagini, ca și o serie de date și cifre spiculate din telegramele sosite din străinătate, vorbesc în chip concludent despre consecințele dezastruoase ale militarizării sistematice a bugetelor țărilor capitaliste, în scopuri agresive.

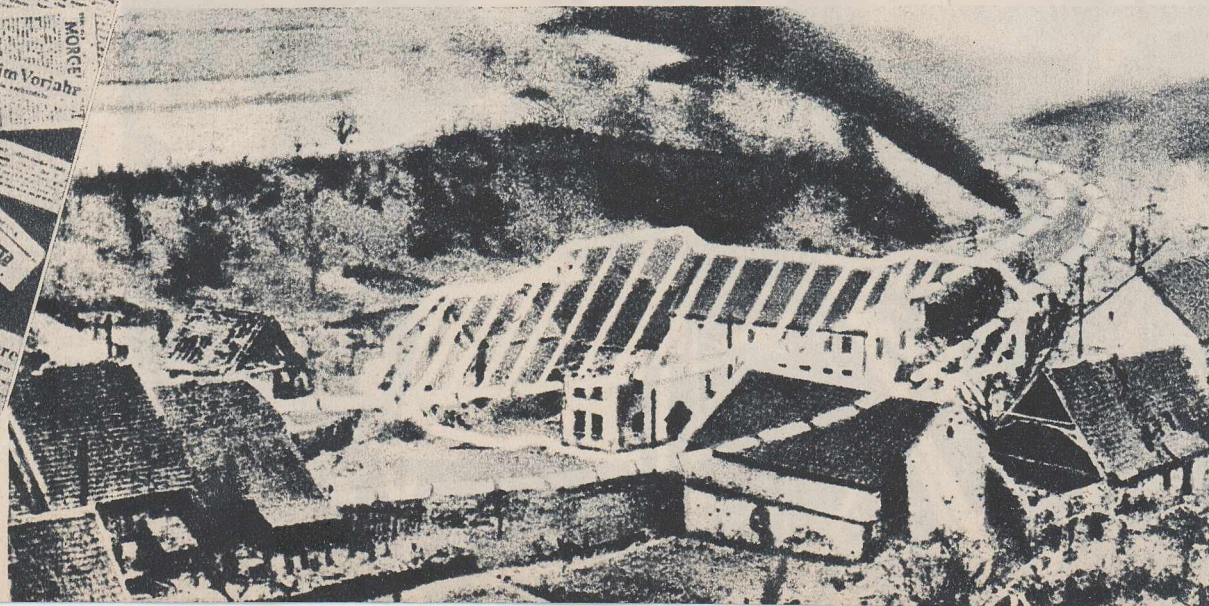
În Italia de astăzi există numeroase școli primare instalate în grajduri sau în barăci mizere. Pentru înarmare se găsesc bani în buget; pentru școli — nu.

În „raiul” lui Adenauer

Pe măsură ce clica lui Adenauer își intensifică pregătirile de război, costul vieții se scumpește neîncetat în Germania de vest. Fotomontajul acesta ilustrează strigătul de alarmă dat de ziarele vest-germane: „Creșterea chiriilor pe tot frontul”; „Tarifele la autobuse vor fi sporite”; „Deficit mai mare ca în anul trecut”; „Margarina se va scumpi”; „Cartelurile măresc prețul săpunului” etc., etc.

Sute de mii de familii de oameni ai muncii din Germania occidentală suferă de mai mulți ani de pe urma crizei acute de locuințe. Totuși, clica revanșarilor hideriști de la Bonn îngăduie ocupanților americani să distrugă localități întregi pentru a croi șosele strategice pentru coloanele motorizate americane. În fotografie: proiectul unei asemenea „construcții” în regiunea Pfalz. Liniile albe indică traseul viitoarelor șosele militare americane.

În secolul XX

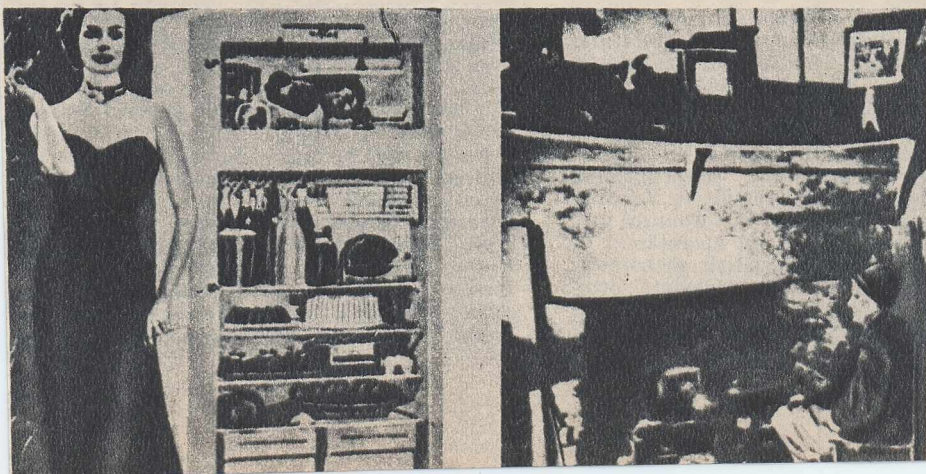
Spania franchistă este împinzită cu baze de război americane dintre cele mai moderne, pentru amenajarea cărora Franco cheltuiește sume uriașe din bugetul țării. De aceea nu este de mirare că sute de mii de familii spaniole continuă să ducă o viață de troglodiți, în locuințe-caverne ca cele din fotografia noastră

În timp ce la ordinul ocupanților americani aproape întregul buget de stat al Japoniei este folosit pentru repunerea pe picioare a mașinii de război a samurailor, în porturile japoneze muncitorii înfometați sînt siliți să lucreze în condiții de sclavie.

Între reclamă și realitate...

Dacă ar fi să dăm crezare reclamelor americane, fiecare gospodină din S.U.A. trebuie să aibă: o rochie luxoasă de seară, un frigider electric, precum și cele mai diferite mijloace de ușurare a muncii casnice... Să fie aare chiar așa? Fotografia din stînga ilustrează reclama mincinoasă. Fotografia din dreapta ne redă în schimb realitatea: pentru ca un pumn de milionari să huzurească, milioane de oameni ai muncii trăiesc în cruntă mizerie.

MILITARY EXPENDITURE

1935

2130 million

1953

11636 million

Diagrama aceasta, apărută într-un ziar londonez, arată clar creșterea masivă a cheltuielilor militare britanice în 1953 față de 1935.

● Revista americană „Look” scrie că „în urma sporirii masive a impozitelor, determinate de alocațiile bugetare pentru înarmare, americanii dau astăzi mai mulți bani pentru impozite, decît pentru alimente și îmbrăcăminte”.

● „Care este destinația impozitelor percepute de la voi?” Revista „United States News and World Report” publică sub acest titlu un articol adresat americanilor, în care se arată că din fiecare dolar plătit de cetățeanul S.U.A. sub formă de impozite, 58 de cenți, adică mai mult de jumătate, sînt destinați scopurilor militare.

● În S.U.A. bugetele de război favorizează pe marii magnafi ai capitalului. „Journal of Commerce” scria recent că în 1953 profiturile principalelor bănci americane au fost „cele mai mari din ultimii ani și în majoritatea cazurilor cele mai mari din întreaga istorie a instituțiilor bancare”.

● „Cartea Albă” publicată nu demult de guvernul britanic arată că în anul viitor cheltuielile bugetare ale Angliei se vor cifra la suma uriașă de 1.600.000.000 lire sterline, stoarsă din țyda celor ce muncesc.

● 70 la sută din totalul cheltuielilor bugetare ale guvernului de la Bonn, adică 18 miliarde mărci, sînt înghițite de alocațiile pentru militarizare. După cum arată ziarul „Bremer Nachrichten”, cu sumele uriașe cheltuite de guvernul Adenauer pentru cazărmi militare americane s-ar fi putut asigura construirea a 200.000 de locuințe asigurîndu-se adăpostul a sute de mii de oameni.

● La fiecare 1000 de franci cheltuiți din bugetul Franței pe exercițiul 1953-1954, aproape 500 de franci sînt alocați cheltuielilor de război și doar 2,25 franci construcțiilor de școli.

● Datorită cursei înarmărilor, zeci și zeci de întreprinderi aparținînd industriei civile italiene își închid porțile. În afară de armata celor 5.000.000 șomeri totali și parțiali, alți aproape 4.000.000 de oameni nu au mijloace de existență.

● Guvernul turc cheltuiește în prezent aproape 90 la sută din bugetul țării pentru pregătiri de război. Nu e de mirare deci că pentru nevoile agriculturii nu se alocă decît 1,8 la sută din buget, iar pentru nevoile sociale doar 0,18 la sută.

● După includerea Greciei în Pactul Atlanticului, guvernul din Atena a alocat în scopuri militare o sumă suplimentară de 900 miliarde drahme. Cu această sumă s-ar fi putut construi nu mai puțin de 1000 de școli elementare și 470 spitale și s-ar fi asigurat hrană suficientă pentru zeci de mii de copii înfometați din Grecia.

● ◉ primă consecință a „ajutorului” american acordat Pakistanului a fost militarizarea bugetului acestei țări. În prezent guvernul din Karachi cheltuiește pentru scopuri militare aproape 700.000.000 rupii, adică circa 60 la sută din totalul bugetului. Pentru învățămînt sînt alocate 24.000 rupii, iar pentru ocrotirea sănătății... abia 14.000 rupii.

● Guvernanții reacționari din Chili, care cheltuiesc în fiecare an cea mai mare parte din buget pentru pregătiri militare, nu găsesc fonduri pentru nevoile învățămîntului public. În prezent peste 500.000 copii chilieni sînt lipsiți de orice educație școlară.

În semn de... consolare, guvernul condus de Ibanez a anunțat că va întocmi o lege pentru ca problema extrem de acută a lipsei de școli să fie „rezolvată” în

DE LA ARNOLD RECHBERG

LA „Armata Europeană”

— PAMFLET —

de Horia LIMAN

Povestea ar fi foarte veselă, dacă nu ar mirosi de departe a praf de pușcă. Intr-o bună zi, Jupiterul american a constatat că Europa a fost distrusă de război. Și a hotărât, fără să ezite nici măcar o clipă: „Să fie reconstruită!” Pentru aceasta era însă nevoie de un plan. Și s-a confecționat, prompt și conștiincios.

I s-a împrumutat, după cum se știe, numele generalului Marshall.

Autorul planului botezat cu numele lui Marshall era de fapt civilul Arnold Rechberg, magnat hitlerist din Ruhr, care preconizase reinvierea industriei de război germane și construirea unui bloc agresiv îndreptat împotriva Uniunii Sovietice. E drept, spăiala americană, toaleta memoriului trimis la New-York de fabricantul nazist, a aparținut lui John Foster Dulles și Herbert Hoover, lui Vandenberg și lui Harriman — civili și ei — dar autorul era mai deochiat și nu ședea frumos să i se pomenească numele.

Istoria stă mărturie că reconstrucția Europei occidentale sub semnul planului Marshall a însemnat, pînă la urmă, dezagregarea ei economică. Poate și de aceea condiționau filantropii „ajutorul” acordat prin firma „Marshall”, de acceptarea „idealului unificării europene”. „Dacă singuri nu vă puteți ține pe picioare — predicau iluminatii vizionari din Wall-Street — uniți veți constitui o forță cum nu s-a mai întîlnit cîndva.” Și zgarda aurită a planului Marshall i-a unificat atît de strîns pe filantropizații europeni, încît nu le amôrțise numai grunzul, dar își auzeau și oasele ciocnindu-se cu un zgomot lugubru.

Prădalnică zgardă! Cu ghimpi ascuțiți și percutanți, — cum s-ar zice în limbaj militar. Dar ceea ce provoca mai rele vertigii fericiților unificați, era lanțul care se prelungea de la zgardă spre centironul bossului conducător. Un lanț cu nenumărate verigi multicolore și asurzitor de sunătoare, de diferite mărimi și parcă fiecare cu aptitudini de zgardă: poolul verde — sau cum s-ar zice, comunitatea

europenă a agriculturii; poolul albastru — adică, mai pe romfnește, comunitatea europeană a industriei cinematografice; poolul alb — care, urmînd să fie comunitatea europeană a... sănătății, a rămas pînă-n zilele noastre în stadiu de făurire; poolul cărbun-otel, adică planul Schuman, atît de mult discutat și intrat în vigoare la 10 februarie 1953, în care Germania occidentală ocupă un

Ilustrații de Eugen TARU

loc preponderent, pentru a demonstra că urechile își au rădăcina în capul lui Rechberg și nu în acela al lui Marshall...

Poate credeți că s-a terminat? Nici vorbă! Mai există Uniunea europeană a plăților, uniunile vamale cu nume de baruri și domnișoare de consumație (Benelux, Uniscan, Francita), administrația cooperării economice — care repartizează creditele americane și controlează în ce mod sînt folosite acestea — minuni și paraminuni, din care nici măcar acei ce le-au scornit nu cred că s-ar putea descurca. O harababură ca de jazz american care, clăie peste grămadă, poartă numele de „organizația europeană de cooperare economică”.

Poolurile de toate culorile — adică supratrusturile economice — își au rostul lor bine determinat. Ele nu au fost inventate de dragul harababurii. O

țară înhățată economiceste, care vasăzică poate fi aservită și din punct de vedere politic. Consiliul European, moșit la Londra în 5 mai 1949 și căruia i s-a fixat domiciliul la Strashourg, are sarcina de a „unifica Europa în toate domeniile”. Iar operația ar urma să fie executată — la ordin, bineînțeles, — de o Adunare consultativă și de Comitetul miniștrilor afacerilor străine reprezentînd cele 15 țări... dar nu și interesele lor naționale.

Și iată cum, din minune în minune, din cooperare în cooperare, ajungem la sursa și totodată la țelul tuturor acestor combinații întortochiate, — NATO, adică Organizația Tratatului Nord-Atlantic — precum ca să se știe bine că nu de reconstrucția economică a Europei occidentale este vorba, ci de o afacere militară. NATO este un bloc militar și nimic altceva. Dar deși ideea de război este departe de a face pe cineva să zîmbească, se întîmplă ca impresarii năstrușnicei coaliții să fie în asemenea măsură ridiculi, încît cu greu își poate cineva stăpîni măcar un suris. Organizația Tratatului Atlanticului de Nord înglobează, pasă-mi-te, dacă am fi cumva dispuși să credem, 15 sau 18 state. Consiliul European — forul ei politic — se erijează însă în Europa. Cu 15 state din 27, cîte se află de fapt pe continentul nostru. „Daf nu dispun de majoritate?” se va întrea, cine știe, un observator mai perspicace, familia- rizat cu calculele aritmetice. Și răspunsul este pe cît de limpede, pe atît de necruțător: în materie de politică și de coaliții războinice, calculele aritmetice nu sînt niciodată ortodoxe, unul și cu unul nu fac totdeauna doi. Intre Statele Unite și Marea Britanie, de pildă,

există o serie de neînțelegeri mai vechi și mai multe serii de ciordăneli mai noi. Așadar, unitatea nu mai este sută-n sută unitate. Intre Germania occidentală și Franța, numai prietenie nu este. Așadar, procentul de unitate „europeană” mai scade puțin la cîntar. Beneluxul însuși — combinația experimentală a federațiștilor atlantici — a dat faliment înainte chiar de a înregistra vreoa cifră la activ. Ce să mai vorbim despre vreo învoașă forță militară NATO?! Orice agramat în ale militariei știe foarte bine că o armată se plămădește începînd cu soldații. „Europenii” de la NATO au început cu un general. Un general american, firește. Sînt ani de zile de cînd comandantul suprem visează să aibă la dispoziție legiuni de infanteriști și de aviatori, de cavaleriști și de tancuri, legiuni de roboți echipați și înarmați pînă-n dinți cu haine și cu arme de fabricație americană standard și plătite de popoarele europene. Și iată că deocamdată nu comandă decît o adunătură de diplomați de operetă, care apar și dispar ca figuranții pe o scenă, în Franța ca și în Italia, în Belgia ca și în Grecia. Mai încasează Pleven un împrumut, își mai ia niște angajamente solemne și mai cade de pe scaunul prezidențial, pentru a face loc unui Queille oarecare sau mai știu eu cărui Pleven de aceeași calitate, — dar armata lor „europeană” nu se vede și nu ia ființă.

Presa occidentală capitalistă a botezat-o de mult și destul de expresiv: „armata umbrelor.” Poate că umbrele se vor încarna, mai curînd sau mai tîrziu, poate că vor deveni ființe, dar nașterea aceasta grea nu spune oare prin ea însăși că fructul unei asemenea „unificări” va fi un avorton?

Aritmetica atlantică este, după cum se vede, o aritmetică de un fel deosebit, complicată și plină de hățisuri. Pirații atlantici, însă, au învățat o aritmetică mai simplă: aceea a lui „azi un ou, mâine un bou”. Dacă nu se pot unifica 15 — își spun ei — cu 6 va fi desigur mai ușor. Și s-au întrunit la Lisabona, în 1951, pentru a pune baza unui blocșor mai mititel, în lipsa unui bloc militar mai impunător. Dar aici, umorul atlanticilor a întrecut toate așteptările. De unde cincisprezece unificați — doamne, iartă-mă! — își spuneau simplu Organizația Nord-Atlantică — în ciuda faptului că la ea au fost înhămate și Italia, și Grecia, și Turcia, care au legătură cu Oceanul Atlantic numai prin intermediul vaselor lor comerciale — cei șase unificați ai blocșorului au fost intitulati pompos „comunitatea defensivă europeană”.

Pas de mai înțelege ceva!

Și iată cum, printr-un act de naștere care este îndeobște cunoscut ca Tratatul de la Paris din 27 mai 1952, comunitatea defensivă europeană a căpătat „privilegiul” de a înjgheba propria ei armată, tocmai pentru a nu avea o stare civilă dubioasă. Această armată, cum ar fi botezată mai potrivit decît „armata europeană”? Cuprinde ea Franța? Cuprinde! Cuprinde ea Italia? Cuprinde, după cum se știe! Dar Germania occidentală? Cu atît mai mult! Cît despre Benelux, este bine cunoscut că nu lipsește. Și el nu e unul singur, ci trei deodată: Belgia, Olanda și Luxemburgul! E drept că, deși tratatul de la Paris a fost, dacă se poate spune astfel, înfiat de un guvernant francez, el a fost respins cu energie de poporul Franței. În Olanda și Belgia, istoria ratificării lui a fost nu numai lungă, dar și frămîntată, din aceleași binecuvîntate motive. Senatorul socialist Henri Robin, fost președinte al Senatului belgian, fost delegat al Belgiei la Liga Națiunilor și Organizația Națiunilor Unite, membru al Adunării Consultative a Europei, a declarat, în deplină cunoștință de cauză: „Personal, mă opun ratificării tratatului comunității defensive europene, în care văd

deopotrivă o redevabilă agravare a riscurilor de război și o slăbire a mijloacelor noastre de apărare". Fostul prim-ministru Pholien și președintele Senatului, Struye, s-au solidarizat cu el. Cât despre generalul De Greef, ministrul apărării naționale, un om care e clar că știe multe, a avertizat în Camera belgiană: „Dacă C. D. E. („Comunitatea defensivă europeană“) e ratificată, în Belgia vor staționa trupe germane“.

În Bundestagul de la Bonn, tratatul a fost ratificat — și cum nu ar fi fost, de vreme ce în el mișună aceiași buni prieteni ai lui Adolf Hitler! Dar fostul cancelar dr. Joseph Wirth, fostul ministru de interne Heinemann, pastorul evanghelic Martin Niemöller s-au pronunțat împotriva „armatei europene“. Și nu numai ei. 15 milioane de cetățeni din Germania occidentală s-au declarat împotriva politicii lui Adenauer, de antrenare a țării într-un nou război mondial.

Există la „europenii“ C. D. E.-ului o contradicție între dorințele lor și realitatea obiectivă. Există, pe de altă parte, o contradicție între textul tratatului comunității defensivă europeană și aspirațiile maselor largi populare din cele șase state ale micii Europe. Din micile contradicții ale atlanticilor decurg însă marile complicații. Astfel, poolul alb al sănătății, după cum am spus, încă nu a luat ființă; cel puțin pentru că nu antidoturile preocupă pe alde Dupont de Nemours, ci tocmai administrarea bacililor de toate soiurile. Dacă memoria nu ne înșală, nici poolul albastru — al cinematografiei — nu a apărut încă pe ecranul „intereselor economice comune“ ale atlanticilor. În schimb, însă, Hollywood-ul a invadat în asemenea măsură piața vest-europeană cu producții impuse prin diferite acorduri, încât nu mai este loc pentru o producție europeană, da-mi-te pentru una mic-europeană, fie ea și concentrată într-un pool albastru. Cât despre poolul verde, nu se cunoaște încă nici un port al „comunității defensive europene“ din care să fi plecat măcar o singură ladă cu zarzavaturi spre Statele Unite. În schimb, la Rotterdam și la Bordeaux, la Napoli și pe țărmul Ostendei, nu te mai poți mișca de fructele stricate americane și de praful lor de ciorbă, de carnea lor congelată și de cerealele alterate în ambalaj made in S.U.A. A rămas un singur organism care trăiește cu adevărat, care lucrează din plin: poolul oțelului și al cărbunelui. Dar aici, babilonia e în toi.

Dacă luăm scriptele și le răsfoim cât de cât superficial, nu se poate să nu dăm din cap cu înțelesuri, când confruntăm cifrele ce se-nfruntă. În 1949, Franța a produs 51,2 milioane tone de cărbuni, iar Belgia 27,9 milioane; Germania occidentală însă, a dat o producție de 103,2 milioane tone. Producția de oțel a Franței, în 1949, se cifra la 9.152.000 tone, iar aceea a Belgiei la 3.849.000 tone, în timp ce Germania occidentală scotea nu mai puțin de 9.156.000 tone, în ciuda interdicțiilor formale ce i s-au impus. În 1952, situația a suferit o mică modificare. Germania occidentală a produs 123,3 milioane tone cărbune, în timp ce Franța nu a realizat decât 55,4 milioane, iar Belgia 30,4 milioane. În același an, producția de oțel a Germaniei occidentale s-a ridicat la 15.806.000 tone, în raport cu cele 10.900.000 tone ale Franței și cele 5.100.000 tone ale industriei belgiene. „Vereinigte Stahlwerke“, faimosul trust al oțelului, aparținând fabricantului hitlerist Thyssen și bancherului hitlerist Pfordmenges, lucrează din plin. Uzinele aeronautice ale lui Georg și Willy Messerschmidt, Dornier și Heinkel, aceleași care au fabricat avioane pentru Göring, activează în forță. Numai în Ruhr și în regiunea Rinului, 1507 uzine lucrează pentru producția de război.

Serifii din Wall-Street sînt interesați în refacerea arsenalului militar din Germania — care le oferă dividende. Prin industria grea germană, în care dețin acțiuni, ei pot să controleze în același timp economia Germaniei occidentale, ca și pe aceea a celorlalte țări marshallizate, ei pot să concureze pînă la desființare industria țărilor vest-europene și să stabilească cu partenerii diferitelor uniuni raporturi de diktat.

Senatorii americani, ca și secretarii lor, politicienii vest-europeni, sînt oricînd gata să jure pe toți sfinții din cer, ca și pe diavolii din rărunchii pămîntului. că „armata europeană“ ar fi,

cum s-ar zice, o armată eminentamente defensivă. Numai că, luîndu-l gura pe dinainte, Georges Bidault a declarat în fața Adunării Naționale franceze, la 21 noiembrie 1953: „Amintesc că noi am hotărît, de comun acord cu aliații noștri, ca apărarea să fie împinsă cît mai spre Răsărit cu putință... Or, nu se poate închipui o luptă în Germania fără o participare activă a forțelor germane“. Ce stranii cuvinte! O „defensivă“ bazată pe „o luptă în Germania“, o „defensivă“ care să implice „participarea activă“ a trupelor vest-germane!

În „Memoriile“ sale, care se pot găsi în vitrina oricărei librării din Germania occidentală — spre deosebire de operele lui Heine sau Schiller — Otto Abetz, fostul gauleiter al lui Adolf Hitler la Paris, însemnează următorul îndemn adresat urmașilor fűhrerului paranoic: „Să camuflăm puterea germană sub paravanul solidarității europene“. Dacă am fi amatori de jocuri de societate, am pune față-n față aceste cuvinte, lipsite de abilități diplomatice, cu acelea roșite de Duisberg, unul dintre directorii lui „I. G. Farbenindustrie“ și prieten intim al lui Adenauer: „Pentru a realiza visul secular al Reichului, va trebui să folosim miracul pan-european“. Magnatul industriei chimice germane visează o Germanie „de la Bordeaux

pînă la Sofia“, tot astfel cum cancelarul Adenauer visează una „pînă la Urali“. Se știe doar că n-a trecut nici măcar un an de cînd noul Hitler a proclamat în Bundestagul de la Bonn: „Cea mai bună soluție pentru recucerirea estului german este reînarmarea Germaniei în cadrul „armatei europene“. Și ce înseamnă „estul german“, aflăm de la Seebohm, ministru al transporturilor în satrapia de la Bonn: „Germania de la Maas pînă la Memel, de la Etsch pînă la Belt“. Orice hartă și orice manual de geografie, întocmite cu respect pentru adevăr, arată că Maasul curge prin Franța, Belgia și Olanda, că Memelul se află în Uniunea Sovietică, că Etschul este un rîu italian și că Belt este o strîmtoare aparținînd Danemarcei. Ce fel de „securitate colectivă“ apără această „armată europeană“ care se pregătește să pună proteză crocodilului prusac veșnic nesătut?

Pe vremuri, Poincaré și președintele american Wilson, englezul Baldwin și socialistul francez Briand, mai puteau să împingă mase întregi la moarte, fluturîndu-le înaintea ochilor sperietoarea „primejdiei bolșevice“. Azi, minerii francezi zvîrlîți pe drumuri pentru a îngroșa buzunarele patronilor fac o socoteală cum nu se poate mai simplă: „noi sîntem aceia care, cu sudoarea frunții și cu prețul vieții, smulgem pămîntului bunurile sale; noi sîntem aceia care prelucrează, în uzinele morții, aluminiul și fierul, cositorul și uraniul; noi sîntem aceia pe spinarea cărora apasă jugul greu al impozitelor de tot felul, menite să pună în mișcare uzinele și laboratoarele făuritoare de arme ucigăse; și tot nouă ni se pun în mină aceste arme ale morții, ca să sfirtecăm și să fim sfirtecați, să căsăpim și să fim căsăpiți, să devenim asa-

sini sau să pornim întins spre sinucidere.“ Muncitorii Franței — și ca ei, milioane și milioane de alți oameni simpli din toate ungherele Europei occidentale — au început să înțeleagă aceste adevăruri simple, ei înțeleg că li se pregătește o capcană diabolică. Ei nu se vor lăsa înhămați la mașina infernală a „armatei europene“.

În îngîmfarea lor zoologică, apologetii „armatei europene“ uită că, în general, omenirea nu-i lipsită de memorie. Popoarele au mai avut prilejul să audă de o uniune a cărbunelui și oțelului, de pildă în 1924. Pe atunci, ea purta numele de cartel internațional al oțelului, dar avea aceeași menire: „europenizarea“ industriei grele din vestul continentului, crearea unui arsenal războinic îndreptat împotriva Țării Socialismului. Popoarele nu le este necunoscută nici formula „armatei europene“, nici aceea a „pan-europenismului“. După Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, prin 1922, contele Cudenhove-Calergi — inițiatorul „mișcării pan-europene“ — a mărturisit că această întreprindere nu-i nimic altceva decît o combinație anti-sovietică. Aristide Briand, cu a sa „Uniune Federală Europeană“, nu urmărea nici el altceva. Încercările din acele vremuri ale imperialismului francez de a constitui un „bloc occidental“ nu s-au deosebit de loc de ideea hitleristă a „unificării Europei“ pentru întronarea unei „noi ordini“. Hitler-Göring & Co. au vorbit și ei cu același patos, ca și Adenauerii de astăzi, despre „economia europeană unică“, despre „interesele Europei“, dar tot pentru a-și vîrî ghearele în bunurile altor state, mai slabe. Între „unificatorii“ de azi ai Europei și acei din 1941 se poate desluși cu ochiul liber o certă trăsătură de unire: streangul spînzurătorilor cu care bandele S.S. au presărat pămîntul însingurat al țărilor cotropite.

În august 1942, ocupîndu-se de obiectivele ocupării teritoriului sovietic, „unificatorul“ Hermann Göring se adresa canibalilor nazisti: „Ați fost trimiși acolo nu pentru a lucra în folosul oamenilor ce vă sînt încredințați, ci pentru a stoarce din ei cît se poate de mult. Intenționez să jefuiesc și să fac aceasta în mod temeinic“. Azi „unificatorii“ americani, oferind dolari magnaților din Ruhr pentru a dezvolta „talentele“ lor întru ale omuciderii, spun la rîndul lor: „Am dat dolari. Vrem contravaloarea. Contravaloarea dolarilor investiți, ba chiar și însuși mai mult. În numerar, ca și în oameni“. Canibalii din Wall-Street vor să „europenizeze“ nu numai fabricile de arme, dar și masele de carne de

tun. Popoarele au însă în urma lor o experiență plină de anare învățăminte. Ele gîndesc și își spun cu simplitate: „deoparte sîntem noi, popoarele, sutele și sutele de milioane de oameni; de partea cealaltă se află incendiarii, niște triburi de canibali — 60 de familii hrăpărețe din Wall-Street, 22 de familii nesățioase din Ruhr, 200 de familii nesătute din Franța... Ei făuresc mereu alte și alte blocuri agresive și fabrică de zor noi arme ucigăse; noi luptăm pentru a făuri noi forme de viață. Ei trăiesc în trecut. În fața noastră se deschid zările largi ale viitorului.“ Și sînt tot mai numeroase milioanele de oameni care recunosc sub masca fariseilor „unificării europene“ pe dușmanii de moarte ai libertății popoarelor. Iată de ce elocința avocaților războinici nu-i poate ajuta pe fabricanții de tunuri să cîștige procesul. Rațiunea omenirii se bizuie pe logica istoriei, implacabilă și de neînvins. Iar logica vieții cere ca popoarele să biruie.

CASA DIN STRADA

PAVLOV

La începutul lunii mai a anului 1949, în limbajul nostru obișnuit a intrat un nou cuvânt: radioficare. În zilele acelea lua ființă în București, în raionul Grivița Roșie, primul centru de radioficare, primind numele de „1 Mai”. Din casa cu nr. 64 din strada Pavlov, unde se aflau aparatele de recepție și emisie ale centrului, porneau sute de fire, răspîndindu-se pe străzile cartierului. De aceste fire erau legate sute și mii de difuzoare aflate în casele ceferiștilor și ale cetățenilor din străzile aflate în jurul Atelierelelor „Grivița Roșie.”

Acesta era primul pas în opera de extindere a radiofoniei în țara noastră. Cele câteva sute de centre de radioficare, cu peste 400.000 de abonați, date în funcțiune în toate colțurile țării, în cei cinci ani de la înființarea primului centru, dovedesc succesele înregistrate pe acest drum. De unde înainte ascultarea emisiunilor de radio era un lux ce nu și-l putea permite masa largă a oamenilor muncii, ea a devenit astăzi o necesitate. Pe măsură ce se înființează noi centre de radioficare, sporește și numărul

posesorilor de difuzoare, numărul abonaților și ascultătorilor.

...Să intrăm câteva clipe în casa din strada Pavlov. În afara emisiunilor posturilor centrale de radio, centrul transmite emisiuni proprii în fiecare zi, între orele 18 și 19. Pentru aceasta, centrul este dotat cu un mic studio, asemănător celor de la postul de radio București.

Este ora 18. În studioul centrului, un grup de tineri așteaptă emoționați semnalul de începere pe care-l dă operatoarea Clementina Mirea (fotografia nr. 1). Sînt membrii echipei de teatru a căminului cultural „Ștefan Gheorghiu”. Se tem oare că n-or să aibă același succes pe care săptămîna trecută, în cadrul emisiunii „Teatrul la microfon”, l-au avut actorii Teatrului C. F. R.-Giulești? Nu! Băieții n-au pricină de îngrijorare! Au pregătit vreme îndelungată piesa lui Mihai Leonard „Oamenii poruncesc pămîntului” și acum sînt gata s-o interpreteze la microfon (fotografia nr. 2).

Emisiunile zilnice sînt redactate de colectivul de redacție al centrului. Ele oglindesc viața cartierului, conțin probleme legate de activitatea muncitorilor din fabrici, a tineretului, a gospodinelor și copiilor. La aceste programe își dau concursul tehnicienii, precum și echipele artistice din cartier, care au astfel posibilitatea să se dezvolte pe linia activității lor.

Sutele de abonați ai centrului ascultă cu plăcere emisiunile. În fotografia nr. 3: în jurul difuzorului, în locuința lor din str. Pavlov nr. 46, membrii familiei monterului

Dumitru Butnaru de la Atelierele „Grivița Roșie” ascultă programul prezentat de echipa căminului cultural „Ștefan Gheorghiu” la microfonul stației de radioficare.

Ca și Butnaru, în fiecare zi, zeci de mii de muncitori și țărani muncitori ascultă cu plăcere, alături de familiile lor strînse în jurul difuzoarelor, programele posturilor centrale de radio și ale stațiilor de radioficare.

Prin întreaga activitate desfășurată, centrele de radioficare din orașele și satele patriei contribuie la ridicarea nivelului cultural al ascultătorilor, la marea operă de culturalizare a maselor.

PICTORUL IĂNOS KRIZSÁN

Cu pictorul Iános Krizsán m-am întâlnit ultima dată prin anul 1947. Stătea în fața ferestrei largi a atelierului său și privea afară. Scăpătînd spre apus, soarele îi învăluia într-o lumină dulce, aurie, silueta sa înaltă, subțiratică, chipul cu trăsături fine și părul încrunțit. Am discutat despre artă, despre pinzele sale, și la despărțire ne-am făgăduit să ne vedem curînd și să reluăm discuția. Cînd, nu mult după aceea, am poposit din nou în Baia Mare, artistul nu se mai afla printre cei vii...

Iános Krizsán s-a născut în 1888 la Căvnic, un sat de mineri din apropierea Băii Mari. La vîrsta de 14 ani se înscrie la „Școala liberă de pictură”, înființată chiar în acel an în Baia Mare, școală în care tînrul provenit dintr-o familie de mineri a putut să-și termine studiile doar cu prețul unor neobosite strădăni.

Școala de pictură din Baia Mare își însușise, la începutul activității ei, principiile artistice progresiste ale burgheziei în ascensiune, avînd la bază moștenirea înaintată a picturii realiste din secolul al XIX-lea. Adeptii acestei școli auluptat împotriva artei retrograde promovată de oficialitate, împotriva dulcegiilor în pictură, la modă în acea vreme.

Totuși, intrucît această școală nu a reușit să depășească concepția burgheză asupra artei, odată cu întărirea reacțiunii pe plan social-politic a slăbit și glasul curajos al pictorilor băimăreni. Protestul lor viguros a făcut loc treptat unei „originalități” de factură formalistă. Curentul decadent care venea dinspre occident și-a găsit partizani și printre pictorii școlii din Baia Mare, influenșîndu-l o vreme și pe Krizsán. El și-a dat însă seama că haina decadentismului îi este străină și s-a reîntors la reprezentarea sinceră, aprofundată și bogată în sentimente, a frumuseților naturii.

În cele mai frumoase din picturile sale, Krizsán a zugrăvit natura în neîncetată înnoire. Deosebit de mult l-a atras perioada de trecere de la iarnă la primăvară, atunci cînd întreaga natură freacă, renaște. Acestei teme i-a închinat el pinzele: „Topirea zăpezilor”, „Martie”, „Valea Roșie”. În alte lucrări aduce imaginea naturii după furtună: norii plumburii, destrămați și peticiți, sînt străbătuți de câteva plăpînde raze de soare, dătătoare de viață. O altă imagine des întîlnită în opera lui Krizsán este cea a castanilor înfloriți. În unele tablouri pictorul zugrăvește decluri întregi acoperite de castani, altele înfățișează, aproape portretistic, un singur castan cu o bogată coroană. Și nu este o întîmplare că artistul provenit dintr-o familie de mineri a evocat în numeroase tablouri acele mahalale din Baia Mare locuite numai de mineri — aducînd astfel impresionante mărturii ale felului mizer de viață pe care o trăiau aceștia în anii exploatarii capitaliste.

Critica de artă burgheză, deși nu a putut ignora cu totul prezența în arta noastră plastică a acestui talentat artist, i-a subestimat valoarea, trecînd sub tăcere aspectul protestatar al lucrărilor sale. Abia în condițiile democrației populare, acest poet al peisajului băimărean își recapătă locul care i se cuvine în istoria plasticii noastre. Și expoziția organizată la Cluj în toamna anului trecut, constituie una din acțiunile menite să valorifice opera pictorului. Astăzi, la șase ani de la moartea sa, către Iános Krizsán se îndreaptă prețuirea oamenilor muncii din țara noastră.

István BORGHIDA

Iános Krizsán :

Topirea zăpezilor

Bate vînt nou în Nîma Cărpinişului*)

Nuvela lui Remus Luca — „Ana Nucului” — s-a scos din tiparniţă în nişte condiţii grafice care te duc cu gîndul la poveştile străbune despre caii jigăriţi şi feţii frumoşi, feciorii de împărat... Nimenia nu-şi poate închipui că un asemenea cal — numai el dintre toţi bidivii slăvitei curţi împărăteşti — e în stare să mînfînce jeratic. Feciorul de împărat n-are de unde şti ce comoară stă ascunsă sub înfăţişarea jalnică a costelivului armăsar, pînă nu vine o bătrînă înțeleaptă cu sfatul ei tot așa de înțelept.

Așa și cititorul. Nici un semn grafic nu-l atrage spre cartea lui Remus Luca. Dar, îndată ce începe lectura, cred că încearcă uimirea feciorului de împărat din poveste... Editura s-a căsnit și s-a răsădit ca să-i prilejuiască cititorului o atît de plăcută surpriză. Pentru că sub jalinca înfățișare a cărții, cititorul descoperă o comoară. S-a-tunci transmite scriitorului un călduros „mulțumesc”, iar editurii un zîmbet ca acela adresat unui șmecher: „strașnic m-ai păcălit; să-ți fie de bine!”

E greu de spus dintr-o dată prin ce te farmecă povestirea lui Remus Luca...

Prin stil? Prin limba foarte proprie a scriitorului? Prin tălcurile scoase la iveală cu cele mai felurite prilejuri? Prin conflictul dintre Ana Nucului și soțul ei Petrea? Prin gingășia sulatească a eroilor, oameni simpli, dar cu o puternică și pasionantă viață interioară? Toate la un loc contribuie, învâluindu-te plăcut, ca o seară de iulie u lună și cu zvon de greieri. Dar după ce închizi cărțile mulțumit că Petrea Nucului s-a întors la casa lui și a Anei, unde pereții i fața de masă, cuptorul i blidele, cămășile și așternutul, sint curate ochi, upă ce te bucuri că Ana biruit greutățile începutului, îți mai stăruie în minte imaginea celui cătun ierduț undeva pe cîmă Ardealului și te bucuri u știu a cita oară de hîmbările survenite acolo.

În asemenea cătun amănt ca Nîma Cărpinişului, umeni ca Petrea Nucului aflau cu prisosință. Era

o lume mărunță, neluată în seamă, apăsată cu obrazul în tină și cu spatelul cocîrjat sub munci... Împărăteau în acea lume descîntecele despre duba neagră, „visul maicii domnului” și Apocalipsa, domnul primar, și domnul perceptor, și slăvita pușcă a jandarmului... Laolaltă cu ei hălăduiau în tîhnă oameni sături ca Nădlag Chioru, fostul stăpîn al

lui Petrea Nucului, ca Visarion Crețu, la care argățise Macavei Savu... Sub dîșii se încovoia, ca un deal domol, uriaș și de neclintit, mulțimea roboitoare din Nîma. Mocnea ceva în măruntaiele acestui deal, o mînie și o înverșunare surdă, dar nemulțumirea lor se părea că izvorăște mai ales din neputința de a se măsura cu Nădlag, cu Visarion, cu jandarmul.

Iată însă că vin niște vremuri noi, neobișnuite, nevăzute de bieții „proști” din Nîma Cărpinişului și niște oameni care pun la îndoială cum că așa a lăsat Dumnezeu să se scurgă viața mulțimii: ea să robotească și doi-trei, o mîna de stăpînitori, să zburde... Prin cătun sufla un vînt necunoscut, răscolind totul. Cine să-l priceapă? Și cum ai putea pricepe un asemenea vînt? Asta-i o nebulie și o țicneală... Rînduiele lumii, cunoscute din vremuri cîrunte, nu se pot clinti.

De bună seamă, așa vedeau cei din Nîma Cărpinişului, cu neîncredere, cu bănuială, așteptînd răbdători să se potolească vîntoasa asta care-i uimea în fiecare clipă cu nădrăvăniile ei.

Totuși, se alegeau unii — la început tare puțini — și se smulgeau din amorțea veacurilor, ridicau fruntea din țărînă, deschideau fereastra sufletului, ca să răzbată înlăuntru-le reveneala cea nouă.

„Aștia-s niște țicniți!” — socoteau între ei ceilalți. Așa și cu Ana. A fost socotită de bărbatul ei o zărghită. Auzi, una ca Ana Nucului să ajungă doamnă, directoare la căminul cultural! Unde s-a mai pomenit una ca asta? Și căminul cultural fusese privit cu aceeași neîncredere, cu indiferență și ironie.

Dar oameni ca Ana și ca Macavei Savu nu se lasă doborîți ușor. Li s-ar potrivi zicala prinsă în verburile lui Coșbuc: „Sînt greu

NICUȚĂ TĂNASE S-A FĂCUT BĂIAT MARE...*)

Ori de cîte ori găsesc în publicațiile noastre cite un nume nou, mă cuprind o senzație plăcută, plină de așteptări: ce are de spus noul confrate?

La fel s-a întîmplat și atunci cînd am răsfoit numărul 12 (1953) al „Vieții Romînești” și am întîlnit numele lui Nicuță Tănase. Am răsfoit cu curiozitate primele pagini ale nuvelei „M-am făcut băiat mare”, că de citit, mi-am zis, o să am tot timpul și acasă. Dar, după primele trei pagini, am citit încă, și încă trei... Pe urmă, m-am așezat mai comod, mi-am desfăcut cravata și la ultima filă mi-a părut rău că nuvela nu are încă cincizeci, încă o sută de pagini. Ei da, Nicuță Tănase are multe de spus și o spune într-un fel atît de atrăgător, încît nu cred să fie mulți cititori cărora să nu le pară rău cînd se despart de Traian Androne, eroul nuvelei.

În timpul lecturii, trebuie să vă mărturisesc, m-am întrebant de mai multe ori: „Oare de unde o fi aflat Nicuță Tănase atît de multe lucruri din biografia mea?” E drept, Motoroiul meu se numea Glass; Vrabete — Ciuntu, iar Rizoiu nu mai știu cum... Și cred că foarte mulți cititori își regăsesc crîmpeie din viața lor. De altfel cred că în asta constă unul din meritele nuvelei „M-am făcut băiat mare”. Al doilea merit constă în faptul că, ici, colo strîngi din dinți, îți înclăzești pumnii, îl urăști pe Motoroi, deși „e bun ca piinea lui Dumnezeu”, îl urăști pe Vrabete, ca și pe toți regii înșirați pe pereții din casa lui și toată galeria de oameni care sugeau vloga celor din mahalale, întreaga societate, căreia oamenii ca nea Albăstroiu au și început (și asta reiese clar din nuvelă) să-i sape mormintul.

Multe pasaje ale nuvelei te fac să zîmbești, dar zîmbești cu atîta amărăciune, încît, văzîndu-te în clipa aceea un dușman, nu știu dacă ar avea curajul să zîmbească și el. Și totuși zîmbești, pentru că știi că vechea orînduire, condițiile care l-au creat pe Motoroi, pe Vrabete și pe Rizoiu nu mai sint. Nu mai sint nici hotelurile „Pod-Dîmbovița” și „rogojină” și au început să dispară și casele cu „sprăi”, iar copiii noștri nu mai sint nevoiți să se ducă la gară, să facă rost de „lovele”.

*) Nicuță Tănase — „M-am făcut băiat mare”, sub tipar la E. S. P. L. A.

De sigur procedul literar al lui Nicuță Tănase nu este nou: constă în crearea unei oglinzi strîmbe în conștiința personajului care reflectă tocmai contrariul adevărului. Astfel, deși Traian afirmă sus și tare că Motoroi e un „om bun ca piinea lui Dumnezeu”, îți dai seama de bunătatea lui și de „bun” ce e, îți vine să-l scoți din paginile nuvelei și să-i cîrpești două perechi de palme, așa cinstite, romînești... Tot ca o oglindă strîmbă (naivitatea neîntînată a lui Traian) îți răstoarnă adevărul cînd acesta afirmă că... „stă toată ziua-n pat, tata. Ca boierii. Nimic nu face.” (E momentul cînd tatăl său se află pe patul de suferință, după ce și-a pierdut brațul).

E multă prosepțime în lucrarea lui Nicuță Tănase. „Îl cunoști pe cutare? Nu? Ți-l prezint eu”. Și în două-trei fraze scurte și se conturează un nou personaj.

Ar fi multe de spus încă și despre felul cum gîndește și cum judecă Traian Androne și despre nea Albăstroiu și despre Grigore, despre cei de la gară, despre negustorii de ziare. De asemenea ar trebui pomenit și despre povestirea „Vino să mă vezi” apărută în „Gazeta Literară”, în care însă Nicuță Tănase e mai superficial, deoarece de dragul hazului sacrifică uneori ideea pe care și-a propus-o să o realizeze. Bine înțeles, ar trebui amintit și despre pericolul manierismului care-l paște pe autor. Cred, totuși, că pentru cei care l-au îndrăgît pe Nicuță Tănase aflînd „cum s-a făcut băiat mare” e mai important să afle că nu peste mult timp va termina noua lui lucrare de proporții mai mari, din care vom cunoaște povestea unui tînar crescut în mahalalele Bucureștiului. Acțiunea nuvelei se petrece între anii 1945—1950.

În încheiere, aș vrea să spun că ar fi bine ca a doua lucrare a lui Nicuță Tănase să nu mai zăcă șapte luni în birourile editurii.

Asta nu e bine nici pentru el și nici pentru cititorii lui Nicuță Tănase.

Francisc MUNTEANU

bătrînii de pornit, dar de-i pornești sint greu de oprit”. Ana și Macavei Savu și alții ca dîșii, s-au pornit cu greu și cu șovăială, dar în curînd reușiră să desferice puterile zăvorțite în ascunzișul întunecat al oamenilor din Nîma, împlinînd directivele partidului cu privire la revoluția culturală. Odată cu știința, ideile despre o viață nouă pătrund și sparg întunericul și înăpoterea, zămislînd în oameni ca Petrea Nucului mugurii încrederii în sine, ai unui ideal de viață. Cît de înăpotat era Petrea, se vede din felul cum se îndepărtează de Ana lui... Cît de fericit va fi el, se vede din felul cum începe să descifreze: „c-u-c, cuc”, descoperînd cu încintare că el, Petrea Nucului, nu-i prost, nu-i de loc prost...

Cum zic, la sfîrșitul cărții, cititorul încearcă o mare bucurie: în țara noastră, unde

atîta vreme poporul a fost obidit și asemuit dobitoacelor, lucrează o putere uriașă, miraculoasă prin realizările ei: clasa muncitoare se auto-crește, se auto-educă, forțele ei creatoare îmbobocesc slobode ca mugurii în faptul primăverii, dînd sevă procesului de transformare a conștiinței țărănimii muncitoare. Care-i puterea asta? E partidul nostru, al celor ce, cu mîinile și cu mintea, fărîmăm tot ce se află minunat pe pămînt!

Autorul a știut să pună în lumină, cu îndemîinare și inteligență, toate aceste lucruri. El a dovedit cunoaștere și pătrundere a faptelor, a ideilor, a sufletului omenesc. E drept că uneori se lasă furat de darul de povestitor, lungînd narațiunea, că nu reușește să închege bine felurile episodice și conflicte secundare, că oamenii de partid —

chiar Macavei Savu — nu ne conving prin personalitatea lor, ci mai mult prin vorbe.

Acestea-s lipsuri comune multora dintre cărțile noastre și, în momentul de față, mulți scriitori lucrează la remedierea lor, la crearea de cărți mai bine construite și la eroi care să rămînă modele.

Pentru Remus Luca, nuvela „Ana Nucului” e un început curajos pe drumul greu al prozei de mare întindere... Așteptăm de la el cu încredere împlinirea făgăduințelor răspîndite pe fiecare pagină a cărții sale. Iar editurii îi dorim, cu mîna pe inimă, să încerce alt fel de glume cu cititorii și — să ni se îngăduie — cu scriitorii. Nu de alta, dar socotim fiecare că ne-am prins într-o muncă serioasă, grea și plină de răspundere.

Dumitru MIRCEA

*) Remus Luca — „Ana Nucului” Editura Tineretului — 1953.

ACASĂ, ÎN SUD...

Schită de Lanston HUGHES
Ilustrație de Roni NOEL

I

Cînd porni la drum spre casă, bagajele și cutia în care-și ținea vioara și erau acoperite de etichete multicolore și de inscripții în limbi străine, pe care părinții săi nu le-ar fi putut înțelege. Erau vize puse la vămile unor frontiere îndepărtate, etichetele hotelurilor europene și ale pachetelor care străbat oceanul la mii de kilometri de Hopkinsville. Acestea dădeau bagajelor și cutiei viorii o înfățișare veselă; aduceau a spectacol de circ.

Existența lui, a unui negru în vagon, îi nedumeria pe alții care se întrebau cine naiba putea fi tînărul cu pielea cafenie. Iar cînd coborî în gara unui orașel din Missouri, fu înconjurat de o coată de gură-cască ce începură să se holbeze la el.

Înapoiat dintr-un turneu făcut în străinătate, Roy Williams venea acum în vizită la maică-sa, la sora lui și la frații care mai rămăseseră acasă. Roy lipsise cîțiva ani, în cursul cărora cutreierase prin lumea întreagă. Se întorcea acasă foarte elegant, dar grozav de slab. Nu era sănătos. La drept vorbind, tocmai boala îi pricinuisse întoarcerea. Simțea că va muri curînd; de aceea dorea să-și revadă mama. Credința aceasta îi creștea neîncetat în suflet de vreo doi-trei ani. I se părea că i se întîmplase prima dată la Viena, un oraș vesel dar care se zbătea în agonie și în care atîția oameni mureau de foame, deși se mai găseau destui bogătași care puteau să mănînce icre negre, să bea șampanie și să întretină cocote de lux, în localurile de noapte unde cînta orchestra lui Roy.

Îndărățul draperiilor scînteietoare ale jazzului lui Roy, pîndea moartea. Se îmbolnăvea și el, văzînd cum oamenii leșină pe străzile Vienei, în vreme ce unii se ghiftuiesc. Îl durea inima văzînd fete albe, care-l urmăreau cînd se ducea acasă seara tîrziu, oferindu-și trupul ca să poată avea ce mînce.

La Viena, Roy locuia singur. Muncea să-și desăvîrșească arta și lua lecții cu unul din cei mai buni profesori de vioară. Dar avea de furcă pentru a scăpa de frumosele înfometate care-l urmăreau. Roy avea slujbă și locuință și, petrecînd o noapte cu el, oricare ar fi putut să ducă ceva de mîncare familiilor lor. „Europa e un iad — își spunea Roy. N-am mai văzut asemenea foamete, aproape nici chiar printre negrii de la noi“.

Cînd orchestra ajunse în Berlinul de vest, fu și mai rău. Îndărățul înșelătoarei solidității a părții apusene a marii capitale se ascundea o foame și o suferință care întreceau orice închipuire. Iar poliția lovea cu bastoanele de cauciuc în oamenii care protestau, furau sau cerșeau. Totuși, în cabaretul unde cînta Roy, o seamă de oameni mai aruncau bănet. Rideau și dansau în fiecare seară, fără a se gîndi măcar o clipă la copiii care, afară, dormeau prin ganguri, la oamenii care-și fabricau case din lăzi de ambalaj, ori la femeile nenorocite, nevoite să bată trotuarul.

La Berlin, tristețea îl apăsa din ce în ce mai mult pe Roy. Tot acolo începu să tusească. Într-o noapte, cînd se afla la Praga, avu o hemoragie. Ajuns la Paris, o femeie îl îngrijii și Roy se mai îndreptă. De-atunci gîndul că moartea îl amenință dintr-o clipă într-alta nu-l mai părăsi. Tusea și tristețea se culbăriseră în el. Se hotărî să plece acasă.

Debarcă la New-York în ziua cînd președintele în persoană izgoni din Washington delegația de foști combatanți. Zăbovi citeva zile în Harlem. Mai toți prietenii săi, muzicanți și actori, erau șomeri, sufereau de foame. Văzîndu-l pe Roy atît de elegant, nu șovăiră

să-i ceară bani împrumut. Noaptea, femeile îi șopteau pe străzi: „Vino, baby. Am să-ți zic două vorbe, darling“.

„Putreziciune peste tot“ — își zicea Roy. „Vreau să mă întorc acasă“

II

— E bine tuciurul! — exclamă un gură-cască, cînd îl zări pe platforma vagonului, profilîndu-se elegant și zvelt pe cerul de septembrie și înconjurat de valizele sale cu etichete pestrițe. Roy cobora dintr-un vagon Pullman, lucru neobișnuit pentru un om negru din ținuturile acelea.

— Asta-i culmea! țipară albi.

Deodată cineva țipă cu o voce nazală:

— Să mă ia dracu'dacă ăsta nu-i Roy Williams!

Roy îl recunoscu pe Charlie Mumford, un coleg de școală care locuia de cealaltă parte a aleii, un flăcău voinic, cu gîtul roșu, care purta un costum alb. Își scoase mînușa și-i întinse mîna. Celălalt șovăi, apoi i-o strînse grăbit. Roy uitase că se află în America: să porți mînuși și să strîngi mîna unui alb — ce îndrăzneală!

— De unde te-ntorci, băiete? îl întrebă albul.

— Paris! răspuse Roy.

— Da' la ce naiba te-ntorci? — se înălță, de lîngă un cărucior cu bagaje, un glas cu accentul tărăgănat din sud.

— Vreau să-mi revăd mama, zise Roy.

— Ei poate să-i facă mai multă bucurie decît nouă — mirîi alt alb.

Fiînd că nici un hamal nu-l lua în seamă, Roy își duse bagajele pînă la un Ford ruginit și rablagit, care trecea drept taxi. Se simțea slăbit și i se învîrtea capul. Fumul și praful îl făcuseră să tusească. Albi din gară îl priveau cu asprime. Îl auzi pe unul mormăind: „Negru murdar“. I se sui singele în obraji. Pentru prima dată după șase ani își dădu seama de culoarea pielii sale: era iar acasă.

III

O, cîntece ale sudului! Bumbac înflorînd luxuriant în soare! Umbră a magnoliilor! Dezgheț dinții și arbori de abanos! Cîini care, în nopți de octombrie, alungă oposumii!) O, turte dulci și calde, cu unt în inimile voastre galbene!

— Mult mă bucur că te-ai întors, fiule. Ce să-ți faci de mîncare măicuța? Sînt sigură că vrei o mîncare ca lumea. Turtă de porumb și legume și porc sărat. Maică, doamne! Ai niște straine grozave, dragule! Dar slab mai ești... Otorul meu, trag nădejde că mai rămi o bucată de vreme și pe-acasă. Ce-or să se mai dea în vînt după tine fetele de aici... De pe-acum se și ciorovăiesc pentru tine... Dragule, cînd cînti la vioară, simt că sînt, parcă, altă făptură... e atît de curat cîntecul... Cîntă la vioară, băiatul meu! Dumnezeu te-a înzestrat cu darul ăsta; cum mă vezi și cum te văd!...

E ciudat cum toți albii ăștia din Hopkinsville știu atîtea lucruri despre tine, și doar abia ai picat. Cucoana unde lucrează sora ta i-a spus că ar fi citit ea undeva că orchestra ta era la Paris. I-a cerut surorii tale să te ducă la ea să-i cînti. I-am spus surorii tale că n-ai să cînti la nimeni și să-i răspundă albei celeia că o să cînti doar la biserică. Acolo poate să vină și dînsa, la fel ca toată lumea. N-are decît să plătească 25 de cenți spre slava domnului, să te poată auzi cîntînd. Nu-i așa, fiule? Nu-i

1) Oposum—animal cu blană scumpă.

asa că o să cînti pentru domnul, la Hopkinsville? Ai cîntat pentru diavol nopți de-a rîndul, acolo, departe, în Europa... Ajută-mă Isuse! Mă duc să-mi scot rufele din apă! Și, pînă mai studiezi tu, azi după prînz o să-ți fac o plăcintă cu dovleac. Văd că-ți și lasă gura apă... Dragule, Mummy e foarte mulțumită că te-ai întors acasă... Cîntă la vioară, fiule!

IV

Epitropii și doamnele care se ocupau cu serbările de binefacere vinduseră o mulțime de bilete. Concertul dat de Roy la biserica din Shiloh fu un succes. Locurile din primele rînduri costau 25 de cenți și erau ocupate de negri. Uitînd de rivalitățile lor religioase, bapțiștii și metodistii stăteau alături. Și se aflau în bănci o droaie de negrese — fermecătoare făpturi negre — ale căror guri purpurii erau îndreptate spre Roy. În mijlocul larmei neconținute, biserica se umpluse de lume, aerul, îmbibat de parfumuri, vibra de risete înăbușite și de conversații duse în șoaptă. De-a lungul aripilor laterale se auzea scrișitul pantofilor noi. Oamenii începură să bată din palme, căci timpul se scurgea. Concertul începu cu întîrziere. Biserica era atît de înțesată de lume, că nu găseai loc s-arunci un ac.

V

„Iată, Brahms e executat pe-o vioară vieneză, într-o biserică neagră din Hopkinsville, Missouri! Mîinile brune și fine ale unui tînăr bolnav dau glas strunelor, pentru un auditoriu de albi săraci și de negri și mai săraci decît ei. Bună seara, mr. Brahms! Sînt departe de casă, visul dumitale m-a făcut să călătoresc și să cînt, străbătînd lumea în zbor. Și eu am visat, mr. Brahms; am nutrit un vis mareț, care acum nu se va mai înfăptui niciodată. Am visat o scenă vastă, într-o sală uriașă cum e Carnegie Hall sau sala Gaveau. Iar dumneata, mr. Brahms, răsăreai din bezne cîntînd; atît de puternic și de aveva, încît o mie de oameni își înălțau chipurile spre mine, cum fac cînd Roland Hayes cîntă „Răstignirea“. Doamne, iată ce vis mă înaripa înainte de a mă fi îmbolnăvit, înainte de-a fi fost silit să mă întorc acasă...“

Și iată că primul meu concert în America îl dau pentru mama mea și pentru epitropii bisericii din Shiloh, care au adunat gologani de 25 și de 50 de cenți datorită lui Brahms și mie. Nune aflăm la Carnegie Hall. M-am întors acasă... Dar oamenii mă privesc. Mă privesc ca o singură pereche de ochi.

Prieteni — s-ar cuveni să spun: „Doamnelor și domnilor“ (în public se află și albi care nu-mi sînt prieteni...) — aceasta e „Meditația lui Thais“ de Massenet... E inima zdrobită a unui vis care s-a înfăptuit fără a căpăta viață. E muzica. Iar eu, stînd în pragul acestei lumi, vă primesc ca gazdă. Ah! Trupuri de viață și de dragoste, cu mîini negre, cu chip de aur și buze de vioară mlădioasă care cîntă... In-cetișor, Roy! E cald în biserica asta înțesată, și tu ești bolnav ca un cîine...“

...Ți-ai aduci aminte, măicuța, ți-ai aduci aminte de placa aceea a lui Kreisler, pe care-o puneam la patelefonul nostru vechi cînd eram puști? Numai eu țineam la ea; tu nu spuneai nimic cînd o puneam într-una, fără să mă mai satur de ea...“

Unde oare mi-ai cumpărat vioara? De cele mai multe ori nici n-aveai cu ce plăti lecțiile pe care le luam o dată pe săptămînă cu bătrînul Miller...“

De ce-ai plîns, măicuța, cînd ți-am scris că plec în sud cu o trupă care cîntă arii duioase, în loc de imnuri? De ce-ai plîns, măicuța, cînd ți-am scris că am fost angajat la un jazz să cînt într-un cabaret de pe State Street, la Chicago...?“

De ce te-ai rugat toată noaptea, cînd ți-am scris că aveam un contract să cînt într-un local de noapte din Berlin? Totuși, îți explicam că la Berlin se află unii dintre cei mai buni profesori din lume și că la întoarcere voi fi în stare să cînt așa cum cînta Kreisler, pe placa ce o auzeam la patelefonul nostru rugușit... Nu ți-am trimis și bani?... Ah, visul acela...! Thais! Thais! Firește că tu nu-i semeni întru nimic, tu, cea de colo, care mă privești tîntă, din primul rînd, femeie albă și rahitică, un

pălăria ta roșie și pardesiul tău uzat. Tu n-ai nimic din Thais. Ce-i ceri tu muzicii? Ce-aștepti tu de la mine?... Ne aflăm la Hopkinsville, Missouri... Privește colo în fund, la mulțimea negrilor, pe toate aceste fete negre privind cu încordare spre mine, primind cu tot sufletul lor muzica. Fără îndoială cele mai multe n-au văzut niciodată vreun om în frac, fie el alb sau negru; n-au auzit în viața lor „Meditația lui Thais”. Niciodată nu s-a mai întors în Hopkinsville cineva din rasa lor care să știe să cînte la vioară. Iată cu câtă mîndrie ne privesc, pe mine și muzica izvorîată de sub arcușul meu, pe deasupra capetelor albilor din primele rînduri, pe deasupra capului tău, o, femeie albă cu pălărie roșie și cu un biet pardesiu uzat; dar care ești mișcată de muzică și o pătrunzi...

Cine ești tu, buna mea doamnă?

După terminarea concertului, se găsiră chiar și cîțiva albi care-i strînseră mîna lui Roy și-l felicitară. Negrii spuneau:

— Ce mai, tu știi să cînti ca nimeni altul!

El întinse mîna arsă de febră, tuturor. Stînd mai la o parte, femeia cu pălărie roșie îl aștepta.

Cînd mulțimea se mai împrăstie, ea veni spre Roy și-i întinse mîna. Îi vorbi despre concertele simfonice care se dădeau la Saint Louis și-i spuse că și ea era profesoară de pian și de vioară, dar că n-avusese niciodată un elev ca Roy, că în tot orașul Hopkinsville, pînă la el, nimeni nu avusese asemenea talent. Roy privi chipul ei firav, semănat de pete de pis-trui; era mulțumit că și ea iubeste muzica și că e o cunosătoare.

— E miss Reese — îi spuse maică-sa, după ce femeia se îndepărtă. — O fată bătrînă care e muzicantă la colegiul albilor.

— Da, măicuță — zise Roy. Înțelege muzica.

VI.

Curînd după redeschiderea școlilor, o văzu în nou pe miss Reese, la colegiul albilor. ntr-o bună zi primi un bilețel prin care profesoara îl întreba dacă n-ar vrea să concerteze pentru clasa ei superioară. Ținea să-l acompanieze chiar ea și-i cerea să aducă piese muzicale din repertoriul lui. Pe cît se părea, miss Reese se ocupa de educația muzicală a tineretului din Hopkinsville; le vorbea despre Bach și Mozart studenților săi și i-ar fi fost recunos-cătoare lui Roy dacă el ar fi consimțit să se ducă la colegiu și să execute în fața studenților cîteva din operele celor doi mari maeștri. Bilețelul era scris pe un ton cordial; hîrtia scrisorii era de-o albeață neprihănită.

Roy primi. Maică-sa socoti că e o mare cinste pentru el să fie invitat de albi.

— Miss Reese asta e fată cumsecade, îi spuse și sora lui, Sarah, dacă trimite după tine să cînti colo sus, la școală. E prima dată cînd un negru se duce acolo pentru altă treabă decît să spele podelele; și doar sînt ani și ani de cînd trăiesc prin Hopkinsville. Du-te și le cîntă, spre slava domnului din cer!

Roy cîntă. Dar în ziua aceea avea gîtlejul dscat și ochii îi ardeau. Tușise toată dimineața și în timp ce cînta abia mai putea să-și tragă răsufierea. Tot trupul îi era năpădit de-o sudoare viscoasă. Și cîntă prost.

Miss Reese se arătă mai mult decît binevoitoare. Îl acompaniă la pian iar după ce el sfîrși bucata, se întoarse spre clasă și le spuse studenților tolăniți pe scaunele lor:

— Aceasta e artă, tinerii mei prieteni, e artă autentică.

Studenții povestiră părinților lor că un negru de vreo treizeci de ani venise la colegiu și le cîntase o mulțime de arii trăsnete, din care nimeni, afară de miss Reese, nu înțelesese o notă. Mai adăugară că miss Reese surîdea tot timpul și strigase: „Minunat!” Se părea chiar că răspunsese cu politețe la salutul negrului, cînd acesta plecase.

Roy se întoarse acasă să se culce. Starea sănătății sale suferea noi schimbări. Slăbea văzînd cu ochii și puterile îi pierreau treptat. Noaptea era adeseori agitat, stăpînit de febră. Atunci se scula din pat, se îmbrăca, fără să-și uite mînușile de culoarea untului proaspăt, apoi rătăcea pe străzi la ceasuri tîrzii din noapte, cînd nu se mai zărea prin oraș țipenie de om. Miezul nopții era o oră de neînchipuit pentru plimbare în Hopkinsville, însă Roy lucruse ani de-a rîndul toată

noaptea. Acum îi venea foarte greu să adoarmă înainte de ivirea zorilor.

Intr-o seară plecă de-acasă pentru ultima oară. Era lună plină și Roy n-avu de loc nevoie s-aprîndă lampa ca să se îmbrace. Luna îi lumina odaia, alunecînd de pe tăblia albă a patului spre colțul plin de geamantanele cu etichete strălucitoare îngrămădite de-a lungul peretelui. Razele argintii scînteiau pe feluritele flacoane și sticlucle cu doctorii înșirate pe măsura de noapte. Totuși, Roy aprinse lumina ca să se contemple mai bine în oglinda de deasupra mesei de toaletă ce deforma figurile. Chipul său, odinioară brun, căpătase acum o nuanță cenușie. Avea obraji scobiți. Tremura din cap pînă-n picioare în timp ce-și trăgea hainele. Își puse pălăria moale, își luă mînușile elegante, pardesiul și un baston, de care avea nevoie în ultima vreme, de cînd se simțea tot mai slăbit. Ieși din odaie și afară îl întîmpină clarul de lună al nopților de toamnă.

Pe străzi domnea o liniște desăvîrșită. Pe jumătate despuiți de toamnă, copacii se estompau în lumina tulbure a razelor de lună. Frunzele se roteau încet și-i cădeau pe umeri, în vreme ce el, legănîndu-și bastonul și trăgînd în piept aerul nopții, se îndreptă spre centrul orașului. Noaptea, pe stradă, se simțea totdeauna mai bine. Se gîndea la bulevardele pariziene și la „Unter den Linden”. Se gîndea la Tauber cîntînd: „Viena, orașul visurilor mele”. Visarea îl ducea îndărăt, spre luminile și muzica Europei.

Călătoria aceea în Europa fusese într-adevăr un vis. Maică-sa n-avusese niciodată un han. Se trudise cu mare chin ca toți copiii ei să-și poată sfîrși măcar școala primară. Pentru negri nu există în Hopkinsville decît școală primară. Ca să învețeam mult de cit cu bătrînul Miller, Roy fusese nevoit să fugă de-acasă cu o trupă de cîntăreți ambulanti. Și-apoi, spre norocul lui, dădu peste un jazz care pleca la Berlin. Și toată vremea, singură vioara îi stăpînise gîndul, iar banii cîștigați îi cheltuisese aproape toți numai pe lecții luate cu cei mai mari profesori. Noaptea, muzică de jazz; dimineața, muzică clasică. Se străduise din greu, studiasse zi și noapte; dar ce violonist neîntrecut devenise! Muzică! Adevărată muzică! Și-apoi, la Berlin, începuse să tușească.

În Strada Mare, luminată ca ziua, Roy se lovea acum de o grămadă de oameni, fără să vadă pe nimeni. Visa îmbătat de amintiri și auzea muzică desăvîrșită. Trecătorii se opreau să-l privească și să-și bată joc de hainele lui europenești. Mînuși și baston! „Da! ce se crede oare tuciuriul ăsta mucos din Hopkinsville, Missouri?” Cîțiva copii fluierară după el:

— Hei, bă, negru murdar!

Totul s-ar fi sfîrșit cu bine și albi s-ar fi mulțumit să rîdă și să înjure, dacă o femeie cu chipul destul de ofilit, purtînd un pardesiu uzat și o pălărie roșie, o femeie albă care ieșea dintr-un magazin, nu l-ar fi salutat prietenoasă pe Roy.

— Bună seara.

Roy tresări și-și scoase pălăria cu mult respect.

— Bună seara, miss Reese.

Îi părea bine că o vede. Uitînd că e în America, își scoase mînușile și pălăria ca să dea mîna cu doamna aceea care înțelegea muzica. Schimbară un suris. Un tînar negru și o albă își surideau pe Strada Mare. Apoi ea îl întrebă dacă tot îl mai studia pe Sarasate.

— Da, răspunsese Roy. E admirabil!

— Cunoști interpretarea minunată a lui Heifetz? îl întrebă miss Reese.

Roy tocmai deschise gura să-i răspundă, cînd văzu că femeia pălește de groază. Înainte de-a avea timp să se întoarcă și să vadă ce zăriseră ochii ei, simți cum un pumn greu cît o tonă de cărămizi îi zdrobește falca. Se lovi cu capul de o vitrină și un ciob îi tăie tîmpla. Miss Reese urla. Pe trotuare năvăli o bandă de tineri cu cefe de taur, purtînd treninguri; vînturau pumnii, gata să lovească. Repre-

zentările cinematografului se sfîrșiseră; gloata care ieșea de la film nu îngăduise ca un negru să vorbească unei albe — să insulte o femeie albă — să atace pe-o femeie albă — SĂ VIOLEZE O FEMEIE ALBĂ!

Strigătul scos de miss Reese. În clipa cînd Roy fusese atacat, le dăduse trecătorilor siguranța că negrul se legase de ea. Nici n-avucaseră să afle toți despre ce e vorba, că povestea se umflase, căpătase proporții monstruoase. Roy încercase s-o violeze chiar acolo, drept în mijlocul Străzii Mari, sub luminile scînteietoare ale magazinului. Și izbutise să-și ducă la capăt planul criminal!

„Da, dom'le, chiar așa!”

Atunci îl doborîră la pămînt. Îi călcară în picioare pălăria, bastonul, mînușile și în timp ce-o duzină de oameni se zbăteau s-ajungă pînă la el să-l pună pe picioare, se găsea mereu cîte unul care să-l năucească, lovindu-l cît poftea. Ba chiar se băteau pentru acest privilegiu.

Clătînîndu-se pe picioare, Roy privea mulțimea de albi care-l înconjurau. Avea gura plină de sînge și ochii îi ardeau. Hainele îi erau rupte și mînjite cu noroi. Se întreba de ce se mai oprise miss Reese ca să-i vorbească despre Sarasate. Acum știa că nu mai era chip să se întoarcă acasă, la maică-sa.

Unul din derbedei îl puse pe picioare. Cineva îl scuipă în obraz. (Parcă era Charlie Mumford, colegul lui de școală...) Unul îl înjură fiindcă era negru și altul îl lovi cu picioarele în spate. Și toți bărbații și băiețandrii aceia se porniră să strige și să urle ca niște apucați, în mijlocul străzii ce scînteia de lumină. Mîriiau ca niște cîini și-l smuceau în toate părțile pe negrul plîpînd, îmbrăcat cu îngrijire, trîndu-l prin tot orașul către pădurile din preajmă.

Bietul negru Roy Williams se înăbușea, cu gura plină de sînge. Și larma glasurilor lor urlătoare și a picioarelor care tropoteau se sfărîma, sub clarul de lumină, în mii și mii de note, ca o sonată... După ce albilor îi lăsară trupul întunecat, spînzurat de un copac din împrejurimile orașului, Roy Williams rămase toată noaptea ca o vioară ale cărei strune plîng sub mîngîierea vîntului.

În romînește de Eugen MAKIAN

1. — Maina (sloboziți) parîma! — răsună comanda. Olgonul, ca un șarpe de oțel, se desprinde de chei și este înfășurat cu îndemnare pe tambur. La postul de comandă se află elevul-matroz Mircea Ursu, ajutat de un tovarăș. Pe cadranul, ca un ceas, al postului, indicatorul e la „stop“. Mîna cuprinde vînjos maneta.

2. Ora de marinărie. Grupuri de elevi studiază pe machete caracteristicele vapoarelor, avînd modelul, în mic, în fața ochilor. Mîinile ating grijuliu piesele machetei și în imaginația înflăcărată a acestor tineri, macheta capătă proporțiile impresionante ale vaporului adevărat, la bordul căruia ei se văd în viitor, străjuind frontierele maritime ale patriei noastre.

3. O echipă, aflată în repaus, se împarte în două, punînd la cale o întrecere marinărească: trasul frîngiei. Forțele sînt însă aproape egale...

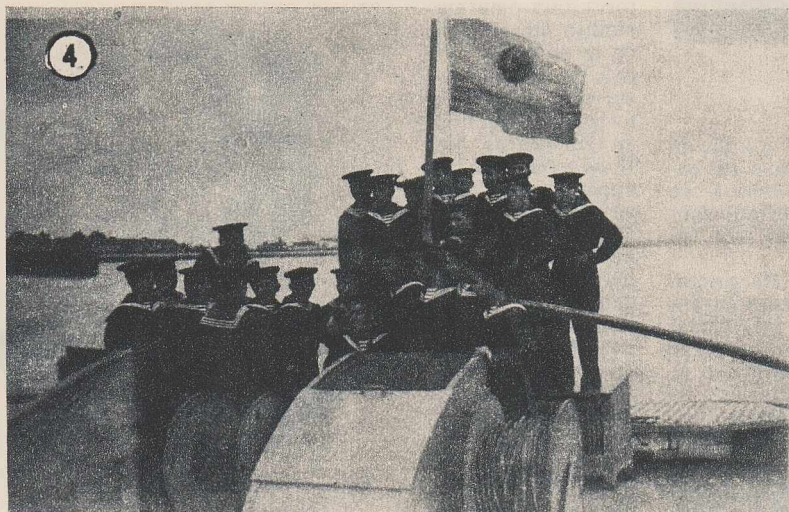
4. Pe nava școală exercițiul s-a terminat. La pupă, în jurul drapeului, elevii cîntă. De sus de pe faleză, tovarășii lor răspund tot prin cîntec celor de pe vas. Și cîntecul lor răsună puternic peste ape, ca o afirmare a tinereții lor ferice într-o patrie liberă și înfloritoare.

5. Ambarcațiunile, la lopoțile cărora se află elevi-matrozi, brăzdează ca două săgeți albe valurile. Ofițerul instructor, de la bordul fiecăreia, indică tactul lopotatului și corectează fiecare mișcare, căci lopotatul este unul din punctele importante ale instrucției unui bun matroz.

6. În adunările și viața detașamentului, pionierii școlii învață să-și întărească disciplina, curajul, să-și formeze o voință de oțel — calități pe care trebuie să le aibă orice marinar adevărat.

7. Nava e în larg. Privirile tînărului viitor marinar „scrutează“ prin binoclu depărtările. Prin fanioane se semnalizează unui post de comandă de pe uscat, desfășurarea exercițiului.

Înainte de întâlnirea cu Anglia la BUDAPESTA

de Bucur BRĂNIȘTEANU

I se spune „muntele Gellért”. Dar este doar un deal îmbrăcat cu brîu des de pădure, unul dintre dealurile care dăruiesc Budapestei și frumusețe, și răcoare. De acolo sus, de pe Gellért, am putut cuprinde încântătoare așezare a capitalei Ungariei, cu străvechile ei clădiri, dar și cu noile cartiere muncitorești, în care se înalță mereu case noi, pentru locuitorii Budapestei.

De acolo, de sus, am admirat îndelung și podurile Budapestei — admirabile construcții ce leagă cele două părți ale orașului — poduri ce au fost refăcute după ce fuseseră toate aruncate în aer de fasciștii în retragere.

Curînd am coborît de pe Gellért, și m-am îndreptat spre unul dintre poduri, de unde pornește un drum spre o minunată așezare de pe Dunăre, spre insula Margareta. Pe această fișie de pămînt nu întîlnești numai dovezile dărnicii naturii, ci mai ales în drumul tău apar lucrările făurite de mîna omului: bazine de înot, ștranduri, terenuri de volei și fotbal, teatre în aer liber, un frumos și elegant hotel.

În acea zi era încă răcoare, așa că i-am găsit pe membrii lotului olimpic de înot an-

trenîndu-se în bazinul acoperit. Acolo am urmărit măiestria primilor înotători și înotătoare ale Ungariei care se pregăteau pentru întîlnirile din acest an. Acolo am aflat și de bogata și interesantă viață a primului campion olimpic de înot, unul dintre fruntașii fotbalului maghiar, Alfred Hâjos. Am aflat despre acest bătrîn sportiv — care numără astăzi 77 ani — de la

anrenorul lotului olimpic de înot, cînd mi-a spus că bazinul a fost construit de inginerul Hâjos, primul campion olimpic de înot al Ungariei.

Acolo, pe insula Margareta, m-am întors cu gîndul cu ani în urmă, cu mulți ani, tocmai în 1895. Atunci la Siofok, pe malurile Balatonului, — această mare a Ungariei — se organizase primul campionat de înot al Ungariei. Cîștigă-

La 6 februarie 1898 s-a disputat meciul de fotbal între Budapesti Torna Club (Clubul de gimnastică din Budapesta) și Műgyetemi A.F.C. (Politehnica), una dintre primele echipe maghiare de fotbal. Înainte meciului, membrii echipei M.A.F.C. au pozat în fața obiectivului fotografic.

Echipa națională de fotbal a R.P. Ungare, înaintea meciului cu reprezentativa Austriei, disputat la 11 aprilie 1954, la Viena.

torul probei pe 100 metri a fost un tînr de 17 ani, Alfred Hâjos. Un an mai tîrziu, la prima olimpiadă, de la Atena, printre concurenții maghiari îl întîlnim din nou pe Hâjos, care reușește să obțină victoria tot la proba de înot pe 100 metri, devenind campion olimpic.

Cînd, într-o zi, în sala de gimnastică a unei școli din Budapesta, un prieten al lui Hâjos aduse o minge de fotbal, înotătorul de frunte se decise să pornească la organizarea unei echipe de fotbal. Și în 1897, pentru prima oară, o echipă ungară „Budapesti Torna Club” (Clubul de gimnastică Budapesta) luă drumul străinătății, spre Viena. Spre sfîrșitul secolului al XIX-lea, conducătorul unui omnibus

anunța trecătorilor de pe străzile Vienei, că în omnibusul său se găseau fotbaliștii Clubului de Gimnastică din Budapesta și că în după amiaza zilei va avea loc meciul. În tribunele stadionului luară atunci loc doamnele elegante cu rochii lungi, alături de bărbații care, mîndri, treceau de colo pînă colo îmbrăcați în haine negre și purtînd cilindru pe cap. Șepcile se zăreau numai la pe-luze, acolo unde se îngrămădiseră muncitorii vienezi, care nu puteau plăti prețurile urcate ce se pretindeau pentru un loc în tribună.

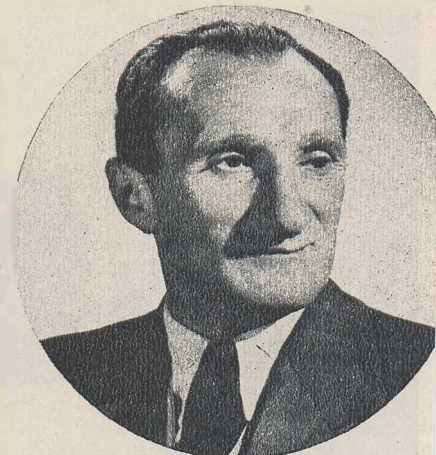
Experimentați, mai bine pregătiți, austriacii învinsă pe fotbaliștii maghiari. Pe vremea aceea fotbalul maghiar abia, abia se ținea pe picioarele lui firave. Dar, de atunci...

Ce-l ce-mi istorisise un crîmpei din viața celui mai în vîrstă fotbalist al țării nu a trebuit să mai adauge multe cuvinte despre progresele fotbalului maghiar, deoarece îi aveam acum în față, în elegantul hotel de pe insula Margareta, pe Puskas și pe toți maeștrii emeriți ai echipei olimpice maghiare. Acolo,

în mijlocul lor, alături de suplu și curajosul Grosics, de tacticianul desăvîrșit Lóránt, de veritabilul virtuos, excelent în apărare ca și în atac, Iozséf Bozsik, de neobositul Zakariás, de inteligentul centru, „bătrînul” Hidegkúti, alături de unul dintre cei mai buni înaintași ai lumii, celebru pentru jocul său artistic și loviturile sale care nu dau multe speranțe portarilor — Ferenc Puskás, căpitanul echipei naționale — acolo, în mijlocul primilor jucători maghiari, am trăit clipe emoționante, care mi-au spus multe despre progresul fotbalului maghiar.

Am vorbit și despre „meciul secolului” de la Londra, despre întîlnirile din ultimii ani, ca și despre meciul revanșă cu Anglia, ce se va disputa la 23 mai la Budapesta.

De patru ani echipa națională ungară obține victorie după victorie, — lucru

Gyula Mándi, antrenorul echipei naționale maghiare de fotbal.

nemaîntîlnit în istoria fotbalului maghiar. În mai 1950, prima echipă a țării a închinat pentru ultima oară steagul pe stadionul din Prater-Viena, în fața naționalei austriace — fiind învinsă cu 5—3. „Apărarea ungarilor este slabă” — scria un ziar vienez. Și avea multă dreptate. Echipei maghiare îi trebuiau cîțiva jucători rapizi. Trebuia găsită o linie de mijlocăși, buni în apărare, ca și în atac. Atunci Gustav Sebes, vicepreședinte al Comitetului Național de Cultură Fizică și Sport, și Gyula Mándi, antrenor, ambii foști internaționali, începură o muncă asiduă pen-

Gyula Grosics

Jenő Buzánszky

Gyula Lóránt

Mihály Lantos

Jozséf Bozsik

Jozséf Zakariás

tru formarea unei echipe naționale omogene. Urmărând apoi răsunătoare victorii contra Finlandei, Suediei, Elveției, Turciei, Cehoslovaciei și altor țări. În 1952 ascultasem cu emoție la radio meciul final disputat la Olimpiada de la Helsinki. Acum urmăream în povestirile lor pe cei care, cu o neînfrântă voință, reușiseră să lupte cu energie pînă la ultimul minut al întîlnirii,

Gustav Sebez, vice-președinte al Comitetului Național de Cultură Fizică și Sport din R. P. Ungară.

adjuccându-și titlul de campioană olimpică.

...Marea întîlnire de la Londra. Puskás îmi arată un ziar în care era o declarație a sa făcută înaintea meciului: „Noi am disputat 24 meciuri internaționale în decursul ultimilor patru ani fără a uferi vreo înfrîngere. Noi perăm că cel de al 25-lea meci va însemna „munta de argint” a victoriilor noastre”. Când Puskás termină de citit urse satisfăcut la gîndul minunatei victorii repurtate în capitala Angliei.

În ziua aceea, i-am însoțit gîndul pe Grosics și pe Kocsis, pe Kocsis și Hidegkúti pe ceilalți în călătoria lor spre Londra. M-am oprit cu ei la Paris, pe stadionul Billancourt, unde am întîlnit prietenia poporului francez, a oamenilor simpli din Franța, am traversat cu câtorii maghiari Canalul Încecii și am ajuns în capitala Angliei, în 22 noiembrie 1953 la orele 9 seara.

În ziua meciului, în zori, perdea groasă de ceață operea Londra. Dar către miezul zilei ea începuse să se

risipească, spre bucuria jucătorilor maghiari.

La ora 14, în ziua de 25 noiembrie, Hidegkúti deschise scorul, în primul minut al partidei, mai bine zis în primele 40 secunde. Mingea albă se opri în poarta apărată de Merick, unde avea să se mai odihnească încă de șase ori — scorul fu 6—3 pentru R. P. Ungară, un gol, marcat tot de Hidegkúti, nefiind acordat de arbitru.

Cînd se înapoiară spre vestiare jucătorii maghiari erau tăcuți, dar pe fețele lor se putea citi o bucurie fără margini. În 90 de minute doborîseră supremația menținută 90 ani, pe teren propriu, de fotbalul englez, duseseră departe peste munți și ape triumful fotbalului maghiar.

La ora cînd începuse meciul, la ora 3 a Budapestei, toată țara asculta și-și manifesta entuziasmul delirant din primul minut de cînd fu înscris primul gol maghiar. La un aparat de radio, în strada Batori, asculta în ziua aceea și inginerul Alfred Hâjos, cel mai

vechi fotbalist al țării. Și de cîte ori îl auzea pe vestitul crainic maghiar Gyorgy Szepesi vorbind de atacul condus de Puskás, privirea lui Hâjos se oprea pe o fotografie de la jubileul a 50 ani de fotbal maghiar. Atunci Hâjos se găsea pe terenul de fotbal alături de campionul olimpic maghiar Puskás. Atunci Hâjos bătuse prima lovitură de începere a meciului Ungaria-Austria. Privind spre această fotografie, ascultînd la radio, Hâjos surîdea mulțumit: fotbalul maghiar se găsea în mâini bune, pe un drum bun.

De atunci, din 25 noiembrie 1953, au trecut aproape șase luni. Se apropie ziua cînd pe Stadionul Popular din Budapesta se vor înfrunta din nou cele două echipe de fotbal — ale R. P. Ungare și Angliei. Budapesta sportivă, și nu numai cea sportivă, trăiește emoția dinaintea acestei mari întîlniri. Din alte țări, din toate continentele, vin mii de scrișori în care mii și mii de oameni se interesează de acest meci, de jucători, de formația

PEȘTERA „LA COLȚUL SURPAT”

Peștera „La colțul surpat” a fost descoperită de curînd, datorită uneia dintre echipele de muncitori forestieri de la I. F. E. T.-Rucăr, care a observat că în locul acesta nu toți buștenii, lăsați să alunece pe coastă, ajungeau jos în apa Dîmboviței. De sus se rostogoleau bubulind pe povîrniș 20 de trunchiuri cepulțe; jos ajungeau 18 sau 19. Din vale și pînă în coama muntelui, „rătăciții” nu se zăreau nicăieri.

Cățărîndu-se cu greu pe perețele de piatră, muncitorii au aflat buștenii rătăciți în spatele unui colț de stîncă, înalt de peste 6 metri, care de jos părea lipit de spinarea muntelui. Îndărătul trunchiurilor, oamenii au văzut cu uimire intrarea întunecată a unei peșteri.

Tovarășul Sintinică, călăuză, aprinde lampa de carbid și, ocolind „colțul surpat”, mă potfește să pătrund în peștera descoperită de echipa sa.

Nu-i frig. Termometrul arată 7° C. Ne găsim într-o sală bolțită, înaltă de 10 metri. O perdea de minunate stalactite alb-cenușii închide fundul sălii, închiplind o uriașă draperie. Pe alocuri stalactitele s-au unit cu stalagmitele, formînd coloane groase cît trunchiul omului.

Pășim pe un nisip fin, provenit de undeva de departe, prin erodarea șisturilor cristaline.

— Asta-i albia unui rîu de demult, tovarășe Sintinică.

— Chiar așa. Se spune că prin locul acesta curgea odată, către Dîmbovița, pîrîul Arșța.

Pe nesimțite, peștera se îngustează. Pereții de calcar par căptușiți cu vată. Pe stînga și pe dreapta se deschid galerii întunecate, ce străbat departe în inima muntelui. Un filifil: umbre sprintene aleargă pe pereți.

— Lîllecii, mă liniștește conducătorul micii noastre expediții.

La 50 metri de la intrare, întîlnim o nouă perdea de stalactite și stalagmite, mai subțiri, de o finețe neînchipuită. Ele se

datoresc unei falii tinere (linie de ruptură a straturilor în muntele calcaros) prin care s-au scurs mai lesne apele de infiltrație.

În spatele grupului de stalactite găsim o ultimă terasă de nisip, deasupra căreia se arcuiesc poduri de piatră, înalte de 6 metri; printre ele, hornuri largi încearcă să răzbată către vîrfurile muntelui; se zărește lumina zilei.

Lumina lămpii scoate din întuneric 5-6 grămezi arămii, cu un volum cam de 5 metri cubi.

— Guano?

— Sigur că da. Peștera e locuită de mult de lilieci.

Pornim mai departe și intrăm într-un gang îngust. Umblăm aplecați, căci înălțimea grotii nu trece aici de un metru. Pe jos se întinde un covor gălbui, un strat de argilă nisipoasă micacee. La tot pasul dai peste oase fosile, femururi, cranii, vertebre.

— Am intrat în gangul urșilor, îmi spune Sintinică. Urși de peșteră.

— Ursus spelaeus...

— Au trăit aici acum 30-40.000 de ani. Ultele și Sintinică ia de jos un cranlu aproape complet pleistocenic. Se deosebesc bine dinții tociți.

— Așa trebuie să fi fost „moșul” coloniei. Am găsit însă și fălci de urs tînăr, cu dinții de-abia ieșiți. Or fi murit toți o dată, de pe urma vreunei boli.

La întoarcere, drumul e mai ușor. Ne conduce de departe intrarea luminată a peșterii, prin care razele soarelui pătrund înăuntru în fișii paralele.

În planul de muncă al Biroului Turism și Excursii din raionul Muscel sînt prevăzute lucrări de amenajare a accesului în peștera. Cu sprijinul Statului Popular al comunei Rucăr, peștera „La colțul surpat” va deveni unul din locurile iubite de oamenii muncii dornici să cunoască îndeaproape frumusețile patriei.

F. A. și N. C.

În peșteră.

maghiară. Presa străină comentează pe larg ultimele rezultate obținute de echipa maghiară și mai ales ultima victorie obținută la Viena în meciul cu Austria.

„Vom lupta cu toată energia în întîlnirea cu Anglia. Sperăm o victorie”, mi-a răspuns laconic, calm și sigur Puskás, cînd ne-am despărțit de el și de tovarășii săi la hotelul de pe insula Margareta.

„Va trebui să acordăm o deosebită atenție atacului. Apărarea este bine pusă la

punct — lucru la care nu s-au așteptat austriacii în ultimul meci. Întîrind eficacitatea atacului, realizînd mai mult unitatea dintre apărare și atac, vom putea prezenta o echipă omogenă, a cărei formație nu va fi mult schimbată față de cea olimpică, care a jucat la Londra. Așteptăm cu încredere meciul. Echipa noastră va ști să lupte și de astă-dată pentru obținerea victoriei”, a adăugat Gyula Mándi, antrenorul echipei naționale.

Cînd am plecat de pe insula Margareta, o ploaie de primăvară uda pămîntul. Gîndul îmi zbura spre Stadionul Popular, spre întîlnirea din 23 mai. Și sperăm că, în acea zi, soarele va ieși biruitor dintre neri, că va fi o zi frumoasă.

Pe stadionul în care cei 80.000 spectatori vor aștepta începerea meciului, (pînă în prezent sînt peste 500.000 cereri de bilete din R.P. Ungară și străinătate) se va găsi cred și Alfred Hâjos, îndrăgostitul de fotbal.

De data aceasta va urmări pe tinerii săi urmași, aci în Budapesta, pe stadionul ridicat în anii puterii populare. Vocea sa desigur că nu va putea fi auzită, dar ea se va încadra în acel îndemn, uriaș, care nu va conțeni de la început și pînă la sfîrșitul ultimei secunde a meciului cu Anglia, îndemn care va răsună puternic: „Haide Ungaria!”

László Budai

Sándor Kocsis

Nándor Hidegkúti

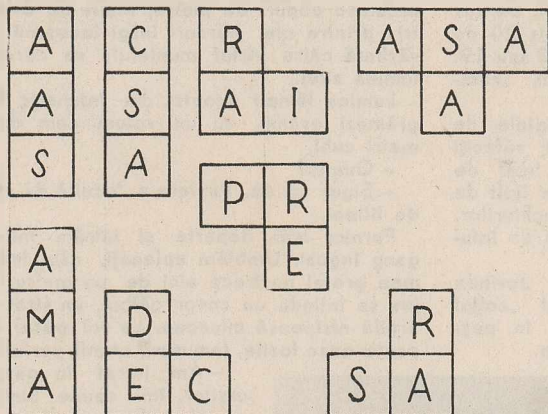
Ferenc Puskás

Zoltan Czibor

PROVERBUL ASCUNS

Așezați în așa fel fragmentele de cuvinte de mai jos, încât să obțineți un patrat perfect. Citind în continuare literele din acest patrat veți găsi un cunoscut proverb românesc.

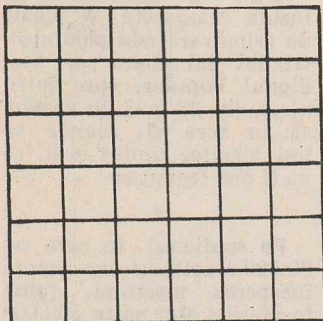
GĂSIȚI CIFRELE

Încoluiți steluțele cu cifrele potrivite, astfel încât împărțirea să fie corectă.

$$\begin{array}{r}
 6 * 7 * 8 \quad | \quad * 7 * \\
 * 7 * \quad | \quad 1 * * \\
 \hline
 3 * 6 4 \\
 * 9 * 8 \\
 \hline
 2 * 6 * \\
 * 9 * 8 \\
 \hline
 0
 \end{array}$$

PATRAT GEOGRAFIC

ORIZONTAL: 1. Arhipelag american. 2. Regiune în deșertul Sahara. 3. Capitala Cubei. 4. Oraș în Maroc. 5. Oraș în Filipine. 6. Munte în Armenia. VERTICAL: la fel.

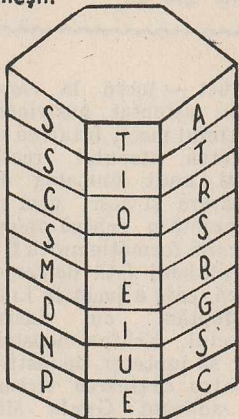

RECONSTITUIRE

Desenul alăturat reprezintă o prismă pe ale cărei fețe au fost înscrise opt cuvinte de câte șase litere fiecare. Nu se văd decât trei litere din fiecare cuvânt. Căutați-le și pe celelalte, știind că cele opt cuvinte corespund următoarelor semnificații:

- Pe piept te încălzește, pe limbă te ustură.
- Cartea de vizită a verii.
- E foarte nimerită după precedenta (pl.).
- Stăru.
- Verbul de legătură între Ieremia, oiște și gard.
- Hîrție cu ecou!
- În sobă sau pe cap.
- Înfățișare.

Inițialele acestor cuvinte, citite de sus în jos, vă vor arăta titlul uneia din ultimele producții de desene animate românești.

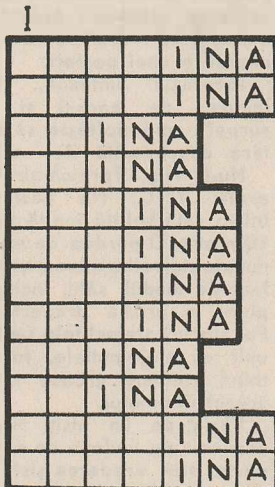

COPERTA I-a: Muzica și dansul popular, comori de neprețuit ale fiecărui popor, reprezintă creație sănătoasă, mereu plină de prospețime și farmec, a multor autori anonimi. Echipa de cîntece și dansuri a căminului cultural din Corund, Regiunea Autonomă Maghiară, valorifică și ea bogăția lolclorului din regiune (vezi reportajul din pag. 19).

COPERTA IV-a: Croit parcă din sfîncul muntelui, castelul de la Bran domină cu semeție plioveasca țară a Bîrsel. Acest străvechi castel — astăzi monument istoric — a fost construit în anul 1377.

PRISMA

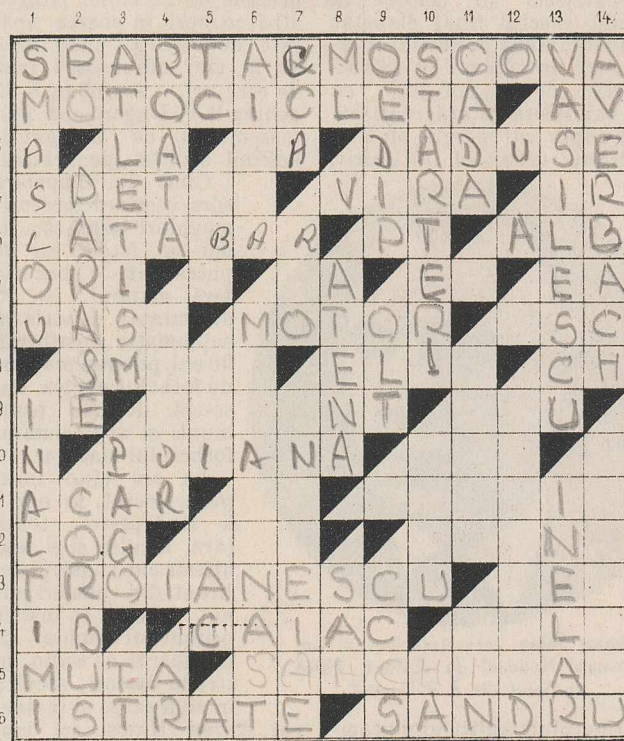
Completați căsuțele albe cu litere, pentru a obține cuvinte obișnuite, uzuale, pe fiecare rînd orizontal. Dacă soluțiile sînt juste, literele din primul rînd vertical (de la I — II) vă vor indica numele unui autor francez de comedii din secolul al XVIII-lea, din operele cărui au apărut, nu demult, în traducere românească, două piese de teatru.

DEZLEGĂRILE JOCURILOR APĂRUTE ÎN NUMERELE 8 — 9 ALE REVISTEI

- CARTE DE VIZITĂ: profesor — Tulcea.
- PEISAJ DE PRIMĂVARĂ: Orizontal: 1. Floare — Cocori 2. Lăstari — Gusev 3. Ultima — Poiene 4. Tei — U — Iarbă — S. 5. Ua — Prier — U — Rc 6. R — Main — Miroș 7. A — Incita — Iu — T 8. Sst — Imi — C — Ami 9. Itis — Aldan — Un 10. Eșec — Viroage 11. Eronat — Murrur 12. Aprilie — Soare 13. C — Îndrăgostit.
- PROBLEMĂ: $28 + 63 + 31 + 43 = 165$ și $82 + 36 + 13 + 34 = 165$
- FIGURĂ DE DANS: Ba, Vals, Bătuta, Alunel, Step, Al.
- MONOVERB VINĂTORESC: B-e — ca — țe.
- CRIPTOGRAFIA MUNCITORULUI: Ia parte la întrecere (I aparte la între ce re)
- CUVINTE INCRUCIȘATE: Orizontal: 1. Manifesta — Succes 2. Urare — Pavoaza — Ro 3. Net — Trăiască — Mai 4. Cs — Oiște — Cîmpii 5. Ițit — Ot — S 6. Tale — Piro 7. Orel — Unic 8. Riga — Lg — I 9. I — Ar — A — Ta 10. Ali — Real 11. Ați — Demonstra — Ri 12. Deși — Tip — Mai — Rîș 13. Internaționala — T 14. Atestă — Arc — Dușcă.

SPORT

ORIZONTAL:

- Echipă sovietică de fotbal, participantă la campionatul categoriei A. (2 cuv.).
- Vehicul sportiv — Aviație (abr.)
- Notă muzicală — Pronume — Pre-dase ștafeta.
- Obosit de povara purtată — A coti cu motocicleta — Alifie moldovenească.
- Artist emerit al R.P.U., interpret de frunte al filmului „Toată lumea pe stadion” — Pentru — Culoare la jocul de șah.
- Sau — Poffim — Epocă — Pronume.
- Așa cum este stadionul „23 August” — Inima motocicletei — Provoc.
- Pădure deasă de brazil tineri — Nume norvegian — În echipă!
- Cămașă țărănească — Stăpîna apelor — Apuc.
- Rariște — Lut amestecat.
- Macagiu — Tețe! — Veche regiune în Europa de sud-est.
- Logic (abr.) — Supapă a epidermei — Poate fi și de cărți sportive.
- Unul din sahiștii noștri frunțași — Pictor englez (1799—1879)
- În rugbi — Pasăre mult apreciată de vînători — Ambarcațiune sportivă.
- Mișcă o piesă de șah — Maestră a sportului din R.P.R., campioană de tir.
- Ciclist rom, face parte din lotul reprezentativ al țării noastre — Și pe acesta tot acolo îl găsiți.

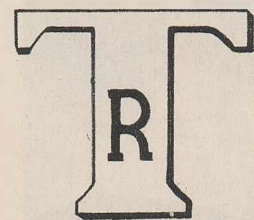
VERTICAL:

- Mare maestru sovietic de șah — Bucuria sportivilor aviatori (pl.)
- Fluviu în Italia — Apărare

- Jucător de fotbal la Locomotiva-Timișoara.
- Disciplină sportivă — Insulă în Oceanul Pacific — Teșite!
- La orice vehicu sportiv — Insulă în Malaezia — Măsură agrară.
- Traian Chicomban — Acol (lat.) — Oferi — Trecătoare.
- Pronume (mold.) — Alergător de mare fond
- Echipă de fotbal în R.P.R. — Rîu spaniol — Ține calea jucătorului care fuge cu mingea.
- Mililitr — Centru sportiv dar m ales cultural al antichității — Sport.
- Tragedie d Sofocle — Măsură de timp și chiar de performanțe sportive — Rîu în țara noastră
- Dau semnalul de început la concursurile sportive — Campionul țării la 80 metri — Cîntecul gînsacului
- Baie — Pasaj lu. dintr-o carte — În haini
- Grup de substanțe chimice organice folosite în medicină (sing.)
- Ciclist român frunțaș — Al patrulea degeșah, campion al U.R.S.S. — Jucătoare de volei, fa parte din echipa noastră reprezentativă.

Cuvinte rare: ERIC, PAGO, SMIDA, TIMO

MONOVERB (4 — 9)

BANCHET INTIM LA TOVARĂȘUL
DIRECTOR AL FABRICII DE STICLĂ
„VITROMETAN” DIN MEDIAS

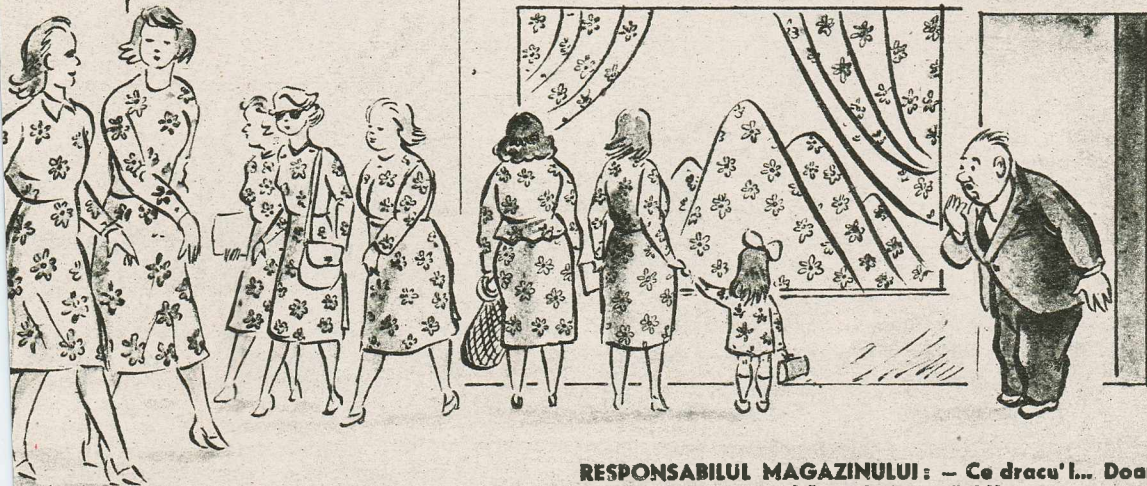

- Noroc, tovarășii!

- !!!...

Directiunile unor fabrici textile, printre care și „Industria
Bumbacului”-București și „30 Decembrie”-Arad, duc „lupta
pentru economii” făcând... împreună cît mai puțin variate.

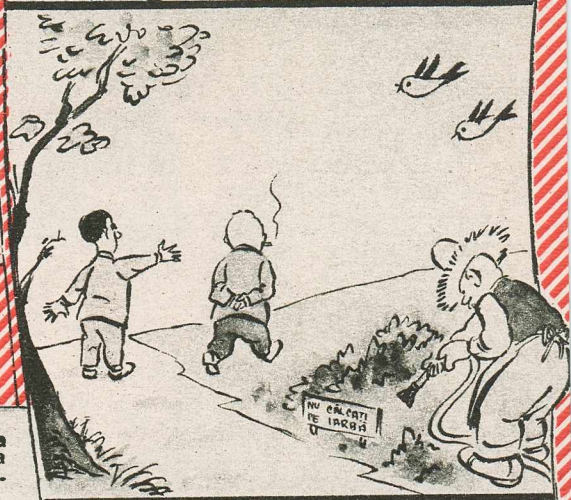
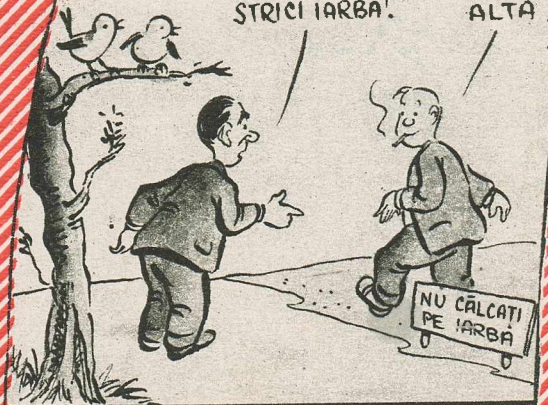
TEXTILA

RESPONSABILUL MAGAZINULUI: - Ce dracu'!... Doar
n-am băut nimic astăzi !!...

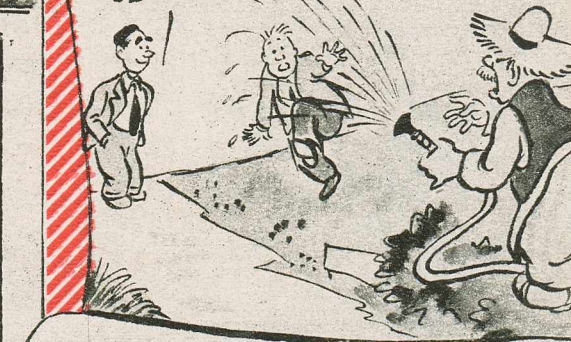
-NU CĂLCA PE
ACOLO:
STRICI IARBA!

-NU-I NIMI
CREȘTE
ALTA!

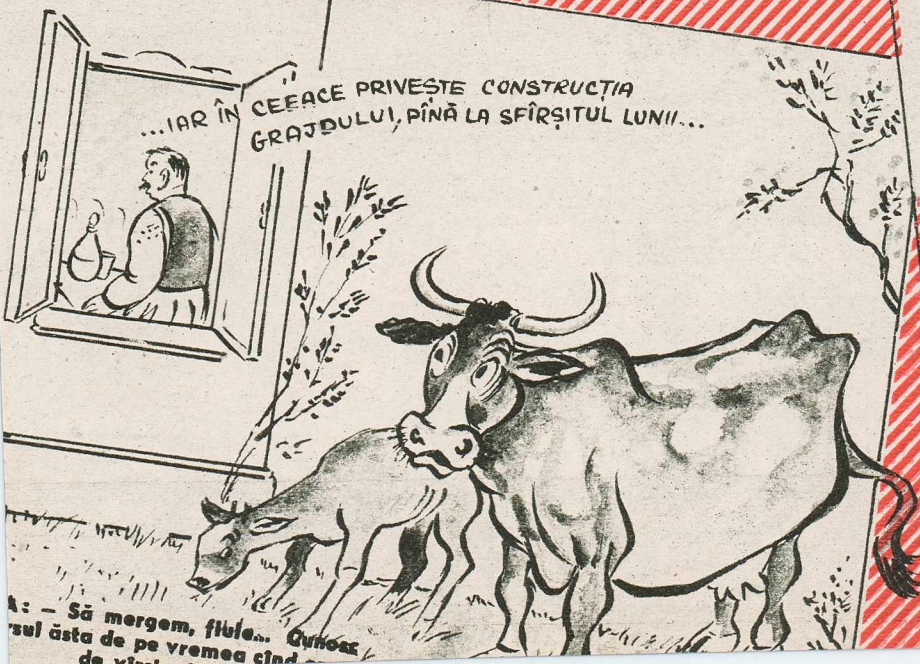
- AOLEU!!... M-A FĂCUT
CIUCIULETE !...

-NU-I NIMIC
SE USUCA!

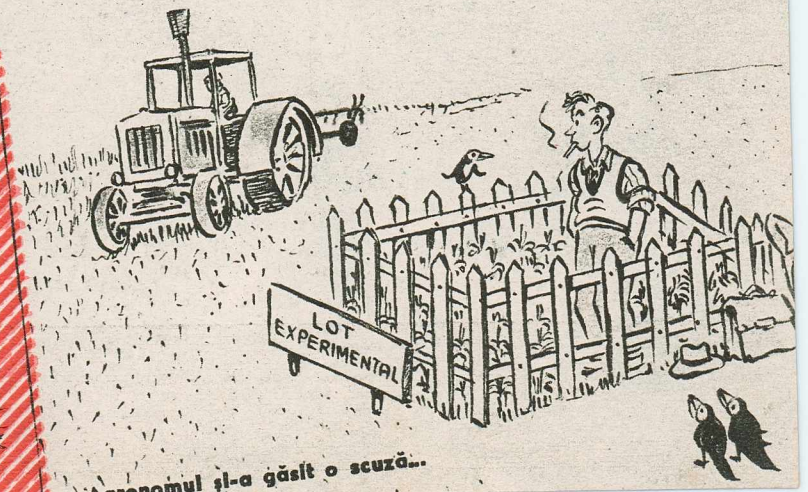
NEU COBĂR

...IAR ÎN CEEACE PRIVESTE CONSTRUCȚIA
GRĂDULUI, PÎNĂ LA SFÎRȘITUL LUNII...

A: - Să mergem, fiule... Cunoaș
sul ăsta de pe vremea cînd
de vîrstă...

Unii agronomi și tehnicieni, încercînd
hotărîrile în vigoare cu privire la aplicarea
celor mai înaintate metode de muncă în
agricultură, se socotesc „acoperiți” dacă
rezervă mici „loturi experimentale” pe
care aplică asemenea metode.

Agronomul și-a găsit o scuză...

PREȚUL 1,50 LEI